

Universitetet
i Stavanger

**HANDELSHØGSKOLEN VED UIS
BACHELOROPPGAVE**

STUDIUM:

Økonomi og administrasjon,
Bachelor
BØKBAO-1 20 H

OPPGAVEN ER SKREVET INNEN FØLGENDE
TEMATISKE RETNING:

Finans

ER OPPGAVEN KONFIDENSIELL? NEI

TITTEL: Unge voksne og sparing

Hvordan sparer unge voksne (20 – 35 år) sett opp mot hvordan banker i Norge foreslår sparemetoder.

ENGELSK TITTEL: Young adults and savings

How does young adults (20 – 35 years) plan their savings with regards to information from Norwegian banks.

FORFATTERE (**NB!** maks tre studenter pr oppgave):

Kandidatnr:

7810

7768

7716

Navn:

Charlotte Mæland

Vegard Nordbø

Jørn Sandve

VEILEDER:

Christian Jensen

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	4
1.1. OPPSUMMERING.....	5
2. TEORI	6
2.1. SPARING.....	6
2.1.1. <i>Hvorfor sparer man og hva bestemmer hvordan du skal spare?</i>	6
2.1.2. <i>Livssyklushypotesen og permanentinntektshypotesen</i>	7
2.2. SPAREPROSESSEN.....	9
2.3. ATFERDSPSYKOLOGI.....	11
2.4. RISIKO.....	12
2.5. SPAREFORMER.....	13
2.5.1. <i>Bank/høyrentekonto</i>	14
2.5.2. <i>Boligsparing for unge (BSU)</i>	14
2.5.3. <i>Aksjefond</i>	15
2.5.4. <i>Pensjonssparing</i>	16
2.6. HVA SIER BANKENE OM SPARING FOR UNGE VOKSNE?.....	18
2.6.1. <i>Bankenes beskrivelse av spareformene</i>	19
2.7. HVA SIER MEDIENE OM SPARING FOR UNGE VOKSNE?.....	22
2.7.1. <i>Artikkel fra Lånemeglere</i>	22
2.7.2. <i>Kartlegging fra OECDs internasjonale undersøkelse</i>	23
2.7.3. <i>NRK artikkel – unge har blitt flinkere til å spare</i>	26
2.7.4. <i>Finans Norge – På egne ben</i>	26
2.7.5. <i>E24 – Nordmenn går glipp av milliarder</i>	27
2.7.6. <i>Econa – manglende forståelse og kunnskap om personlig økonomi hos unge har blitt et samfunnsproblem</i>	27
2.7.7. <i>«Ekspertens 10 beste sparetips til deg som er ung»</i>	28
3. METODE	29
3.1. PROBLEMSTILLING.....	29
3.2. VALG AV METODE / KVANTITATIV OG KVALITATIV METODE.....	29
3.3. FORSKNINGSDESIGN.....	30
3.4. VALG AV DESIGN.....	31
3.5. DATAINNSAMLING.....	32
3.5.1. <i>Valg av intervjuobjekter / utvalg</i>	32
3.5.2. <i>Dybdeintervju</i>	33
3.5.3. <i>Spørreundersøkelse</i>	34
3.5.4. <i>Intervjuguide</i>	34
3.6. VALIDITET OG RELIABILITET.....	35
3.7. ETIKK.....	36
4. SPØRREUNDERSØKELSEN	38
4.1. DYBDEINTERVJU.....	38
4.2. SPØRREUNDERSØKELSEN.....	39
5. ANALYSE	43
6. DRØFTING	53
6.1. HVA SPARER DU TIL?.....	54
6.1.1. <i>Buffer/krisekonto</i>	54
6.1.2. <i>Boligsparing for unge (BSU)</i>	56
6.1.3. <i>Fond/aksjer</i>	58
6.1.4. <i>Pensjonssparing</i>	62

6.1.5. De som ikke sparer.....	64
6.2. KUNNSKAP OM SPARING	66
6.3. BANKER OG ATFERDSPSYKOLOGI	68
7. KONKLUSJON.....	70
8. REFERANSER.....	74
VEDLEGG 1 – DYBDEINTERVJU.....	81
VEDLEGG 2 – SPØRREUNDERSØKELSEN	82

Figurer og tabeller

Figurer

Figur 1. Livssyklushypotesen	8
Figur 2. Spareprosess.....	9
Figur 3. Alle plasseringer – fordeler og ulemper	16
Figur 4. Undersøkellesdesign.....	31
Figur 5. Fordeling sparing ja/nei kvinner/menn.....	43
Figur 6. Fordeling sparing ja/nei alder.....	44
Figur 7. Fordeling sparebeløp kvinner/menn.....	45
Figur 8. Fordeling sparebeløp per aldersgruppe.....	45
Figur 9. Vurdere sparing i fond/aksjer kvinner/menn.....	50
Figur 10. Hva tenker du når du hører ordet sparing?.....	53
Figur 11. Vil offentlig pensjon være nok.....	63
Figur 12. Hvorfor sparer du ikke.....	65
Figur 13. Informasjonshenting sparing.....	67

Tabeller

Tabell 1. Sparebetingelser banker.....	19
Tabell 2. Avkastning aksjefond.....	19
Tabell 3. Intervjuobjekter.....	32
Tabell 4. Oversikt respondenter.....	43
Tabell 5. Fordeling sparebeløp.....	44
Tabell 6. Formål med sparing kvinner/menn totalt.....	46
Tabell 7. Formål med sparing kvinner/menn.....	47
Tabell 8. Formål med sparing aldersgrupper totalt.....	47
Tabell 9. Formål med sparing fordelt på antall respondenter.....	47
Tabell 10. Hensikt med egen bolig.....	49
Tabell 11. Informasjonshenting per aldersgruppe.....	52

1. Innledning

I denne oppgaven ønsker vi å undersøke hva unge voksne sparer til, og om de benytter seg av informasjon og forslag gitt av banker i Norge. Problemstillingen er: «Hvordan sparer unge voksne (20 -35 år) sett opp mot hvordan banker i Norge foreslår sparemetoder». Hensikten med denne undersøkelsen er å få en bedre forståelse av hva unge voksne tenker om sparing, hvordan de sparer og hva de sparer til. I tillegg er det interessant å vite om man vurderer vilkår, betingelser og forutsetninger for å spare og har kunnskap om det.

Vi er tre studenter i aldersgruppen 20 – 30 år, med ulike forutsetninger og muligheter for sparing. Vi har funnet spareformer som vi selv sparer i nå, og det er interessant å se om dette stemmer overens med andre i samme aldersgruppe, og om man faktisk blir påvirket av bankene sine anbefalinger. Er det en sammenheng mellom hva en sparer til og hvilken spareform man bruker? Kunnskapsnivået vårt er på forskjellig nivå på enkelte områder og spareformer og er sammenfallende på andre områder og spareformer. Er det slik hos andre i samme aldersgruppe og henter vi informasjon om sparing fra samme kilder.

1.1. Oppsummering

For oss som er unge i dag, vet vi at det er viktig å spare. For å finne informasjon om unges forhold til sparing, vil vi undersøke om unge følger de anbefalinger bankene gir, eller prøver å tenke selv. Har unge voksne i alder 20 – 35 år fokus på kortsiktig sparing eller langsiktig sparing og hva skal sparingen brukes til.

I denne oppgaven er hensikten å undersøke hva unge voksne tenker om sparing, hvordan de sparer, kunnskap om sparing og informasjonshenting om sparing. Problemstillingen i oppgaven er: «Hvordan sparer unge voksne (20 -35 år) sett opp mot hvordan banker i Norge foreslår sparemetoder».

Problemstillingen i oppgaven undersøkes først i et eksplorativt design for dybdeintervjuer og deretter et deskriptivt design for spørreundersøkelsen. Vi hadde en forventning om å få 100 svar på spørreundersøkelsen. Resultatet ble 254 respondenter som anses som et representativt utvalg for denne undersøkelsen. Imidlertid ser vi en skjevfordeling av menn (98) og kvinner (155) som svarer. Norges befolkning (ca. 5.4 millioner) har en fordeling mellom kvinner og menn på 50 % av hvert kjønn (SSB, 2021). Vi har ikke gjort en nærmere undersøkelse på hvorfor fordelingen i svarene er ujevn.

Funnene i oppgaven er interessante og gir svar på hvordan unge mellom 20 – 35 år sparer. De fleste sparer i enkle spareformer som BSU og buffer/krisekonto og følger bankenes anbefaling på disse spareformene. Imidlertid viser undersøkelsen vår at bare halvparten følger med på vilkår og betingelser.

Bankene anbefaler sparing i fond/aksjer, men her er det færre som følger anbefalingen. Årsaken til at færre følger denne anbefalingen kan knyttes til kunnskapsnivå i denne spareformen for disse aldersgruppene.

To av bankene anbefaler pensjonssparing. Disse bankene anbefaler å starte tidlig med sparing i pensjon i form av fond/aksjer.

Innhenting om informasjon om spareformer henter respondentene i stor grad fra sin egen bank (74 %). De to neste kildene for informasjonshenting er familie og internettsøk.

2. Teori

I dette kapitlet vises det til et teoretisk rammeverk for sparing for unge voksne. Det har vist seg å være vanskelig å finne studier om unge voksne sitt forhold til sparing i Norge. Vi har derfor hentet informasjon fra banker og artikler i medier. Ved å bruke søkeordene «sparing og unge voksne», fant vi først bankene sine hjemmesider, deretter artikler og nettsider som er benyttet i dette kapitlet. Vi har ikke kontaktet de utvalgte bankene for å få testet ut resultatet av våre funn.

Det bør understrekes at vi ikke her går i dybden på tema som for eksempel avkastning, risiko og kostnader, men vil generelt bli nevnt i oppgaven.

2.1. Sparing

Hva betyr ordet sparing? Ser vi til store norske leksikon får vi en overordnet definisjon der sparing er det å *unnlate å forbruke*. I samfunnsøkonomisk litteratur, blir sparing definert som den del av en enhets eller sektors disponible inntekt som ikke er til forbruk, eller i nasjonalregnskapssystemer til kjøp av forbruksvarer (Stoltz, 2014).

Temaet sparing blir definert fra Statistisk Sentralbyrå på måten individer og husholdninger tilpasser seg, for å kunne ha muligheten til å ha et jevnt forbruk over livsløpet når inntekten varierer (Statistisk Sentralbyrå, u.å.).

Regjeringen.no sin definisjon på sparing (NOU 1995: 16)

Sparing framkommer definisjonsmessig som inntekt fratrukket forbruk, og sparetall påvirkes dermed av de samme prinsipielle og praktiske spørsmålene som knytter seg til beregning av inntekts- og forbrukstall.

2.1.1. Hvorfor sparer man og hva bestemmer hvordan du skal spare?

Sparing er som tidligere nevnt det å unnlate å forbruke. Men hva setter man av penger til og hvor skal man sette av pengene? Et element som spiller en rolle i denne sammenheng er tidshorisont. Hva er det du sparer til, og hvor lenge er du villig til å spare til nettopp dette. Det er stor forskjell på en toårig og en tiårig pengeplassering (Pedersen, 2004, s. 11).

Sparing kan påvirkes av ulike faktorer som inntekt, rentenivå, konjekturer i økonomien, avkastning – der dette også påvirkes av hvor pengene er plassert (bankkonto, BSU, aksjer, fond, etc.).

Sparing vil i denne forstand være valget om å sette av penger ved en senere anledning enn å konsumere med en gang. En senere anledning kan deles inn i kortsiktig sparing og langsiktig sparing. Kortsiktig sparing dekker mindre beløp for å kunne finansiere eks. bil, ferie, gaver osv. Ved langsiktig sparing dekker dette sparing som evt. pensjonssparing, sette av penger til barna sine osv.

Vi plasserer noe av pengene til kortsiktig sparing, som skal brukes om kort tid, mens en del plasseres i langsiktig sparing. Dette gjør at totalporteføljen ofte har ulik tidshorisont på de forskjellige delene. I boken “Sparing” av Rune Pedersen (2004), finnes eksempler på hvordan pengene kan deles inn, alt etter behov:

- Likviditetsreserve/buffer
- Definert behov innen en viss tid
- Usikkert behov innen en viss tid
- Langsiktig plassering

Ved kortsiktig sparing, er det ikke alle sparemetoder som egner seg. Dette er forbundet med at verdien av en del sparemetoder varierer i avkastning, og fører til at utslagene kan bli tilfeldige på kort sikt. Jo større variasjon man forventer i avkastningen, jo lenger bør tidshorisonten være (Pedersen, 2004, s. 14).

2.1.2. Livssyklusshypotesen og permanentinntektshypotesen

De økonomiske teoriene om privat sparing tar på vanlig måte utgangspunkt i individer som maksimerer sin nytte over livsløpet. De to mest kjente teoriene om privat sparing er livssyklusshypotesen (LSH) og permanentinntektshypotesen (PIH).

Individer velger en forbruksprofil som er optimal for dem, utfra initial formue i form av finansformue, realkapital og andre inntekter som lønn og pensjonsutbetalinger.

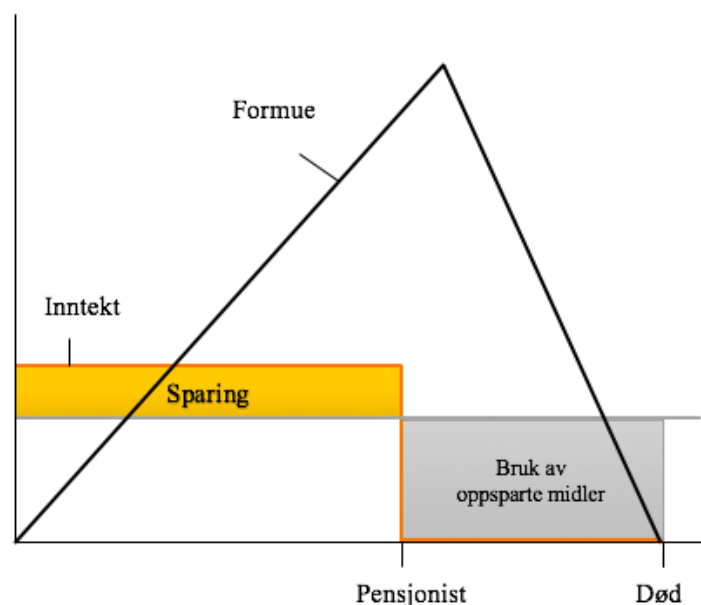
De økonomiske teoriene som nevnt, bygger på at valgene vi individer tar, er rasjonelle sparebeslutninger med et fokus framover når individene vurderer sitt forbruk i dag. Begge teoriene er dermed utledet fra en nyttemaksimerende atferd.

Det som i hovedsak skiller teoriene fra hverandre er knyttet til ulike forutsetninger som kan dukke opp ved individers planlegging. I teorien LSH planlegger individer å bruke alle sine oppsparte midler innen eget livsløp, mens teorien om PIH innebærer at individene har en planleggingshorisont som er lenger enn eget livsløp (NOU 1994: 6).

Livssyklushypotesen

Livssyklushypotesen er med på å forklare hvorfor individer ønsker å spare. Den viser individers ønske om høyest mulig konsum uten brå endringer, med inntekten som varierer over livsløpet (Døskeland, 2014, s. 16). Muligheten for å spare varierer med om inntekten er høy eller lav i ulike perioder.

For å enkelt vise LSH, viser figuren under (Døskeland, 2014, s. 42) sparing frem til pensjonsalder, og deretter bruken av oppsparte midler. Det er flere faktorer i virkeligheten som vil spille inn i LSH som arv, lån, kapital, forbruk og lignende. Figuren under viser at ved fokus på sparing og inntekt, ønskes det en jevn flyt med sparing slik at det kan brukes som pensjonist (Døskeland, 2014, s. 42).

Figur 1 – Livssyklushypotesen

Permanentinntektshypotesen

I permanentinntektshypotesen er det den permanente inntekten som er sentral. Begrepet permanent inntekt inkluderer både formue og fremtidig inntekt som fordeles likt over alle år, altså nåverdien av husholdningens livstidsressurser (Gudmundsson & Reiakvam, 2013, s. 3 -

6). Kort fortalt går denne hypotesen ut på at et individs forbruk bestemmes av gitte preferanser og den permanente inntekten.

Vi kan også inkludere arveatferd i PIH. Arveatferd omhandler et individs planer med arven sin, og disse planene kan være forskjellige. Noen ønsker å etterlate seg arv på grunn av usikkerhet om egen livstid, mens andre ønsker å ta hensyn til senere generasjoners velferd når de vurderer hvilken formue de ønsker å etterlate til den neste generasjonen (NOU 1994: 6).

2.2. Spareprosessen

Prosessen med å lage en best mulig sparestrategi kalles spareprosessen, som tar for seg tre steg:

Figur 2 – Spareprosessen

Steg 1: Identifisere sparebehov

Når vi identifiserer et sparebehov, ser vi først på hva vi ønsker å spare til og hvilket utgangspunkt vi har å gå fra. Behov = mål – utgangspunkt. Er det slik at vi må ta en risiko, og er det slik at vi har evne til å ta risiko?

Alle har et mål med sparingen, og det er viktig å ta seg tid til å identifisere eget mål. Ved å sette opp en oversikt over hva vi har og hva vi trenger, vil vi finne behovet (Døskeland, 2014, s. 51). Når vi har funnet behovet må vi se på hvordan vi skal oppnå det og dekke det inn. Kan vi nå målet med å kombinere risikofri sparing med ønsket forbruk, eller må vi ta en risiko for å oppnå målet. Risiko i forbindelse med sparing vil si at det vil være usikkerhet knyttet til hvor mye vi til slutt vil ha fra sparingen. Generelt er det slik at jo mer risiko vi tar, desto større forventet avkastning kan vi vente oss, og motsatt (mindre risiko, mindre avkastning) (Døskeland, 2014, s. 51).

Steg 2: Finansielle tjenester i markedet

Når vi har identifisert et sparebehov og evne til å ta risiko, er neste spørsmål hvilken spareform man skal benytte og hvilke tjenester markedet kan tilby.

Vi kan ta i bruk fire kriterier for å evaluere spareformene. Disse er avkastning, risiko, likviditet og vanskelighetsgrad. Avkastning vil si det vi kan nytte oss av (etter kostnader, skatt og inflasjon). Det vil si en vinning i investeringen. I denne forbindelse kan det være en risiko. Risiko vil her si at vi ikke vet hvilket scenario av en hendelse som inntreffer.

Et scenario kan være god avkastning på en investering, et annet scenario er dårlig avkastning på en investering. En investering vi ikke vet avkastning på, kaller vi risikabel (Døskeland 2014, s. 71). Døskeland har i sin bok «Personlig finans» følgende definisjon på likviditet: «En investering er likvid hvis vi raskt kan gjøre den om til kontanter uten at dette koster noe særlig» (Døskeland 2014, s. 78). I dårlige tider er vi mer opptatt av god likviditet, enn vi er i gode tider. Når det gjelder vanskelighetsgrad, er det her snakk om forståelse for spareformen. Noen spareformer krever at vi setter oss inn i hvordan de fungerer, og at vi bruker tid på å forstå hva som egentlig foregår. Uten denne forståelsen, kan en tape mye penger uten å skjønne hvorfor.

Steg 3: Strategi

Her setter vi sammen sparebehovet og tilbudet fra markedet, som da danner grunnlaget for strategi.

Ut fra det vi har funnet gjennom steg 1 og steg 2, dannes det her en strategi for sparingen. I strategien tar vi utgangspunkt i hvor stor andel av totalporteføljen vi skal investere i spareformen(e). Vi tar her forbehold om risiko, vår evne til å bære risiko (risikoskalering). Vi tar en evaluering av for eksempel avkastning, der tilbakemeldingen kan gi nyttig informasjon om vi eventuelt må endre på noe. Et siste punkt er å forholde seg til andre mål enn de finansielle, for eksempel bærekraftig investering (Døskeland 2014, s. 154).

I prosessen for strategi, har man en funksjon kalt redigeringsfase, som benyttes for å komme fram til hvilke valg som skal tas. Det er her vi karakteriserer valg for valg, gjennom innrammingseffekter (framing). Innrammingseffekter viser hvordan en persons valg kan påvirkes av rekkefølgen, metoden eller formuleringen den presenteres i, altså hvilke valg som tas (CFI, u.å.).

Etter redigeringsfasen antas det at beslutningstakeren evaluerer spareformene, og velger den spareformen som gir høyest verdi, for å oppnå sparemålet.

2.3. Atferdspsykologi

Atferdspsykologi blir betegnet som den delen av psykologien som gjelder atferd eller oppførsel (Skre, 2018). Persepsjon er hvordan vi organiserer og tolker sanseinntrykk, og kan forklares med «ovenfra – og nedenfrastyring». Dette vil si, hvordan vi behandler informasjon. Begreps- og datastyrt persepsjon er begreper benyttet for å forklare enkle prosesser og mer komplekse kognitive prosesser. Begrepsstyrt persepsjon er at vi følger de samme betingelsene som lært og utført tidligere, slik at behandling av informasjon og atferd er automatisert, altså at sansene våre styrer vår persepsjon og gir oss et «muldvarpperspektiv». Datastyrt persepsjon er motsatt, og styres overveiende av vår intellektuelle forståelse av situasjonen og gir oss et «fugleperspektiv», og er basert på forventningene vi har til det som skjer (Kaufmann & Kaufmann, 2015 s. 184).

Overmot er en persons overdreven tro på egne ferdigheter og/eller forutsetninger for gjennomføring av oppgaver. Overmot er ikke ren optimisme. Det er heller en måte å se over risiko på bakgrunn av lite informasjon om situasjonen, men tro at den informasjonen og kunnskapen man har er nok til å konkludere til seg et bedre utfall enn for eksempel realiteten (Ackert & Deaves, 2010).

I artikkelen «hvorfor er atferdspsykologi så «hot» akkurat nå?» fra 2020 tar Jørgen Dalen (Principal Behavior Scientist) for seg hvordan tjenesteutvikling skal tilpasse løsningen til brukeren, og ikke omvendt. I atferdsøkonomi blir teknikker som *gamification* og *dulting* brukt for å gi et forretningsmessig preg. Gamification vil si belønningsincentiver i form av spill eller konkurranse. Et eksempel kan være at banker har muligheten for å tilpasse sparing i forhold til din alder, inntekt og livssituasjon. Dultebegrepet er på mange måter en paraplybetegnelse for virkemidler for å hjelpe kunder til å ta bedre beslutninger. Dulting har sin opprinnelse innen atferdsøkonomien (Skard, Løvlie & Thorbjørnsen, 2018). Gamification og dulting blir brukt som hjelpemidler for å endre atferd, da økonomer er opptatt av effekter. I artikkelen skrives det at økonomi er et fagfelt som ofte bommer når virkemidler for å endre atferd da det blir satt ut i praksis. Atferd kan være krevende å måle, men har man tilgang på gode data kan atferd beskrives og predikeres på en presis måte (Dalen, 2020).

SpareBank 1 og DNB forteller i en artikkel at teknologien benyttet i markedet har endret seg mer i løpet av de siste 10 årene enn det har endret seg i løpet av de siste 60 årene tilsammen. Atfersdata har blitt mer brukt og bidrar til å gi markedet mange svar og har stor verdi hvis de rette spørsmålene blir stilt og analysen av dataene er riktig. Det brukes i for å forstå kundeatferd og forutsi kundeatferd (Eilertsen, 2020).

2.4. Risiko

Det er mange bevis for at flere unngår risiko i de fleste tilfellene. Noen er imidlertid villige til å påta seg risiko hvis de blir kompensert for det. Hvis man for eksempel velger mellom to aksjefond med samme forventede avkastning, vil man som regel investere i den med lavest risiko. Hvis en skal påta seg en mer risikofylt investering, vil en kreve høyere avkastning for å kompensere for risikoen (Ackert & Deaves, 2010, s. 8).

Von Neuman og Morgenstern lanserte i 1947 sin Expected Utility Theory (EUT), en teori som sier at individer bør handle på en bestemt måte når det gjelder beslutningstaking under usikkerhet. Teorien viser til hvordan vi mennesker velger rasjonelt og anses å være en normativ modell. Teorien er i hovedsak ment og utviklet for å behandle risiko, ikke usikkerhet (Ackert & Deaves, 2010).

Det finnes flere forskjeller på EUT og prospekt-teori, men hovedforskjellen i EUT at den tar utgangspunkt i at mennesket er rasjonelt og maksimerer forventet nytte, mens i prospekt-teorien er ikke mennesker universelt risikoaverse. Mennesker liker risiko i noen situasjoner, og misliker risiko i andre situasjoner (Arckert & Deaves, 2010).

Prospektteorien viser til at mennesker finner frem til ulike beslutningsalternativer når det gjelder å vurdere om noe er av gevinst eller tap, ut fra en individuell verdifunksjon. Verdifunksjonen viser oss hvor vi står i forhold til tapsaversjon (Arckert & Deaves, 2010).

Tapsaversjon henger sammen med prospekt-teorien, i den forbindelse at tap føles ca. to ganger sterkere enn tilsvarende gevinst. Det vil si at vi ønsker så sterkt å unngå økonomiske tap, at det blir fokuset fremfor å skaffe seg en ekstra gevinst (Økonominettverket, u.å.).

Når det gjelder risikovillighet, impliserer vi at vi er mer risikoaverse når det gjelder positive utfall enn negative utfall. Med en mulighet for å slippe tap, øker vi heller et begrenset beløp ved tap enn å gå for et sikkert tap (Ackert & Deaves, 2010).

Rune Pedersen har i sin bok «Sparing» (2004) delt totalporteføljer inn i tre risikoklasser som følger individer med en fastlagt plan:

1. Lav avkastning/lav risiko: du er en forsiktig investor
2. Middels avkastning/middels risiko: du er en investor som plasserer i tråd med generelle anbefalinger
3. Høy avkastning/høy risiko: du er villig til å ta en høyere risiko enn normalt

Der igjen, porteføljene består av fire risikonivåer:

- Lav – består av bankinnskudd og pengemarkedsfond
- Ganske lav – inneholder obligasjoner og obligasjonsfond med kort løpetid (under 4 års gjenværende løpetid)
- Ganske høy – inneholder obligasjoner og obligasjonsfond med gjenværende løpetid på over fire år samt eiendom og aksjeindekserte obligasjoner
- Høy – inneholder aksjer og aksjefond

Dette er en overordnet inndeling, og grensene mellom disse fire risikonivåene er flytende. Det er mange alternativer for sparing og hvor en plasserer pengene sine, som blir påvirket av risiko, forventet avkastning og tapspotensial (Pedersen, 2004, s. 22). Når vi snakker om risiko, snakker vi først og fremst om svingninger i kursen eller verdien på plasseringsalternativet (Pedersen, 2004, s. 24).

2.5. Spareformer

Det finnes mange forskjellige spareformer. I tillegg er det store forskjeller på hvilken risiko og avkastning de forskjellige spareformene gir. Dette er faktorer individene må ta hensyn til ved valg av ønsket spareform. Det er viktig å finne ut hva som passer det enkelte individet best, og hva formålet med sparingen er (Døskeland, 2014). Her vil vi kort gå gjennom noen spareformer, og hvilken risiko, avkastning og hensyn som må tas ved valg av disse. Med hensyn mener vi hvilken livssituasjon du er i, hvilken tidshorisont du har med sparingen, hvor

mye du har mulighet til å spare, og andre forhold som må tas hensyn til ved individuell sparing.

2.5.1. Bank/høyrentekonto

Vanlig sparekonto er en kontotype hvor du har full fleksibilitet. Her vil rentene være bedre enn på en vanlig lønnskonto, og ofte vil renten øke etter hvor mye du har klart å spare. Om vi tar SpareBank 1 som et eksempel, vil du fra første krone spart få en rente på 0,10 %, og når du passerer 500.000 sparte kroner vil renten øke til 0,25 % (SpareBank 1, u.å. a).

En høyrentekonto brukes typisk for sparing. På en høyrentekonto vil renten være høyere enn i en vanlig bruks- eller lønnskonto (Nyhus, 2019). Skal du plassere penger på en høyrentekonto, er det viktig med hvilken rente du vil få på innskuddsbeløpet ditt (Pedersen, 2004, s. 31). Enkelte høyrentekontoer krever at du varsler om uttak 31 – 32 dager i forveien, og flere av disse er blant de med best rente. Varsler du ikke i tide, vil du måtte betale gebyr på uttak (Pedersen, u.å.).

2.5.2. Boligsparing for unge (BSU)

BSU står for boligsparing for ungdom og er en spareform for personer under 34 år. Det vil si at du kan spare i BSU til og med det året du fyller 33 år. Denne spareformen er det mulig å opprette fra fylte 13 år, men det frarådes å åpne BSU-konto til barn under 17 år. Grunnen til at dette frarådes er på grunn av skattefradragene du får ved å sette inn penger i en BSU. På en BSU kan du sette inn 27 500 kroner i året (ny regel fra 2021), og trekke fra inntil 5 500 kroner i skattefradrag. Dette fratrukket vil du ikke få uten å ha en skattepliktig inntekt. Det totale sparebeløpet som er mulig å spare på en BSU-konto er 300 000 kroner. Det kan kun opprettes en BSU-konto (Skatteetaten, 2021).

Bankene fremhever at BSU som den beste spareformen for personer som ønsker å spare til bolig. Rentene på denne type sparing er høyere enn vanlig banksparing/høyrentekonto, og disse rentene regnes ikke med i det årlige sparebeløpet, eller det samlede beløpet en maksimalt kan spare på BSU-en. Blant bankene i Norge varierer renten fra 1,50 % til 3,35 %, (Norsk familieøkonomi, u.å.). I tillegg til ulike renter, har bankene forskjeller på hvor lenge renten beregnes. Enkelte banker beregner renter frem til fylte 33 år, og noen banker beregner renten frem til fylte 36 år, eksempelvis Sbanken og Sparebanken Vest, viser til kapittel 2.6 med informasjon fra bankene.

Oppstår det et kontraktsbrudd, vil det i inntektsåret kontrakten brytes gis et tillegg i skatten. I 2021 kom ny regel for BSU, som sier at en ikke får skattefradrag, dersom en eier egen bolig (helt eller delvis) per 31. desember i inntektsåret. Det vil si at nå er skattefradrag kun forbeholdt de som ikke eier bolig (Skatteetaten, 2021).

2.5.3. Aksjefond

Fondsparing deles normalt inn i tre hovedgrupper:

1. Rentefond (Rente- og obligasjonsfond)
2. Aksjefond
3. Kombinasjonsfond (kombinerer renter og aksjefond)

Rentefond investerer i rentepapirer med bindingstid under ett år, og kan gi høyere avkastning enn høyrentekonto. Obligasjonsfond investerer i langsiktige rentepapirer med bindingstid over ett år. Avkastningen er normalt høyere enn rentefond. Renter pluss kredittrisikopremie og mulige endringer i renten gjør at en kan forvente noe høyere avkastning enn kortsiktige renter.

Kombinasjonsfond fordeler investeringen mellom aksjer og rentepapirer, ofte 50/50. Dette vil normalt gi en høyere avkastning enn rene rentefond, og litt høyere risiko for fall i verdi. Kombinasjonsfondet vil med samme begrunnelse gi forventning om høyere avkastning over tid.

Et aksjefond er et verdipapirfond som investerer i aksjer. Hvilke aksjer det investeres i og hvilken risikoprofil som velges, varierer mye. Aksjefond skiller mellom indeksfond og aktivt forvaltede fond. For å få frem budskapet om alternativer, avkastning, kostnader og risiko, velger vi å beskrive kun noen få eksempel, og velger følgende inndeling:

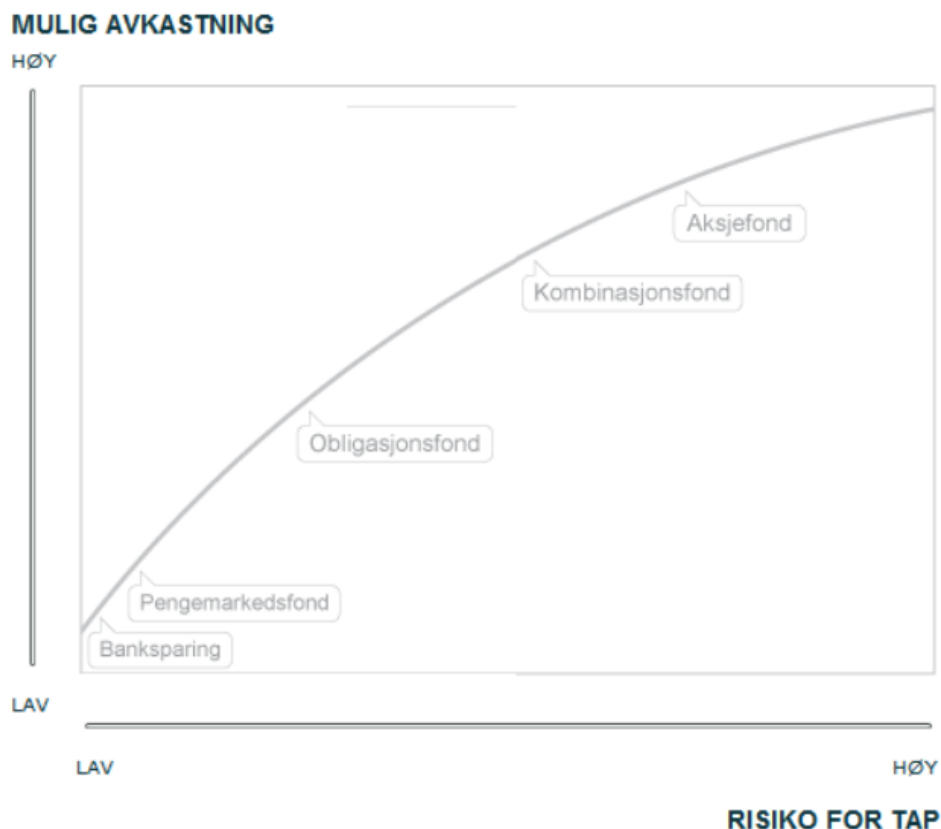
- Norsk aksjefond, Indeks og Aktiv forvaltet
- Nordisk aksjefond, Indeks og Aktiv forvaltet
- Globalt aksjefond, Indeks og Aktiv forvaltet

(Verdipapirfondenes Forening, u.å.).

I denne oppgaven har vi konsentrert oss om aksjefond, da dette er mest kjent, og har den største forskjellen til banksparing. Vi har valgt å ta utgangspunkt i DNB sine aksjefond, som

har flere fond som dekker norske, nordiske og globale kategorier. Se tabell 2 – avkastning aksjefond, side 19.

Avkastning er det du tjener eller taper på en investering, ofte målt over en tidsperiode som er ett, tre eller fem år. Avkastningen kan være positiv eller negativ, og måles ofte i prosent av det investerte beløpet. Forvaltere av fond og uavhengige kilder viser historisk avkastning, etter at forvaltning-, kjøps- og salgs- omkostninger er trukket fra. Figur 3 viser mulig avkastning og risiko for tap i ulike spareformer (Finansportalen, u.å. a).

Figur 3 – Alle plasseringer – fordeler og ulemper

Risiko beskrives ofte som en usikkerhet til det forventede utfallet av en fremtidig hendelse. Når det gjelder aksjer kan kursen gå både opp og ned, og begge er et uttrykk for risiko. Innen aksjer kalles dette for volatilitet.

2.5.4. Pensjonssparing

Pensjonssparing er for den som ønsker å ha mer å leve av i fremtiden. Pensjon opparbeides gjennom avtale med arbeidsgiver og det folketrygden bidrar med gjennom arbeidslivet. Ofte er dette ikke tilstrekkelig for ønsket økonomisk situasjon som pensjonist, og flere ønsker en

egen form for pensjonssparing (DNB, u.å. a). Pensjonssparing er en helt ordinær langsiktig sparing, der tidshorisonten varierer med hvor lenge det er til man blir pensjonist (Pedersen, 2004, s. 81).

Eksempelvis informerer SpareBank 1 på sine hjemmesider at når du sparer til pensjon i en alderstilpasset spareprofil er det alderen din som avgjør hvordan pengene investeres. Dersom det er lenge til du skal få utbetaling av pensjonen din, vil aksjeandelen være høy. Høy aksjeandel forventes å gi best avkastning på lang sikt (SpareBank 1, u.å. b). Når det er mindre enn 27 år igjen til utbetaling av pensjon, vil andelen aksjer trappes gradvis ned slik at en unngår store svingninger i saldo når det nærmer seg utbetaling.

De mest normale spareformene for pensjon er enten gjennom en IPS-avtale, en fast spareavtale i fond, eller en pensjonssparekonto. Når en skal velge hvilken form for sparing som passer best, er det viktig å ta stilling til flere spørsmål. Hvor mye kan settes av i måneden, hvilke aksjer og renter du er villig til å spare i, hvor lenge du skal spare, og om du ønsker å binde sparingen til pensjonsalder.

Individuell pensjonssparing - IPS

En IPS er en pensjonssparing i fond. Måten du sparer på kan enten være med en fast spareavtale, eller innskudd av penger når du selv ønsker det. I en IPS blir pengene låst, og du kan spare inntil 40 000 kroner i året, hvor du får en skattefordel som utsatt skatt på 22 %. Med denne spareformen kan du spare fra fylte 18 år til du er 75 år (DNB, u.å. b), og begynne å bruke pengene fra du blir 62 år. Her vil utbetalingene skje over en minimumsperiode på 10 år og frem til du er 80 år. Det vil si at om du starter utbetalingene som 62 åring, må disse fordeles over 18 år. Når pengene blir tatt ut beskattes disse som alminnelig inntekt, og avkastningen du får når pengene er plassert i IPS er ikke skattepliktige før pengene tas ut. Ved opprettelse av en IPS kan du velge mellom flere ulike fond, individuell portefølje, og valget kommer an på ønsket risiko og tidshorisont. IPS gir god avkastning etter skatt, men du må binde pengene dine i lang tid (Pedersen, 2021).

Fordelene med IPS er at sparebeløpet trekkes fra slik at du får utsatt skatt, og dermed får avkastning på penger som ellers skulle vært innbetalt i skatt. I tillegg vil det som er innestående på pensjonskontoen ikke telle med i grunnlaget for formuesskatten. En annen fordel er at skatt på avkastning i oppsparingsperioden utsettes til pengene tas ut.

En ulempe med IPS er at pengene bindes i lang tid, og det kan bidra med et ekstra lag med kostnader. En annen ulempe er at aksjefond i IPS-sparingen mister skjermingsfradraget i henhold til skattereglene (Pedersen, 2021).

Pensjonssparekonto

Egen pensjonskonto gjelder for de som jobber i privat bedrift med innskuddspensjon. Fra 1. februar 2021 kan en selv bestemme hvor man ønsker å ha egen pensjonskonto (Finansportalen, u.å. b).

Pensjonsopptjeningen samles i utgangspunktet automatisk hos din arbeidsgivers pensjonsleverandør, med mindre en reserverer seg mot en slik sammenslåing, inntil gitt frist. Poenget med den nye ordningen «egen pensjonskonto» er for å redusere gebyrene som arbeidstakere i dag betaler på pensjonsopptjening fra tidligere arbeidsforhold, som vil sikre forbrukere mer i pensjon (Finansportalen, u.å. b).

2.6. Hva sier bankene om sparing for unge voksne?

Vi har valgt ut syv forskjellige banker for innhenting av informasjon. Vi valgte tre nasjonale banker, Sbanken, SpareBank 1 og DNB. En lokal bank, Sandnes Sparebank, en regional bank Sparebanken Vest, og to utenlandske banker som dekker hele landet, Nordea og Danske Bank. For oppgaven var det relevant å ha både sparebanker og forretningsbanker i utvalget, for å se om disse ga tilsvarende og sammenlignbar informasjon om sparing. De bankene som er valgt viser alle til forskjellige undersøkelser gjort om sparing enten i egen bank eller til andre offisielle undersøkelser.

Tabellen under viser oversikt over spareformene som er valgt for denne oppgaven fra de syv valgte bankene. Rentesatsene som er oppgitt fra de forskjellige bankene, er rentesatsen per 27. mars 2021.

BANK	Sbanken	SpareBank 1	DNB	Sandnes Sparebank	Sparebanken Vest	Nordea	Danske Bank
Produkt							
BSU*	Rente: 2,40 % År: 36	Rente: 2,75 % År: 33	Rente: 2,80 % År: 33	Rente: 2,75 % År: 33	Rente: 2,40 % År: 36	Rente: 2,80 % År: 33	Rente: 2,80 % År: 33
Sparekonto	Rente: > 100´ 0,01 % < 100´ 0,10 %	Rente: > 500´ 0,10 % < 500´ 0,25 %	Rente: 0,15 %	Rente: > 500´ 0,10% < 500´ 0,25 %	Rente: > 100´ 0,05% < 100´ 0,10% < 250´ 0,20 %	Rente: 0,00 %	Rente: 0,10 %

Tabell 1 - Sparebetingelser banker

*: Kan spare til fylte 33 år, beholder renten til fylte 36 år.

Sparing i aksjefond er tatt med i undersøkelsen, og eksempelet i tabellen under viser avkastning. I denne oppgaven har vi valgt aksjefond, da dette er mest kjent.

Fondsnavn	Dato	Avkastning hittil i år	Avkastning 1 år	Avkastning snitt siste 3 år	Avkastning snitt siste 5 år	Avkastning snitt siste 10 år	Risikoklasse	Løpende omkostninger
DNB Global A	31.03.2021	7.71 %	30.01 %	15.44 %	13.60 %	13.30 %	5	1.35 %
DNB Global Indeks A	31.03.2021	4.40 %	32.02 %	16.65 %	13.82 %	14.45 %	5	0.21 %
DNB Norden N	31.03.2021	0.30 %	41.73 %	18.38 %	14.13 %	12.13 %	5	1.00 %
DNB Norden Indeks A	31.03.2021	3.92 %	39.86 %	–	–	–	–	0.24 %
DNB Norge A	31.03.2021	7.86 %	60.70 %	8.07 %	11.03 %	6.94 %	6	1.34 %
DNB Norge Indeks A	31.03.2021	8.39 %	46.71 %	9.32 %	12.92 %	8.57 %	5	0.21 %

Tabell 2 - Avkastning aksjefond

2.6.1. Bankenes beskrivelse av spareformene

Her beskrives bankenes spareformer for unge voksne. Utgangspunktet er bankenes hjemmesider og henvisning til de unge.

Sbanken

På Sbanken sine hjemmesider, finnes informasjon om forskjellige spareformer. For informasjon om spareformer for unge voksne, vises det til BSU. BSU-konto har rente på 2,40 % som kan fylles opp til fylte 33 år. Hos Sbanken beholder du renten frem til fylte 36 år.

SpareBank 1

SpareBank 1 anbefaler sparing til buffer, sparing i BSU, betale ned boliglån og sparing i fond for unge under 34 år. Bufferkonto er gunstig dersom det skulle forekomme uforutsette kostnader eller utgifter, med anbefaling å ha omtrent en månedslønn på en slik konto.

SpareBank 1 fokuserer og på at du oppretter forskjellige kontoer for ulike formål for å få en bedre oversikt og kontroll. Sparing i BSU reklamerer banken for er den tryggeste sparemetoden, med 2,75 % rente til og med fylte 33 år.

SpareBank 1 viser også til å betale ned boliglån som form for sparing, og til slutt spare i fond. De anbefaler å begynne med fondssparing dersom du har fylt opp BSU, har en bufferkonto og muligheten for å investere i fond. Dette blir fremstilt som et langsiktig sparingsalternativ (SpareBank 1, u.å. c).

DNB

DNB viser til kortsiktig sparing med bufferkonto og BSU. Ved kortsiktig sparing med buffer har DNB en egen konto med navn «superspar», med fokus på høyere rente enn vanlig sparekonto og med mulighet til fast månedlig sparing der valgt beløp trekkes automatisk.

Ved boligsparing er det BSU og BSU Start. BSU Start er en tilleggssparing, uten skattefradrag, som er et tillegg for de som vil spare mer enn maksimumsgrense per år. Rentene på BSU hos DnB er 2,80 % til fylte 33 år. Videre nevner artikkelen pensjon som langsiktig sparing, der «... små summer kan vokse seg veldig store over tid» (Borchgrevink, 2020). Ved sparing til pensjon henviser DNB i denne artikkelen til aksjefond.

Når det gjelder sparing til pensjon har hjemmesiden en side om «hva bør jeg som er under 35 år tenke på?». Denne inneholder generell informasjon om pensjonssparing.

Sandnes Sparebank

Sandnes Sparebank anbefaler unge å ha en bufferkonto, langsiktig sparing i fond og BSU. Banken skriver at du får «*den beste renten i BSU*», samtidig som du får ekstra gunstige lånevilkår når tiden kommer for egen bolig. Fondssparing blir anbefalt dersom du sparer mer enn hva som er maksbeløpet for BSU. Du kan spare i BSU til fylte 33 år, i henhold til regelverket til BSU. Renten er 2,75 % på BSU (Sandnes Sparebank, 2021). I tillegg til dette har Sandnes Sparebank fokus på «Boliglån Ung» med følgende melding: «Du som er mellom

18 og 34 år kan låne inntil 85 % av kjøpesummen til kanonbra betingelser med Boliglån Ung. Har du tilleggssikkerhet kan du låne inntil 100 %» (Sandnes Sparebank, u.å.).

Sparebanken Vest

Fra en artikkel på hjemmesiden til Sparebanken Vest Nyheter om «smarte sparemåter for unge», fokuserer de på BSU (boligsparing for unge) og langsiktig sparing i fond. Artikkelen starter med: «Flere ungdommer sier de skulle ønske de hadde mer kunnskap om personlig økonomi. Mange får seg en overraskelse når de skal stå på egne bein og innser hvor trangt studentbudsjettet er ...».

Ut fra dette fokuseres det mest på BSU, og at foreldre kan opprette BSU-konto og bidra til å fylle den opp før barna har blitt til unge voksne, og får mulighet til å gjennomføre egen sparing. Artikkelen gjelder for unge voksne, samt sparing fra 9 års alderen ved hjelp av forelde til sparing. Rentene på BSU hos Sparebanken Vest er 2,40 % (Sparebank Vest, 2019) til fylte 33 år, men du beholder renten på BSU-kontoen til du er 36 år.

Nordea

På Nordea sine hjemmesider, finnes en egen side for «sparing for deg mellom 18 og 33», med fokus på mikroSpar og BSU. Med mikroSpar sparer du litt hver gang du betaler med bankkortet ditt. Du kan selv bestemme beløpet du setter av og hvilken konto i Nordea det skal overføres til. Minimumsbeløpet på MikroSpar er 5 kroner. BSU gjelder opp til fylte 33 år, og renten på BSU er 2,80 % (Nordea, u.å.).

Danske Bank

På hjemmesiden til Danske Bank under *Nyheter* er det flere artikler om ulike temaer, der en av artiklene er «Derfor bør du ha en bufferkonto». Her anbefaler Danske Bank å ha en bufferkonto. Bufferkontoen bør inneholde to månedslønner og er ment som en reserve. Videre har Danske Bank Nyheter også fokus på studenter, med artikkelen «Dette bør du gjøre med storstipendet». I artikkelen anbefales det å sette av en del av storstipendet, slik at det varer en god stund. Her anbefaler de oppsett av budsjett og bruk av studentrabatter, samt at har du penger til overs, opprett BSU. BSU gjelder opp til fylte 33 år, og renten på BSU er 2,80 % (Danske Bank, u.å.).

Etter å ha sett på bankene sine anbefalinger til unge voksne, kan vi oppsummere med at fire av syv banker anbefaler buffer/krisekonto. Bankene som anbefaler bufferkonto er SpareBank 1, DNB, Sandnes Sparebank og Danske Bank. Av bankene vi har tatt utgangspunkt i anbefaler alle bankene sparing i BSU. Tre av syv banker anbefaler langsiktig sparing i fond. Bankene som anbefaler langsiktig sparing i fond er SpareBank 1, DNB og Sandnes Sparebank. DNB og Nordea appellerer til unge kvinner til å spare i fond. DNB har en egen kampanje ved navn «hun investerer» som er til for å få flere kvinner til å spare langsiktig i fond. DNB og SpareBank 1 anbefaler også pensjonssparing. Vi kan ikke se i oversikten at det er forskjell mellom hva forretningsbankene og sparebankene anbefaler av sparing til unge.

2.7. Hva sier mediene om sparing for unge voksne?

Det har som nevnt i innledningen, vist seg å være vanskelig å finne studier om unge voksne sitt forhold til sparing i Norge. Derfor har vi valgt å hente artikler fra mediene som omhandler sparing for unge voksne.

2.7.1. Artikkel fra Lånemegleren

I en artikkel fra Lånemegleren, publisert mars. 2020, som er basert på en internasjonal rapport utført av betalingsleverandøren Klarna, viser rapporten trekk ved hvordan unge norske forholder seg til sparing, penger og fremtiden. Tallene sammenlignes med svarene fra tilsvarende aldersgrupper i land som USA, Australia, Tyskland, Spania, Storbritannia, Østerrike og Sverige.

I rapporten blir det stilt spørsmål om de unge har det enklere enn hva deres foreldre hadde. For unge norske ligger de blant mindretallet som mener de ikke har det lettere enn deres foreldre. Likevel sier de fleste at de selv mener de håndterer pengene sine på en forsvarlig måte. På tross av dette er unge norske mer usikre enn unge i andre land når det kommer til om de vil klare å leve den livsstilen som er ønskelig. Hele seks av ti av de spurte norske mener at de er flinke å håndtere økonomien sin, og dette er en høyere enn noen av de andre landene som deltok i undersøkelsen.

37 % av unge voksne i Norge mellom 18 og 37 år, hevder at det er vanskeligere å spare penger nå enn det var når deres foreldre var unge. Basert på de andre landene som var med i denne undersøkelsen, er dette den laveste andelen blant landene som var med i undersøkelsen.

Unge norske ligger under gjennomsnittet i forhold til de andre landene som deltok i undersøkelsen når det gjelder langsiktig og kortsiktig sparing. Undersøkelsen avdekker at blant de mellom 18 og 30 år, sparer noen færre til både langsiktige og kortsiktige formål enn det gjennomsnittet i de andre landene gjør. «Fire av ti unge nordmenn sparer til kortsiktige formål – slik som neste sommerferie – mens fem av ti nordmenn sparer til store fremtidige innkjøp – slik som egen bolig» (Elvestad, 2020).

Teknologi har større innflytelse på hvordan unge norske håndterer sin privatøkonomi, i forhold til den eldre generasjon, som ikke hadde denne muligheten i ung alder. Selv med ny teknologi som gir direkte tilgang til sparekontoen med bare tastetrykk, synes likevel nesten dobbelt så mange unge norske som eldre, at det er vanskelig å spare penger.

2.7.2. Kartlegging fra OECDs internasjonale undersøkelse

Hvorfor bør man egentlig ha kunnskap om finans?

Finansielle beslutninger må forbrukere ta i flere stadier i livet sitt. Ofte kan finansmarkedet virke uoversiktlig for mange slik at å ta avgjørelser ikke blir lett. Konsekvenser av beslutningene man tar, kan være store. Det er viktig å ta riktige valg for å få et høyest mulig velferd.

Gjennom OECD sin internasjonale kartlegging av finansiell kunnskap viser den en oversikt over hvor mye de ulike aldersgruppene faktisk kan om finans. Utvalgte resultater fra den norske undersøkelsen er skrevet av Nyhus og Refvik, Universitetet i Agder.

Informasjonsteknologi har endret seg mye de siste årene, noe som gir både positive og negative endringer. Positive endringer kan være bedre tilgjengelighet med nettbank og at det kommer flere tilbydere på markedet, som gjør det gunstig for forbrukerne. Likevel er det lettere enn før å få tilgang på kreditt, selv for de med lavere økonomi. Priser på kreditt varierer ut fra de ulike tilbyderne. Personer med kunnskap om kreditt vil lettere finne informasjon og vilkår, og ut fra dette velge riktig kredittleverandør. Ofte er informasjonen og vilkårene vanskelige å forstå for mange. Forbrukere med bedre kunnskap har mindre sannsynlighet for å få betalingsproblemer, fordi disse har en bedre oversikt og kontroll over egen økonomi og for eksempel fører regnskap eller har faste budsjetter.

Dersom forbrukere har dårlig finansiell kunnskap, vil dette kunne føre til et ineffektivt finansmarked. Finansportalen.no er et verktøy som hjelper forbrukere å få en bedre oversikt over ulike tilbud. Dersom forbrukere blir mer finansielt opplyste, vil dette kunne føre til billigere og bedre tilbud fra de ulike tilbyderne. I undersøkelsen basert på OECD sin internasjonale kartlegging av finansiell kunnskap kommer det frem at kun 4,6 % brukte tilbudet på Finansportalen.no når de skulle ta en avgjørelse knyttet til ulike finansprodukter.

Hvor mye kan egentlig innbyggere i Norge?

Ved å se på spørsmål som ble stilt i OECD undersøkelsen kan man se at den norske befolkning generelt gir riktige og relevante svar i forhold til andre land som deltar i undersøkelsen. Imidlertid viser det seg at det er noen områder som er vanskeligere å forstå:

- Rentes rente. Færre forstår effekten av renters rente. Dette medfører at man ikke får en forståelse over hvor mye dette kan utgjøre over en lengre periode. Dette kan gjelde både lån og sparing på lengre sikt.
- Avkastning og risiko. Mange i undersøkelsen forstår sammenhengen mellom høy avkastning og høy risiko. Færre vet at en kan redusere risiko ved å diversifisere portefølje.

Undersøkelsen understreker at selv om den norske befolkning gjør det relativt godt på denne undersøkelsen, vil mer kompliserte spørsmål om finansmarkedet muligens medføre at flere svarer feil eller vegrer seg for å svare.

Forskjeller i finanskunnskap for kvinner og menn

Selv om likestilling har kommet langt i Norge, viser undersøkelsen at det er signifikante forskjeller i antall rette svar for menn og kvinner for nesten alle kunnskapsspørsmål, og kvinner kan klart mindre enn menn (Nyhus & Refvik, 2016, s. 11). Dette gjelder spesielt knyttet til begrepene diversifisering, inflasjon og renters rente. En av figurene som blir presentert i undersøkelsen viser at kunnskapsgapet er størst for de som er under 30 år. Av totalt 8 riktige svar har kvinner 4,9 riktige svar og menn 6,3 riktige svar, i aldersgruppen under 30 år.

Til sammenligning viser undersøkelser fra Nederland at de med høyere finanskunnskap er mer involverte i aksjemarkedet enn de med lav finanskunnskap. Kunnskap er viktig for å kunne oppnå høyere avkastning på sparepenger. Det er en positiv sammenheng her, fordi man

taper ikke penger på aksjer man ikke kjøper på grunn av lav kompetanse. Likevel kan personer med lav finansiell kunnskap gå glipp av alternative gevinster når de ikke involverer seg i aksjemarkedet. Også i rapporten som er gjennomført i Nederland vurderer kvinner sin egen kunnskap betydelig lavere enn det menn gjør. Dette virker som å være en faktor som går igjen blant kvinner i flere land.

Forskjeller i finanskunnskap etter alder

Undersøkelsen viser at det er unge voksne som har minst kunnskap om finans. I Norge er det særlig de unge som kan minst, spesielt unge kvinner. Unge voksne skal ta mange store finansielle valg og beslutninger som vil ha en direkte påvirkning på økonomien over en lengre periode. Viktige valg som må tas kan være beslutninger knyttet til bolig og boliglån. Kunnskap om finansmarkedet og finansielle tjenester og produkter som for eksempel kunnskap om renter og avdrag, er en forutsetning for relevante finansielle valg.

Finanstilsynet gjennomførte i 2020 en boliglånsundersøkelse som viste at unge under 35 år har en høyere belåningsgrad enn de som er eldre (Finanstilsynet, 2020).

Boliglånsundersøkelsen viser at unge voksne, under 35 år, både har en større finansiell risiko og tar en større finansiell risiko. Innenfor denne aldersgruppen er det lite erfaring med høyt rentenivå eller fallende boligpriser.

Finansiell kunnskap og økonomisk sårbarhet

Innen finansiell kunnskap og økonomisk sårbarhet viser undersøkelsen at det finnes en sammenheng mellom finansiell kunnskap og det å ha en bufferkonto, det vil si at personer med høy finansiell kunnskap ofte har erfart mangel på penger til livsopphold, og har derfor opparbeidet en høyere bufferkonto. Dette kan føre til at de med mindre kunnskap vil kunne å risikere å ikke ha tilstrekkelig med penger i visse perioder av livet hvor dette kan være nødvendig.

Finansiell kunnskap og deltakelse i aksjemarkedet

«Undersøkelser fra Nederland har vist at de med høyere finanskunnskap har høyere sannsynlighet for å plassere penger i aksjemarkedet» (Nyhus & Refvik, 2016, s. 14).

Resultatet fra undersøkelsen viser at de som eier aksjer vurderer at kunnskapen de har om å eie aksjer, er høyere enn for de som ikke eier aksjer. Dette gjelder også sin egen kunnskap enn

de som har eid aksjer tidligere. Menn vurderer sin kunnskap høyere enn det kvinner gjør. Kunnskapstesten stemmer overens med dette resultatet, se *Finansiell kunnskap mellom kvinner og menn*, over.

For de som eier aksjer, ble de bedt om å oppgi inntil tre viktige grunner for å investere i børsnoterte aksjer. Hovedgrunnene ble oppgitt å være i) langsiktighet og soliditet, ii) langsiktig avkastning og iii) et solid selskap med gode resultater over tid.

For de som ikke eier aksjer, ble også bedt om å oppgi inntil tre viktigste grunnen til at de ikke sparer i aksjer. Hovedgrunnene ble oppgitt å være i) kunnskapsmangel, ii) tapsaversjon og iii) vil heller spare på andre måter.

2.7.3. NRK artikkel – unge har blitt flinkere til å spare

I NRK sin artikkel, fra 2020, fremkommer det at unge har blitt flinkere til å spare. Respons Analyse har gjennomført en analyse som viser at åtte av ti unge voksne er opptatt av å spare penger. Den viser at unge spare til forskjellige ting, blant annet bolig og ferie, men viktigst er å spare til uforutsette utgifter, altså ha en bufferkonto.

Hallgeir Kvadsheim har i denne artikkelen utgitt «ekspertenes sparetips»:

- Legg inn automattrekk fra brukskonto til sparekonto
- Ha en bufferkonto med en til to månedslønner
- Spar til uforutsette utgifter først
- Start i det små

Artikkelen viser at det er en positiv trend blant de unge, og så mye som 60 % sier at de sparer til bufferkonto (Tønset & Brekke, 2020).

2.7.4. Finans Norge – På egne ben

Finans Norge (2019) har utarbeidet et informasjonsskriv til unge som også inneholder et kapittel om sparing. Her vektlegges det blant annet at det er viktig å ha spart til uforutsette utgifter. En økonomisk reserve i oppsparte penger utgjør forskjellen på en økonomisk smell eller en god kontroll på økonomien.

I informasjonsskrivet fremheves viktigheten med tidlig og jevn sparing, som over en lang tidsperiode vil vokse fordi du underveis får renter og rentes rente. Det henvises også til at nedbetaling av lån er en form for sparing, for eksempel kreditt- og forbrukslån.

2.7.5. E24 – Nordmenn går glipp av milliarder

I en artikkel fra E24 i 2020 viser undersøkelsen at den norske befolkning går glipp av milliarder ved at de dropper aksjefond og heller velger sparekonto for langsiktig sparing.

I artikkelen vises det til en undersøkelse fra SpareBank 1 fra november 2019 at den norske husholdningens samlede bankinnskudd var rundt 1.300 milliarder kroner. Hadde pengene blitt satt i aksjefond ville sparerne vært 2.000 milliarder rikere etter 20 år. Det vil si at det tapes i det lange løp ved å ikke spare i fond. Dette blir forklart ved at de vanligste årsakene til at aksjefond blir valgt bort er usikkerhet og mangel på kunnskap rundt spareformen, der 31 % som ikke sparte i fond, svarte at mangel på kunnskap var årsaken.

I undersøkelsen er det også langt flere menn (32 %) enn kvinner (24 %) som oppgir at de sparer i aksjefond. «Av dem som sparer i aksjefond, oppgir 44 prosent av mennene mot 25 prosent av kvinnene at de sparer i aksjefond fordi de er villige til å ta høyere risiko for å få høyere avkastning. 36 prosent av mennene mot 23 prosent av kvinnene oppgir at sparer i fond for å spre risikoen på sin sparing» (Sagmoen, 2020).

2.7.6. Econa – manglende forståelse og kunnskap om personlig økonomi hos unge har blitt et samfunnsproblem

Manglende forståelse og kunnskap om personlig økonomi blant unge, har blitt et samfunnsproblem sier Maria Setsaas som jobber som forbrukerøkonom i Danske Bank (Econa, 2017). Econa gjennomførte i 2017 en undersøkelse om kunnskapen til unge om personlig økonomi. Setsaas hevder at det er viktigere med kunnskap om personlig økonomi nå enn før, på grunn av at vi lever i et kontantløst samfunn som kan medføre at det blir lettere å få tilgang på kreditt og lignende. I Econa-undersøkelsen kommer det frem at det er personer under 30 år som kan minst om temaet. Dette kan igjen ha konsekvenser for de unge personene, ettersom mange under 30 år skal ta beslutninger knyttet til lån og renter for eksempel (Econa, 2017).

I Econa-undersøkelsen vises det til at pensjon er et område de fleste ikke har kontroll på. Fire av ti oppgir at de synes pensjon er et vanskelig tema og kun et fåtall kan forskjellen mellom ytelsesbasert- og innskuddspensjon (Econa, 2017). En grunn for at mange ikke kan nok om dette temaet kan være knyttet til at mange tenker at det er langt frem i tid. Dersom man begynner tidlig å spare til pensjon, trenger man å sette av et mindre beløp hver måned enn hvis man begynner senere. Hvordan man forvalter disse pengene er også viktig med tanke på hvor mye penger en vil ha når man går av med pensjon (Econa, 2017).

2.7.7. «Ekspertens 10 beste sparetips til deg som er ung»

I en artikkel publisert av Byas (Mauseth, 2020), deler Arman Vestad, som er økonomiekspert og jobber med et nasjonalt prosjekt (Fra minus til pluss) i samarbeid med NAV, kunnskap om økonomi dersom inntekt reduseres. Vestad anbefaler sparing i form av BSU og bufferkonto. Han legger vekt på nøysomhet som innebærer at et godt forhold til økonomi vil gjøre det enklere å ta vare på og ha kontroll på økonomien sin. Videre nevner han åpenhet om penger og økonomi, kan bidra til bevisstgjøring av pengers betydning.

Tipsene i artikkelen er relativt enkle å gjennomføre, som for eksempel å bytte til et rimeligere merke på matbutikken og kutte unødvendige utgifter. Vestad foreslår bruk av kalkulator for å se hvor det er penger å spare, konkurranse med seg selv ved å for eksempel kun handle en gang uken og få en ekspert til å gå gjennom økonomien for å gi tips (Mauseth, 2020).

3. Metode

I dette kapittelet beskriver vi metode, valg av design og datainnsamling. Til slutt beskrives validitet og reliabilitet og etikk.

3.1. Problemstilling

En problemstilling har til hensikt å vise hva vi ønsker å finne svar på gjennom undersøkelser eller forskning.

Vår problemstilling er vår tolkning av en spørreundersøkelse, hvor vi prøver å avdekke; *Hvordan sparer unge voksne (20 -35 år) sett opp mot hvordan banker i Norge foreslår sparemetoder.*

3.2. Valg av metode / Kvantitativ og kvalitativ metode

I all samfunnsforskning – både kvantitative og kvalitative studier – kobler vi data til ideer eller konsepter. Måling knytter dataene til konseptene, men måleprosessen er forskjellig avhengig av om våre data og forskningsmetoder primært er kvantitative eller kvalitative (Neuman, 2014 s. 204).

I boken «Social Research Methods» (2014), står følgende (teksten er egen oversettelse fra engelsk til norsk):

«... I kvantitative studier pleier vi å starte med abstrakte ideer og slutte med empiriske data. I kvalitative studier blander vi data og ideer mens vi samler inn data. I en spesifikk studie er ting imidlertid rotete og har en tendens til å være mer interaktive enn denne generelle uttalelsen antyder (Neuman, 2014, s. 205)»

Kvalitativ metode

Kvalitativ metode dreier seg mer om å forstå enn å måle (Gripsrud, Olsson & Silkoset, 2011, s. 80). Kvalitative data er data som ikke uttrykkes i tall eller mengdeenheter, men som kan gi svar på spørsmål av typen «hva?», «hvorfor?» og «hvordan?». Kvalitativ undersøkelse vil kunne bestå av både faktaspørsmål og meningsspørsmål.

Spørsmålet «hvorfor?» er for å klargjøre formålet med studiet, spørsmålet «hva?» er for å innhente forhåndskunnskap om emnet som skal undersøkes, og spørsmålet «hvordan?» er for å innhente kunnskap om ulike intervju- og analyseringsteknikker, og bestemme hvilken man skal benytte for å innhente den kunnskapen man ønsker (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 121).

Kvantitativ metode

Spørreskjemaundersøkelser brukes for å måle verdien av de variablene som kan utledes av analyseformålet og undersøkelsesspørsmålene. Det avgjørende er at vi gjennom bruk av spørreskjemaet for reliable og valide mål for de begreper og variabler vi er opptatt av å måle (Gripsrud et al., 2011, s. 94).

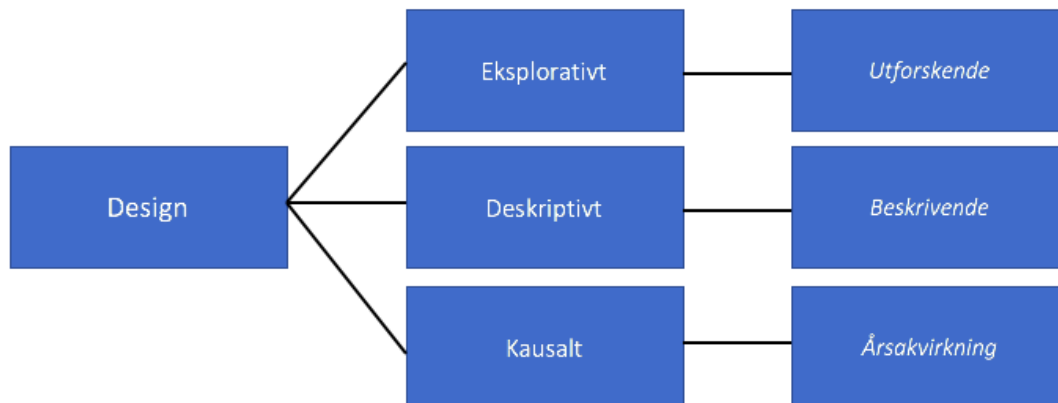
For denne oppgaven har metodevalget falt på både kvalitativ og kvantitativ metode. Årsaken for valg av både kvalitativ og kvantitativ undersøkelse ble gjort for å kunne avdekke mangel på innhenting av informasjon. Undersøkelsene besto først av kvalitative intervjuer og så en kvantitativ spørreundersøkelse. Siktemålet var for å komme dypere innpå – og forstå bedre – en sammenheng som blir avdekket i en kvantitativ og kvalitativ analyse (Gripsrud et al., 2011).

3.3. Forskningsdesign

Forskningsdesignet av en undersøkelse skal spesifisere hvilke typer data vi må ha for å kunne besvare de enkelte undersøkelsesspørsmålene, hvordan vi skal kunne gå fram for å skaffe oss disse dataene, og hvordan de skal analyseres (Gripsrud et al., 2011, s. 36).

De enkelte undersøkelsesspørsmålene kan kreve forskjellige typer av data og stille forskjellige krav til datainnsamling og analyse (Gripsrud et al., 2011, s. 36).

Gripsrud, et al., i boken «Metode og datanalyse» (2011) tar for seg tre hovedtyper av design:

Figur 4 – Undersøkellesdesign

Eksplorativt design

Eksplorativt design, handler om å utforske et saksområde/tema nærmere. Ved bruk av eksplorativt design ønsker man bedre innsikt, og et mål med undersøkelsen kan i første omgang være å forstå og tolke det aktuelle saksområde/temaet på best mulig måte (Gripsrud et al., 2011, s. 38).

Deskriptivt design

Formålet med deskriptivt design er – som det fremgår i navnet – å beskrive situasjonen på et bestemt område. Det kan for eksempel være sammenhengen mellom to eller flere variabler man ønsker å kartlegge (Gripsrud et al., 2011, s. 41).

Kausalt design

Kausalt design brukes når man ønsker å finne en årsakssammenheng. Hovedsaken i et eksperiment er å manipulere de uavhengige variablene for å se hvorvidt de har noen effekt på den avhengige variabelen (Gripsrud et al., 2011, s. 45).

3.4. Valg av design

Problemstillingen vår, som tidligere nevnt; «Hvordan sparer unge voksne (20 -35 år) sett opp mot hvordan banker i Norge foreslår sparemetoder». For å kunne kartlegge dette, var det hensiktsmessig for oss å starte med et eksplorativt design. Da vi i denne oppgaven både benyttet oss av kvantitativ og kvalitativ metode, er det i første omgang den kvalitative metoden ble brukt i starten av oppgaven som en eksplorerende tilnærming.

Hensikten med den eksplorerende tilnærmingen er å tidlig utforske i undersøkelsesfasen definisjonen av problemstillingen mer utfyllende, foreslå hypoteser til testing i senere undersøkelser, pre-teste spørreskjemaer og korrigere resultater (Gripsrud et al., 2011, s. 82). Ved å bruke kvalitativ metode med en eksplorerende tilnærming fikk vi i starten av oppgaven kartlagt bedre hva oppgaven skulle inneholde, hva den kvantitative spørreundersøkelsen skulle bestå av.

Videre gikk vi over til deskriptivt design. I vår undersøkelse benyttet vi oss av et strukturert spørreskjema med et representativt utvalg respondenter i alder 20 – 35 år i en web-basert spørreundersøkelse. I spørreundersøkelsen ble alle respondentene stilt de samme spørsmålene i samme rekkefølge, og med de samme svarmulighetene.

3.5. Datainnsamling

3.5.1. Valg av intervjuobjekter / utvalg

Uansett om man skal foreta en kvalitativ eller en kvantitativ undersøkelse, tenger man å avgjøre hvem som skal intervjues eller måles (Gripsrud et al., 2011, s. 129).

Vurderingsutvalg er en type utvalg hvor analytikere velger ut elementer fra populasjonen fordi de har bestemte egenskaper som han/hun ønsker skal være representert i utvalget (Gripsrud et al., 2011, s.138).

GRUPPE 1	GRUPPE 2
Dybdeintervju	Spørreundersøkelse
- Utvalgte personer i tre kategorier 20 år, 30 år og 60 år	- Tilfeldig respondenter i tre kategorier 20-25 år, 26-30 år og 31-35 år
- Erfaring og foretrukket spareformer	- Økonomi
- Kunnskap	- Spareform
- Informasjonshenting	- Kunnskap og erfaring
	- Informasjonshenting

Tabell 3 – Intervjuobjekter

Norges befolkning utgjør ca. 5.4 millioner og fordelingen mellom kvinner og menn er 50 % på hvert kjønn (SSB, 2021). Forventningen til fordelingen av respondenter er 50 % menn og 50 % kvinner.

3.5.2. Dybdeintervju

Individuelle dybdeintervjuer gjennomføres når individets personlige erfaringer, meninger eller lignende er av interesse (Gripsrud et al., 2011, s.40).

Dybdeintervjuene var semistrukturert. Denne formen for intervju passet vår oppgave, da vi i starten ønsket å innhente beskrivelser av intervjupersonens livsverden rundt sparing og særlig fortolkninger av ulike begreper som ble beskrevet.

Semistrukturert intervju er verken en åpen eller en lukket spørreskjemasamtale, men mer et fastslått tema (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 47). Spørsmålene i intervjuet fulgte samme rekkefølge med underspørsmål på noen av spørsmålene, samtidig som intervjuet ga rom for improvisasjon.

Vi intervjuet seks intervjuobjekter for å se om vi kunne innhente informasjon til spørreundersøkelsen. I første omgang ønsket vi å se om det var stor variasjon i kunnskapsnivå og erfaring mellom den eldre og yngre generasjonen. Vi delte intervjuene inn i tre aldersgrupper, slik at hver av oss intervjuet 2 personer i hver vår aldersgruppe. En av oss intervjuet to stykker i 20-årene, en av oss intervjuet to stykker i 30-årene og en av oss intervjuet to stykker i 60-årene.

I vanlige intervjuundersøkelser ligger antall intervjuer ofte på rundt 15 +/-10. Antallet skyldes en kombinasjon av tid og ressurser som er tilgjengelig for undersøkelsen (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 129). Siden vi ønsket en runde med dybdeintervju for å innhente informasjon til spørreundersøkelsen, valgte vi seks personer til dybdeintervju i første omgang, og lot det bli med de seks. Årsaken var en kombinasjon av tid og ressurser for å gjennomføre dybdeintervjuene. Slik vi vurderte antall intervjuer, er dette godt nok for denne undersøkelsen.

Dybdeintervjuene gav gode svar, men de tilførte ikke noe nytt til undersøkelsen som ble gjennomført senere. I tillegg endret forutsetningene for undersøkelsen seg da problemstillingen formet seg en annen retning. I utgangspunktet ønsket vi å se på forskjell i kunnskap og sparemetoder, men det ble for omfattende problemstilling for denne oppgaven. Dermed endret vi retning mot hvordan unge voksne sparer i dag, sett opp mot hvordan banker i Norge foreslår sparemetoder.

3.5.3. Spørreundersøkelse

Spørreundersøkelsen ble laget i programmet Qualtrics Software. Programmet ble hentet fra Universitetet i Stavanger sine anbefalinger av program til undersøkelser. Spørsmålene i undersøkelsen er en miks av singelsvar og flervalgssvar. Spørreundersøkelsen ble delt på sosiale medier, her på Facebook. Undersøkelsen ble sendt til utvalgte Facebook-venner som igjen ble bedt om å videresende undersøkelsen. I tillegg ble undersøkelsen delt på egen side på Facebook av forfatterne av oppgaven. Det er vanskelig å gi et svar på hvor mange undersøkelsen nådde ut til. Vi hadde et utgangspunkt om å få 100 respondenter på undersøkelsen, og fikk et resultat på 254 respondenter. Av de 254 så har ikke samtlige respondenter svart på alle spørsmålene i undersøkelsen.

Spørreundersøkelsen var anonym, se kapittel 3.7 Etikk for mer informasjon.

3.5.4. Intervjuguide

En intervjuguide er et manuskript som strukturerer intervjuforløpet mer eller mindre stramt. Guiden kan enten inneholde noen temaer som skal dekket, eller være en detaljert rekkefølge av omhyggelige formulerte spørsmål (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 143). I vår oppgave utarbeidet vi to forskjellige intervjuguider. Vi utarbeidet en intervjuguide for kvalitativ metode og en for kvantitativ metode.

Ved å dele opp i to forskjellige intervjuguider fikk vi først spesifisert oppgaven inn mot hva vi ønsket å finne ut av, så for å finne ut hvor mange unge voksne som faktisk sparer. Siden vi endret på problemstillingen underveis, var og forskjellige intervjuguider nødvendig for å kunne formulere spørsmål i riktig retning til undersøkelsen.

Ved bruk av eksplorativt intervju i første runde med dybdeintervju, så vi muligheten for å forbedre spørsmål til undersøkelsen, da vi lærte mer om emnet. Alle deltakerne i første runden med kvalitativ undersøkelse fikk tilsendt samme intervjuguide da vi ønsket muligheten til sammenligning fra de ulike aldersgruppene angående sparing. Dette ble alle respondentene informert om. Spørsmålene ble stilt som et utgangspunkt for å vite hvor vi skulle gå videre med oppgaven. Intervjuguiden for dybdeintervjuene inneholdt en guide med rekkefølge av formulerte spørsmål, men mulighet for å få både svar på «faktaspørsmål (kryss-av-spørsmål)» og «meningssspørsmål». Av respondentene fikk vi noen mer utfyllende svar enn kun «kryss-av-spørsmål».

Målgruppen og hensikten med prosjektet vil være styrende for valg av respondenter (Askheim & Grenness, 2008, s. 118). Vi valgte som sagt respondenter i ulike målgrupper for å kunne sammenligne kunnskapsnivå og erfaringer. Til undersøkelsen ønsket vi å få en oversikt over kunnskapsnivå og informasjon om sparingssvanene til unge voksne, og valgte respondenter i aldersgruppene 20 – 25, 26 – 30 og 31 – 35.

3.6. Validitet og reliabilitet

Social science research yields valuable information and expands our understanding, but it is not 100 percent foolproof. It does not guarantee perfect results every time or offer "absolute truth" (Neuman, 2014, s. 2).

Validitet kan defineres som en uttalt sannhet, riktighet og styrke. En valid slutning er korrekt utledet fra sine premisser (Kvale & Brinkmann, 2012 s. 250). Vurderinger av validitet er vanskelig, og i forbindelse med en spørreundersøkelse kan dette gjelde gyldighet og pålitelighet vi har til måleinstrumentene vi bruker – da spesielt knyttet til spørsmålene i spørreskjemaet. Dette dreier seg da om begrepsvaliditet, innholdsvaliditet, overflatevaliditet, statistisk konklusjonsvaliditet samt reliabilitet. (Gripsrud et al., 2011, s.99).

Det sentrale i begrepsvaliditet er å utforske sammenhenger mellom teoretiske begreper. Essensielt handler begrepsvaliditet om i hvilken grad et bestemt mål forholder seg til andre mål som er i samsvar med teoretisk avledede hypoteser om begrepene (eller konstruksjonene) som blir målt (Gripsrud et al., 2011, s.100).

Innholdsvaliditet er i hvilken grad de spørsmålene vi har valgt ut dekker alle aspekter av det vi ønsker å måle (Gripsrud et al., 2011, s. 100).

Overflatevaliditet er den enkleste vurderingen av mål og må ikke forveksles med innholdsvaliditet. Overflatevaliditet uttrykker hva målene ser ut til å måle subjektivt (Gripsrud et al., 2011, s. 101).

Statistisk konklusjonsvaliditet forteller om vi har tilstrekkelig statistisk grunnlag for å trekke de konklusjoner vi gjør. Det handler med andre ord om i hvilken grad vi kan trekke «konklusjoner om kovarians» basert på statistiske analyser (Gripsrud et al., 2011, s. 102).

Reliabilitet har med forskningsresultatene konsistens og troverdighet å gjøre og ses i sammenheng med spørsmålet om resultatet som fremkommer ville ha endret seg i svar med en annen forsker (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 250).

Reliabilitet dreier seg om i hvilken utstrekning en måling – eventuelt et eksperiment – vil gi det samme resultatet dersom det gjentas mange ganger. Alle målingene vil være beheftet med tilfeldige feil. En måling er mer reliabel dess mindre de tilfeldige feilene er (Gripsrud et al., 2011, s. 102).

Begrepet validitet og reliabilitet kan også brukes om hele undersøkelsesdesignet (Gripsrud et al., 2011, s.102).

Vi vurderer at validitet og reliabilitet er ivaretatt gjennom undersøkelsen. Innholdsvaliditet dekker de aspekter som vi vil ha svar på. Innsamlet informasjon i spørreundersøkelsen er analysert så nøyaktig og korrekt som mulig (se kapittel 5. Analyse). Intervjuene i dybdeintervjuene varierte som semistrukturert med faktaspørsmål og åpne spørsmål.

3.7. Etikk

For både kvalitativ og kvantitativ undersøkelse er det tatt en vurdering av etiske retningslinjer i forbindelse med informert samtykke, fortrolighet og konsekvenser.

Etiske problemer i intervjuforskningen oppstår spesielt på grunn av de komplekse forholdene som er forbundet med å «utforske menneskers privatliv og legge beskrivelsene ut i det offentlige» (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 80).

For den kvalitative undersøkelsen har deltakere blitt informert om at intervjuet er frivillig og skulle deltakeren ønske å trekke seg, er dette mulig når som helst. Skulle deltaker fortelle oss private data vil ikke dette deles, da det er beskyttet taushetspålagt informasjon. Ved transkribering av informasjon er dette og tatt i betraktning av konfidensialitetshensynet og vil bli lagret trygt og kun bli brukt for oppgavens behov og slettes når det ikke lenger er i bruk (Kvale og Brinkmann, 2012). Dybdeintervjuene ble utført med eget skjema, hvor svarene ble krysset ut og med enkelte meningsspørsmål (se vedlegg 1).

Spørreundersøkelsen var anonym, som vil si at respondentenes IP-adresse og stedsdata ble fjernet fra resultatene og koblet fra svaret respondenten ga. På denne måten fikk vi vite antall

respondenter som hadde svart (gjennom distribusjonslogg og kontakthistorikk), men ikke hvilket svar som tilhørte hvilken respondent.

I tillegg til dette tok vi også med oss en «botdeteksjon», som sporer hvilke svar som sannsynligvis er bots ved å legge til et felt i hvert svar kaldt Q_RecaptchaScore. Da ble hvert svar vurdert på sannsynligheten for at respondenten var en bot, som ga oss muligheten til å filtrere ut data eller bygge rapporter.

Ved kvantitativ undersøkelse har undersøkelsen skriftlig informasjon om bruk av informasjon vi henter inn. Den kvantitative undersøkelsen er og frivillig. Skulle deltaker ønske å trekke seg fra undersøkelsen kan det gjøres når som helst. Undersøkelsen er anonym og det ble informert i undersøkelsen at informasjonen vi får lagres trygt og slettes når det ikke lenger er i bruk.

4. Spørreundersøkelsen

Dette kapittelet beskriver utforming av dybdeintervju og spørreundersøkelse.

4.1. Dybdeintervju

Etter runden med dybdeintervjuer kunne vi konkludere med at det var store forskjeller mellom hvordan de eldre (aldersgruppe 60) sparer og sparte, i forhold til de yngre (aldersgruppe 20 og 30). Det viste seg at de eldre, startet å spare ved et senere tidspunkt. Deres fokus var i første omgang å skaffe seg bolig, og å bruke dette som sparing. Senere når de hadde mer penger og bedre mulighet for sparing, startet de blant annet med fondssparing, eller annen langsiktig sparing. Med tanke på at de startet å spare på et senere tidspunkt, hadde de også bedre kjennskap og kunnskap rundt de forskjellige spareformene.

Blant de yngre viser det seg at de i hovedsak sparer på vanlige kontoer/høyrentekontoer og tenker mer kortsiktig sparing, for eksempel til ferier, bil, bufferkonto, osv. I aldersgruppen 30 ble det også spart på høyrentekontoer til deres barn, og disse kunne fort bli prioritert fremfor egen sparing. Flertallet av de yngre hadde ikke tenkt på langsiktig sparing, som for eksempel pensjonssparing. De yngste aldersgruppene sparer faste beløp i måneden. Ved spørsmål om kunnskap om vilkår for sparing, sier ikke de to yngste aldersgruppene noe om renters rente eller inflasjon. Risiko med de forskjellige spareformene viste de større forståelse for, men kun korte enkle forklaringer.

Ved informasjonsinnhenting mente eldste aldersgruppe at de fikk nok informasjon, men måtte finne denne selv, og vise interesse for det. De to yngste aldersgruppene mener at de ikke får nok informasjon rundt sparing fra ung alder. Informasjonen må de hente selv.

Informasjonsinnhenting foregår i hovedsak av informasjon fra banken, internettsøk eller personer med nære relasjoner som for eksempel foreldre. De etterlyser alle mer informasjon og opplæring innenfor personlig økonomi allerede på grunnskolen med tanke på viktigheten av dette. Ønsket informasjon er da generelt om sparing, de mulighetene de har innenfor dette og viktigheten av det.

De yngste som ble intervjuet, bodde fortsatt hjemme og har ikke nok inntekt til å spare i BSU. For disse var det viktigere å kunne skaffe seg egen bil, eller faktisk å spare til bolig, men

utenfor BSU. Årsaken til dette er at ved for lav inntekt vil ikke BSU-kontoen bli fylt opp i henhold til krav, 27 500 kr i året, og dermed mister man skattefordelen.

4.2. Spørreundersøkelsen

Undersøkelsen er laget i programmet Qualtrics. Vi valgte å dele den på sosiale medier, her på Facebook. Vi hadde et utgangspunkt om å få 100 respondenter på undersøkelsen, og fikk et resultat på 254 respondenter. En respondent har startet spørreundersøkelsen, men har ikke svart på spørsmålene, derfor er undersøkelsen basert på 253 respondenter. Av disse respondentene var 98 stykker menn (39 %) og 155 kvinner (61 %) Forventningen om fordeling av respondenter kvinne og mann var 50 % for hvert kjønn. Her ser vi en skjevfordeling av menn og kvinner som svarer, sett opp mot Norges befolkning (ca. 5.4 millioner) der fordelingen mellom kvinner og menn er 50 % på hvert kjønn (SSB, 2021). Vi har ingen forklaring på hvorfor fordelingen ble ujevn. Det er ikke samme antall respondenter i hver aldersgruppe. Det er 61 % i aldersgruppen 20 – 25, 29 % i aldersgruppen 26 – 30 og 10 % i aldersgruppen 31 – 35. På grunn av denne variasjonen i antall aldersgruppene vil det være noe usikkerhet i drøftingen og konklusjon.

For å kunne utarbeide og lage en spørreundersøkelse som kunne gi oss svar på det vi ønsket, valgte vi i første omgang å gjennomføre noen få dybdeintervjuer. I disse intervjuene ønsket vi å se om det var stor variasjon i kunnskapsnivå og erfaring mellom den eldre og yngre generasjonen. Det var og et ønske å se om det var særskilte emner i dybdeintervjuet som kunne gi ideer til spørsmål i hovedundersøkelsen.

Spørsmålene i undersøkelsen er:

- Hva tenker du på når du hører ordet sparing (flere svaralternativer)
- Sparer du?
  - o Ja/Nei (dersom du svarer ja kommer følgende spørsmål)
    - Hva sparer du til? (flere svaralternativer)
    - Hvis du sparer til buffer/krisekonto eller BSU. Følger du da med på hvor mye rente du får på innskuddet ditt?
    - Hvor mye vil du si at du sparer i måneden?
  - o Hva er årsaken til at du ikke sparer i dag? (flere svaralternativer)
- Dersom du kunne spare 500 – 1000 kroner i måneden, hva ville du prioritert?

- Om du sparer i bank til buffer/krisekonto og større innkjøp (klær, ferie, bil, etc.), hva sparer du til? (flere svaralternativer)
- Egen bolig – hva tenker du om å ha egen bolig? (flere svaralternativer)
- Tenker du at sparing i fond/aksjer er kortsiktig eller langsiktig sparing? (flere svaralternativer)
- Vurderer du, eller vil du vurdere å spare i fond/aksjer? (flere svaralternativer)
- Tror du at offentlig pensjon vil gi deg nok økonomi til å leve godt for når du pensjonerer deg?
- Bedriftene er pålagt å ha pensjonssparing for sine ansatte: Løsningene kan variere. (flere svaralternativer)
- Vurderer du, eller vil du vurdere å tegne egen pensjonskonto?
- Hvis du sparer eller planlegger å spare. Hvor vil du hente informasjon om hva som kan være mest lønnsomt for deg og din valgte sparemetode og tidshorisont? (flere svaralternativer)

Dette er et kort sammendrag av spørsmål, og utfyllende spørsmål og svaralternativene finnes i vedlegg 2.

De første spørsmålene angående kjønn og alder trenger ikke utdyping, da disse er relevante for å kunne se på forholdene mellom alder, mann og kvinne og hvilken spareform som ble valgt.

For å få en innledning og fokus på sparing, startet vi undersøkelsen med spørsmålet om hva respondentene tenker når de hører ordet sparing. Dette var et flervalgsspørsmål med mulighet for å velge flere svar. Basert på dette spørsmålet kunne vi se hva respondentene forbinder med ordet sparing. Spørsmålet inneholdt et område for fritekst der respondentene kunne legge inn egne kommentarer. Til orientering var det ingen egne kommentarer som ble lagt inn. Siden respondentene hadde krysset av for aldersgrupper ga dette informasjon om hva respondentene tenker om sparing.

Videre i undersøkelsen ønsket vi å kartlegge hvilke respondenter som sparer og hvilke som ikke sparer. Her fikk respondentene tilleggsspørsmål ut fra om det ble svart «JA» eller «NEI» om de sparer. Dersom svaret var «NEI», ble neste spørsmål «hva er årsaken til at du ikke sparer i dag». Dette spørsmålet ble stilt for å kartlegge årsaker til at de ikke sparer, og for å se

om det var ulike årsaker i de ulike aldersgruppene. De respondentene som svarte «JA» fikk spørsmål hva sparer du til, følger du med på renter ved sparing og hvor mye sparer respondentene hver måned. Ved å stille disse tre spørsmålene fikk vi et innsyn i hva respondentene hadde fokus på innenfor sparing, om de følger med på renter og hvor mye de unge voksne bruker på sparing i måneden.

Neste spørsmål var hvilken spareform respondentene ville prioritert dersom de kunne spare mellom 500 – 1000 kroner i måneden. Dersom respondentene valgte buffer/krisekonto eller sparing til større innkjøp, var ønske å kunne kartlegge hvilken type innkjøp, f.eks. ferie, bil, krisekonto osv., sparing til bolig uten BSU og høyrentekonto.

Vi stilte så spørsmål om å eie egen bolig, og hva respondentene tenker om å eie egen bolig. Her ønsket vi å se på forholdene mellom alder og hva respondentene i de forskjellige aldersgruppene mente om det å eie egen bolig. Et av svaralternativene var om respondentene så på det å eie egen bolig som sparing, et annet om eie av egen bolig ble sett på som status.

Ved sparing i fond/aksjer stilte vi to spørsmål. Disse var om respondentene ser på fond/aksje som kortsiktig eller langsiktig sparing, og om respondentene vurderer eller vil vurdere å spare i denne type spareform. Med disse spørsmålene ønsket vi å se på forholdene mellom alder, og om denne spareformen var vurdert forskjellig innenfor aldersgruppene som en aktuell spareform. Her ønsket vi også å se på om det var forskjeller mellom menn og kvinners valg av denne spareformen.

Videre stilte vi spørsmål om pensjon som spareform. Vi ønsket å avdekke respondentenes kunnskapsnivå rundt offentlig pensjon og arbeidsgivers pensjonsordning. Her var det vesentlig å se på forskjellen av forståelse av pensjon i de forskjellige aldersgruppene grunnet livsstatus.

Til slutt stilte vi spørsmål om hvor respondentene velger å hente informasjon angående sparing. Spørsmålet var flervalgsspørsmål, med alternativer internett, bank, familie, venner osv. Vi ønsket å avdekke hvilke informasjonskilder respondentene benyttet og se hvilke kilder som spiller størst rolle ved informasjonsinnhenting.

Informasjonen fra disse spørsmålene var viktige for å kartlegge kunnskap og innsikt i sparevaner, hvilke sparemetoder de bruker og likheter/ulikheter mellom aldersgrupper og kjønn.

Vi har i ettertid sett at det kunne vært ønskelig og tatt med flere spørsmål i undersøkelsen. I starten burde vi kartlagt hvilken livssituasjon våre respondenter var i, om disse er studenter, arbeidstakere eller arbeidsledige. I spareformen BSU kunne vi tatt med et spørsmål om respondentene allerede har benyttet seg av BSU-kontoen sin, da ny BSU-konto ikke kan opprettes. I forbindelse med fond/aksjer kunne det vært ønskelig å vite kunnskapsnivå og dersom man sparer i fond/aksjer om dette startet som gave eller på eget initiativ. I tillegg burde undersøkelsen også inneholdt spørsmål om kunnskapsnivå om pensjon.

5. Analyse

Dette kapittelet er en analyse av de svarene som ble innhentet i spørreundersøkelsen.

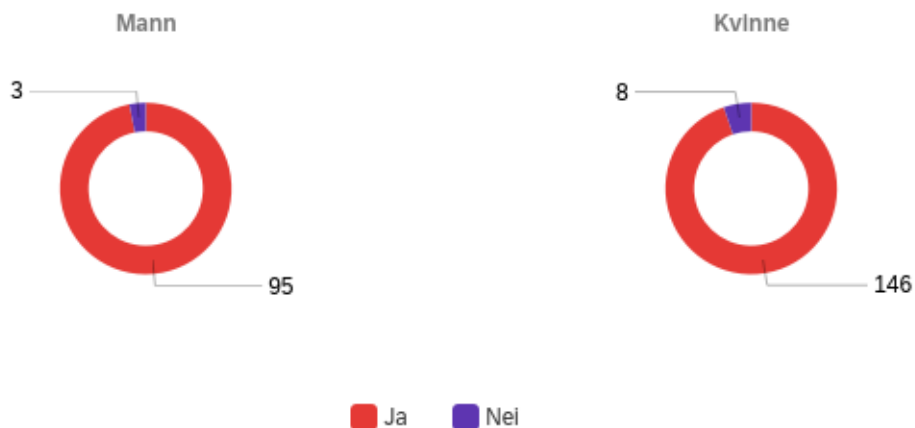
I spørsmål med flere svaralternativer, har vi sett på det totale svaret og ikke definert hvor mange svaralternativer hver respondent har svart på. I tillegg er det respondenter som ikke har svart på alle spørsmålene i undersøkelsen, dette gjelder fra en til fem respondenter. Med så få respondenter som ikke har svart, gir det ikke utslag på svarprosentene totalt.

Under viser tabellen en oversikt over respondenter, delt inn i kvinner og menn og aldersgrupper.

	20 – 25 år	26 -30 år	31 – 35 år
Totalt	154	73	26
Kvinner	81	54	19
Menn	72	19	7

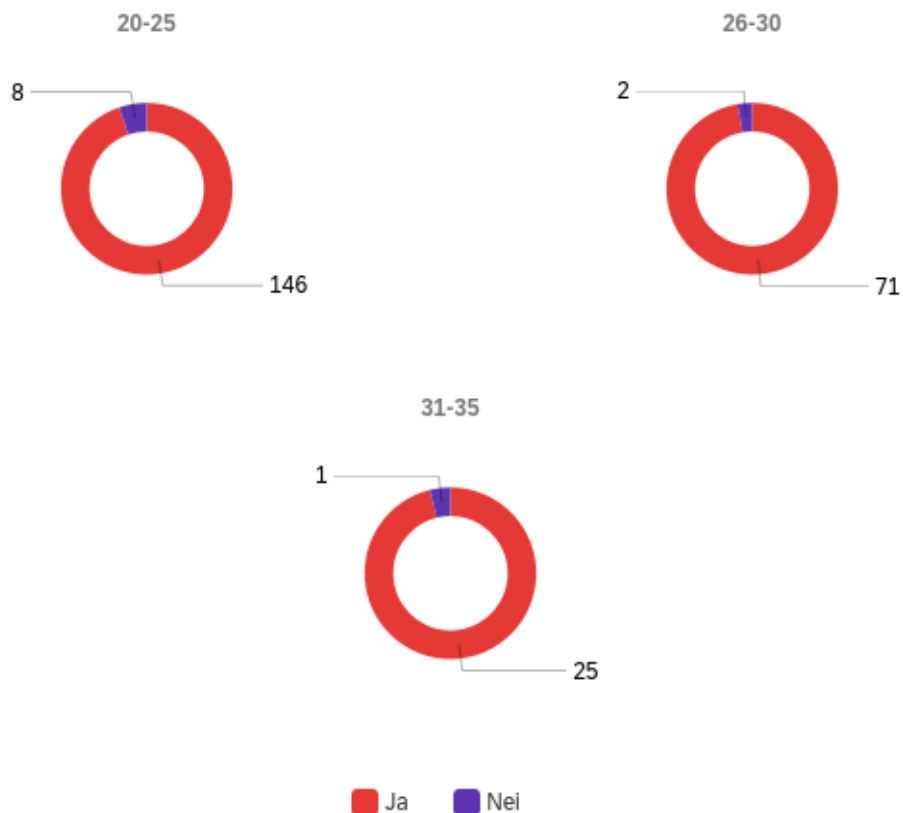
Tabell 4 - Oversikt respondenter

I undersøkelsen startet vi med å finne ut hvor mange som sparer, og fikk tilbake at 242 respondenter sparer mens 11 respondenter ikke sparer.

Figur 5 - Fordeling sparing ja/nei kvinner/menn

Av total respons er det 95 menn som sparer og 3 menn som ikke sparer. For kvinner er det 146 som sparer og 8 som ikke sparer. Prosentvis viser dette at 97 % av mennene sparer og 95 % av kvinnene sparer, og 3 % prosent av mennene sparer ikke og 5 % av kvinner sparer ikke.

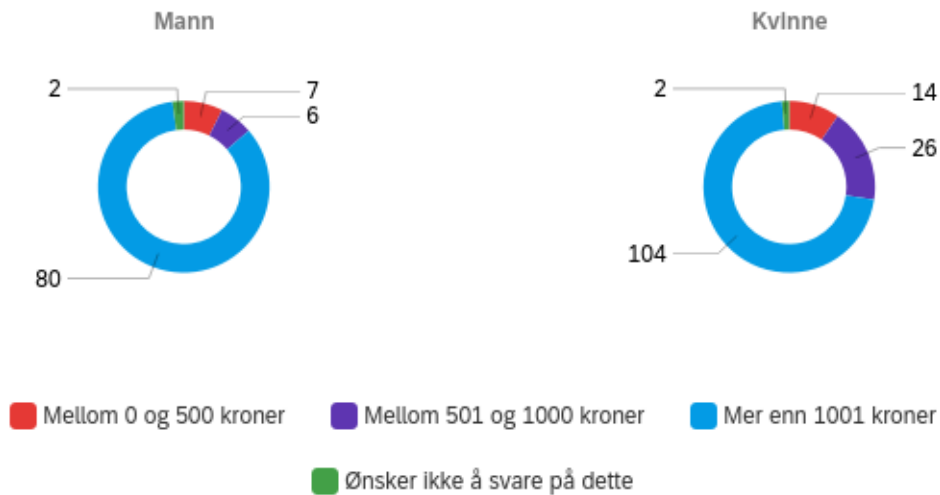
Figur 6 - Fordeling sparing ja/nei alder

Figuren over viser antall respondenter som sparer fordelt på alder, antall som sparer (rødt) og ikke sparer (lilla). Prosentvis utgjør dette at i aldersgruppen 20 – 25 år sparer 95 %, i aldersgruppen 26 -30 år sparer 97 % og i aldersgruppe 31 – 35 er det 96 % som sparer.

Spørsmålet om hvor mye man sparer, svarer 242 respondenter at de sparer. Fordelingen på spart beløp vises i tabellen under.

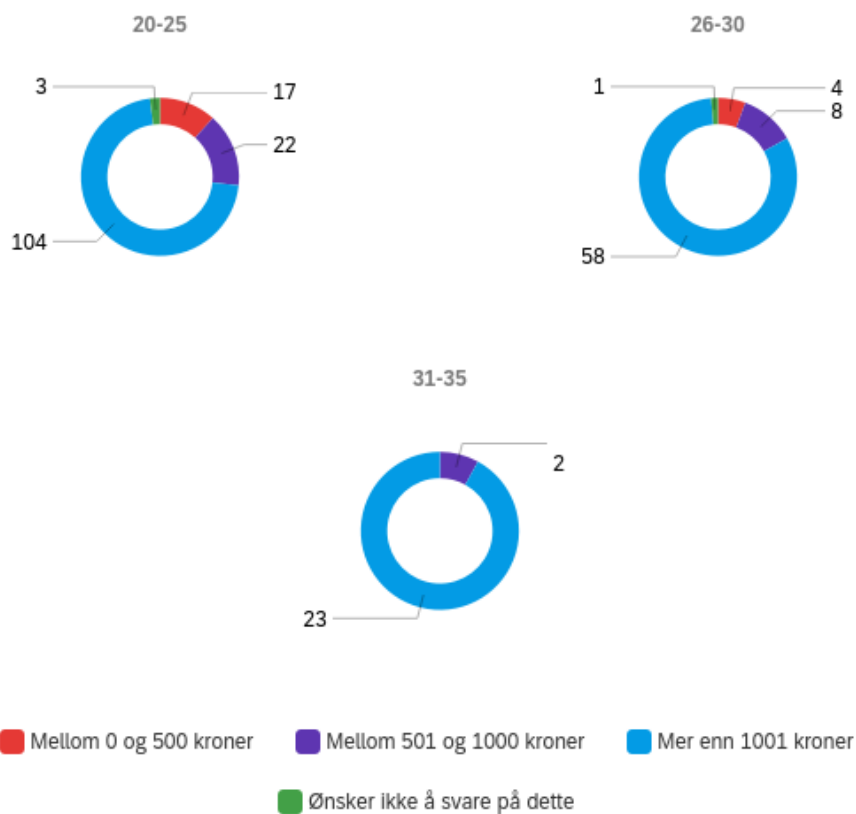
Antall sparte penger i måneden	Antall	Prosentandel
Mellom 0 og 500 kroner	21	8,68 %
Mellom 501 og 1000 kroner	32	13,22 %
Mer enn 10001 kroner	185	76,45 %
Ønsker ikke å svare på dette	4	1,65 %

Tabell 5 - Fordeling sparebeløp

Figur 7 - Fordeling sparebeløp kvinner/menn

Figuren over viser antall menn og kvinners fordeling på hvor mye de sparer per måned. Av mennene er det 7,5 % som sparer mellom 0 – 500 kroner, 6,5 % som sparer mellom 501 – 1000 kroner, 84 % som sparer mer enn 1001 kroner og 2 % som ikke ønsker å svare. Av kvinner er det 10 % som sparer mellom 0 – 500 kroner, 18 % som sparer mellom 501 og 1000 kroner, 71 % sparer mer enn 1001 kroner, og 1 % som ikke ønsker å svare.

Figur 8 - Fordeling sparebeløp per aldersgruppe

I aldersgruppen 20 – 25 sparer 12 % mellom 0 – 500 kroner, 15 % mellom 501 – 1000 kroner, 71 % mer enn 1001 kroner og 2 prosent ønsket ikke å svare. I aldersgruppen 26 – 30 sparer 6 % mellom 0 – 500 kroner, 11 % mellom 501 – 1000 kroner, 82 % mer enn 10001 kroner og 1 prosent ønsket ikke å svare. I aldersgruppen 31 – 35 sparte 8 % mellom 501 – 1000 kroner og 92 % mer enn 1001 kroner.

De som svarte ja på spørsmålet om de sparer, gikk videre til spørsmålet «hva sparer du til» med mulighet til å velge flere alternativer. Her velger 35 % flere spareformer. Det de fleste sparte til var sparing til bolig (BSU). Videre kom banksparing i krise/bufferkonto og deretter sparing i fond/aksjer. Det viste seg at en andel sparer til pensjon, mindre kjøp som ferie, mobil, elektronikk og liknende og færrest var til litt større innkjøp som bil, båt og lignende. Tabellen under viser total fordeling mellom menn og kvinner.

Hva sparer du til?	Mann	Kvinne
Sparer i bank til buffer/krisekonto	22 %	28 %
Sparer til klær, elektronikk, mobil, ferie etc. (mindre kjøp)	9 %	13 %
Sparer til bil, båt, etc. (større kjøp)	10 %	7 %
Sparer til bolig – BSU	26 %	25 %
Sparer i fond/aksjer	22 %	15 %
Sparer til pensjon	11 %	12 %

Tabell 6 - Formål med sparing kvinner/menn totalt

Tabellen over viser at det er forskjell mellom menn og kvinner i de ulike spareformene, med unntak av sparing i BSU og sparing til pensjon.

Men, hvis vi tar utgangspunkt i at det er 95 menn og 146 kvinner som svarte at de sparer, og at dette er et flervalgsspørsmål, får vi en annen prosentfordeling på antall menn og kvinner som sparer i de ulike spareformene. Dette vil gi oss en større andel prosent i de ulike kategoriene for å vise for eksempel hvor mange av de 95 mennene som sparer til buffer/krisekonto, BSU og lignende, sammenlignet med kvinner. Tabellen under viser forskjellen:

Hva sparer du til?	Mann	Kvinne
Sparer i bank til buffer/krisekonto	63,15 %	72,76 %
Sparer til klær, elektronikk, mobil, ferie etc. (mindre kjøp)	27,36 %	36,30 %
Sparer til bil, båt, etc. (større kjøp)	29,47 %	40,41 %
Sparer til bolig – BSU	76,89 %	69,86 %
Sparer i fond/aksjer	64,21 %	43,15 %
Sparer til pensjon	32,63 %	32,87 %

Tabell 7 - Formål med sparing kvinner/ menn

Aldersfordelingen totalt i tabell 8, viser forskjeller mellom aldersgruppene og hva de sparer til. Der vi finner en likhet er sparing til pensjon i aldersgruppen 20- 25 og 26 – 30, men i aldersgruppen 31 – 35 spares det mindre til pensjon.

Hva sparer du til?	20 – 25 år	26 – 30 år	31 – 35 år
Sparer i bank til buffer/krisekonto	50 %	38 %	12 %
Sparer til klær, elektronikk, mobil, ferie etc. (mindre kjøp)	62 %	30 %	8 %
Sparer til bil, båt, etc. (større kjøp)	58 %	29 %	14 %
Sparer til bolig – BSU	71 %	24 %	5 %
Sparer i fond/aksjer	58 %	28 %	14 %
Sparer til pensjon	41 %	41 %	19 %

Tabell 8 - Formål med sparing aldersgrupper totalt

Men, hvis vi tar utgangspunkt i at det er 146 respondenter i aldersgruppen 20 – 25 som svarte på dette spørsmålet, 71 i aldersgruppen 25 – 30 og 25 respondenter i aldersgruppen 31 – 35, får vi følgende tabell:

Hva sparer du til?	20 – 25 år	26 – 30 år	31 – 35 år
Sparer i bank til buffer/krisekonto	60,27 %	92,95 %	84 %
Sparer til klær, elektronikk, mobil, ferie etc. (mindre kjøp)	33,56 %	33,80 %	24 %
Sparer til bil, båt, etc. (større kjøp)	23,28 %	23,94 %	32 %
Sparer til bolig – BSU	84,93 %	60,56 %	36 %
Sparer i fond/aksjer	49,31 %	49,29 %	68 %
Sparer til pensjon	21,91 %	45,07 %	60 %

Tabell 9 - Formål med sparing fordelt på antall respondenter

Her ser vi at prosentandelen endres. For eksempel ved pensjon, viser tabellen at pensjonssparing for aldersgruppen 20 – 25 svarer 32 respondenter av 146 respondenter at de sparer til pensjon (21,91 %). I aldersgruppen 26 – 30 ser vi en økning der 32 respondenter av 71 respondenter svarer at de sparer til pensjon (45,07 %). I aldersgruppen 31 – 35 er det igjen en økning der 15 respondenter av 25 i denne aldersgruppen sparer til pensjon (60 %).

Vi stilte også følgende spørsmål til de som sa ja til at de sparer og som sparte til buffer/krisekonto eller BSU, om de følger med på hvor mye rente de fikk på innskudd. Her svarte 229 respondenter, av disse svarte 55 % ja og 45 % nei. Av disse svarte 61 % menn og 52 % kvinner ja til at de følger med på renter. Ved å dele ja-svarene inn i aldersgrupper, svarte aldersgruppen 20 – 25 55 %, aldersgruppen 26-30 58 %, og aldersgruppen 31-35 48 % ja til at de følger med på renter.

Av de som svarte nei til at de ikke sparte, fikk spørsmål om «hva er årsaken til at du ikke sparer i dag», med mulighet til å velge flere alternativer. I undersøkelsen svarte 11 respondenter og vi fikk 16 svar. Her var svaralternativene

- Har ikke inntekt til å spare
- Er ikke interessert i sparing
- Betaler ned på eksisterende lån
- Annet

69 % svarte flere alternativer. Totalt svarte 56 % at de ikke hadde inntekt til å spare, 19 % at de ikke er interessert i sparing, 12,5 % at de betaler ned på eksisterende lån og 12,5 % annet. I aldersgruppen 20 – 25 svarte 55 % at de ikke har inntekt til å spare, 18 % ikke interessert i sparing, 9 % betaler ned på eksisterende lån og 18 % annet. I aldersgruppen 26 – 30 svarte 50 % at de ikke har inntekt til å spare, 25 % ikke interessert i sparing og 25 % betaler ned på eksisterende lån. I aldersgruppen 31 – 35 svarte 100 % har ikke inntekt til å spare. I aldersgruppen 31 – 35 tas det i betraktning fra tidligere viste svar, at det kun var 1 respondent som sa nei på «sparer du», derav 100 % på «har ikke inntekt til å spare».

Videre stilte vi spørsmål, uavhengig om du svarte ja eller nei om du sparer, om dersom du har mulighet til å spare 500 – 1000 kr i måneden, hva ville du prioritert, med svaralternativ:

- Spare til buffer/krisekonto og større innkjøp (klær, ferie, bil, etc.)
- Spare til bolig (BSU)
- Spare i fond/aksjer
- Spare til pensjon

Av 253 respondenter, svarte 105 at de ville prioritert sparing til bolig (BSU), 88 respondenter ville prioritert å spare til buffer/krisekonto og større innkjøp (klær, ferie, bil, etc.). 53

respondenter ville prioritert å spare i fond/aksjer, mens 7 respondenter ville prioritert å spare til pensjon.

Basert på svarene på spørsmålet over, av de som valgte svaralternativ «spare til buffer/krisekonto og større innkjøp (klær, ferie, bil, etc.)», gikk videre til spørsmål om hva de sparte til innen dette, med mulighet til å velge flere alternativer. Her var alternativene:

- Buffer-/krisekonto
- Frihet til mindre kjøp (klær, ferie, elektronikk, hvitevarer, etc.)
- Frihet til å større kjøp (bil, båt, etc.)
- Egenkapital til bolig (utenfor BSU)

Av de 88 respondentene fikk vi 168 svar som fordelte seg som følger: 72,72 % sparte til buffer-/krisekonto, 46,59 % frihet til mindre kjøp, 42,04 % frihet til større kjøp og 29,54 % egenkapital til bolig (utenfor BSU).

Neste spørsmål handlet om egen bolig, og hva respondentene tenker om det å ha egen bolig. Her var det mulighet for å velge flere svaralternativer. Svaralternativene var som følger:

- Sparing
- Frihet til å eie egen bolig
- Status å eie egen bolig
- Avkastning (ved kjøp og salg av bolig, eventuelt kjøp av større bolig)
- Annet

Totalt har over halvparten (56 %) valgt flere alternativer. 44 % svarte at det er frihet å eie egen bolig. 25 % svarte at de så på det å eie bolig som sparing, 18 % svarte at eie av egen bolig vil gi avkastning på investeringen, og 11 % svarer at det er status å eie egen bolig og 2 % annet. For området annet var det ingen som ga en forklaring på hva annet innebar.

Fordelt på kvinner og menn, viser tabellen:

Hensikt med egen bolig	Mann	Kvinne
Sparing	40 %	60 %
Frihet til å eie egen bolig	37 %	63 %
Status å eie egen bolig	42 %	58 %
Avkastning (ved kjøp og salg av bolig, evt. kjøp av større bolig)	51 %	49 %
Annet	40 %	60 %

Tabell 10 - Hensikt med egen bolig

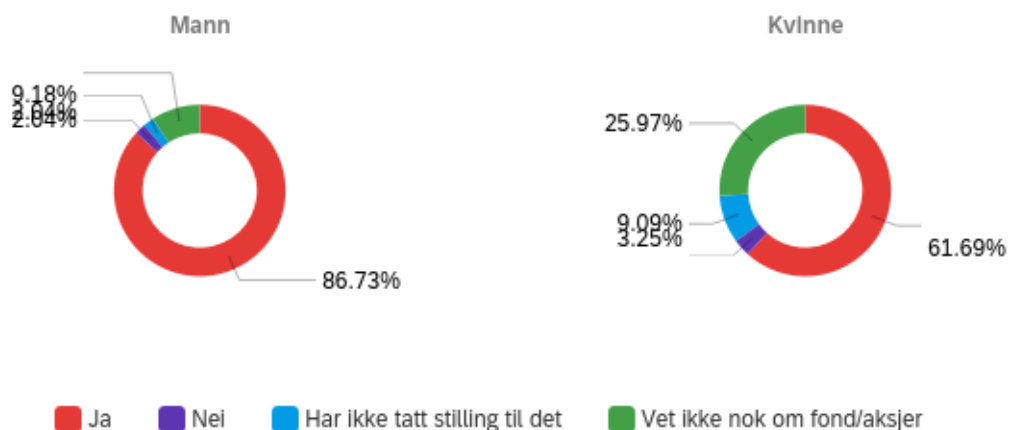
Neste spørsmål var om sparing i fond/aksjer. Spørsmålet som ble stilt var «tenker du at sparing i fond/aksjer er kortsiktig eller langsiktig», og av 251 respondenter, fikk vi svar at 177 respondenter så på fond/aksjer som langsiktig sparing. Dette tilsvarer 71 % av respondentene. 4 respondenter (1,5 %) så på sparing som kortsiktig og 70 respondenter (27,5 %) svarte at fond/aksjer er både kortsiktig og langsiktig sparing.

Et oppfølgingsspørsmål på fond/aksjer, var «vurderer du, eller vil du vurdere å spare i fond aksjer», med svaralternativ:

- Ja
- Nei
- Har ikke tatt stilling til dets
- Vet ikke nok om fond/aksjer

Av 253 respondenter, svarte 71 % ja (180 respondenter), 3 % svarte nei (7 respondenter), 6 % svarte at de ikke hadde tatt stilling til det (16 respondenter), og resterende 20 % svarte vet ikke nok om fond/aksjer (50 respondenter).

Fordelingen mellom kvinner og menn viser at flere menn enn kvinner vurderer å spare i fond/aksjer¹.

Figur 9 - Vurdere sparing i fond/aksjer kvinner/menn

¹ Grunnet vanskelig å lese tallene i illustrasjon: mann: ja: 86,73 %, nei: 2,04 %, har ikke tatt stilling ...: 2,04 % og vet ikke nok om ...: 9,18 %

For spareformen pensjon, stilte vi følgende spørsmål: «tror du at offentlig pensjon vil gi deg nok økonomi til å leve godt for når du pensjonerer deg?», med svaralternativ ja, nei og vet ikke. Av 253 respondenter, svarte 11 % (29 respondenter) ja, 64 % (162 respondenter) svarte nei og 25 % (62 respondenter) svarte vet ikke.

Videre stilte vi spørsmål: «bedriftene er pålagt å ha pensjonssparing for sine ansatte: Løsningen kan variere. Synes du dette er:», med følgende svaralternativ:

- Uviktig: det er så lenge til pensjonsalder
- Viktig
- Vet ikke
- Har ikke satt meg inn i det

Av 253 respondenter svarte 70 % at dette er viktig, 25 % svarte at de ikke har satt seg inn idet, 3 % vet ikke og 2 % svarte uviktig. Fordeling i alder viser at aldersgruppen 20 -25 er de som ikke har satt seg godt nok inn i det.

På følgende spørsmål om pensjonssparing var: «vurderer du, eller vil du vurdere å tegne egen pensjonskonto?», med svar alternativ: Ja, nei, vet ikke. De fleste sier ja at de vil vurdere å tegne egen pensjonskonto (63 %). De to første aldersgruppene (20 – 25 og 26 – 30) er ganske like på å svare vet ikke, mens siste aldersgruppe (31 – 35) skiller seg ut med færre vet ikke svar.

Siste spørsmål i undersøkelsen handler om innhenting av informasjon om sparing med følgende spørsmål: «Hvis du sparer eller planlegger å spare. Hvor vil du hente informasjon om hva som kan være mest lønnsomt for deg og din valgte sparemetode og tidshorisont?». Spørsmålet inneholdt mulighet til å velge flere svaralternativer, der vi fikk 619 svar fra 253 respondenter. Alternativene var som følger:

- Banken din
- Venner
- Familie
- Internett
- Aviser, bøker og blader

41 % valgte flere alternativer. Total svarer 31 % respondenter at de bruker banken sin til informasjonshenting, 25 % vil bruke internett, 25 % vil bruke familie, 14 % vil bruke venner og 5 % vil bruke tidsskrifter.

Skal vi sammenligne alder, må vi ta hensyn til at det er 154 respondenter i aldersgruppen 20 – 25, 73 respondenter i aldersgruppen 26 – 30 og 26 respondenter i aldersgruppen 31 – 36. Da blir prosentene slik:

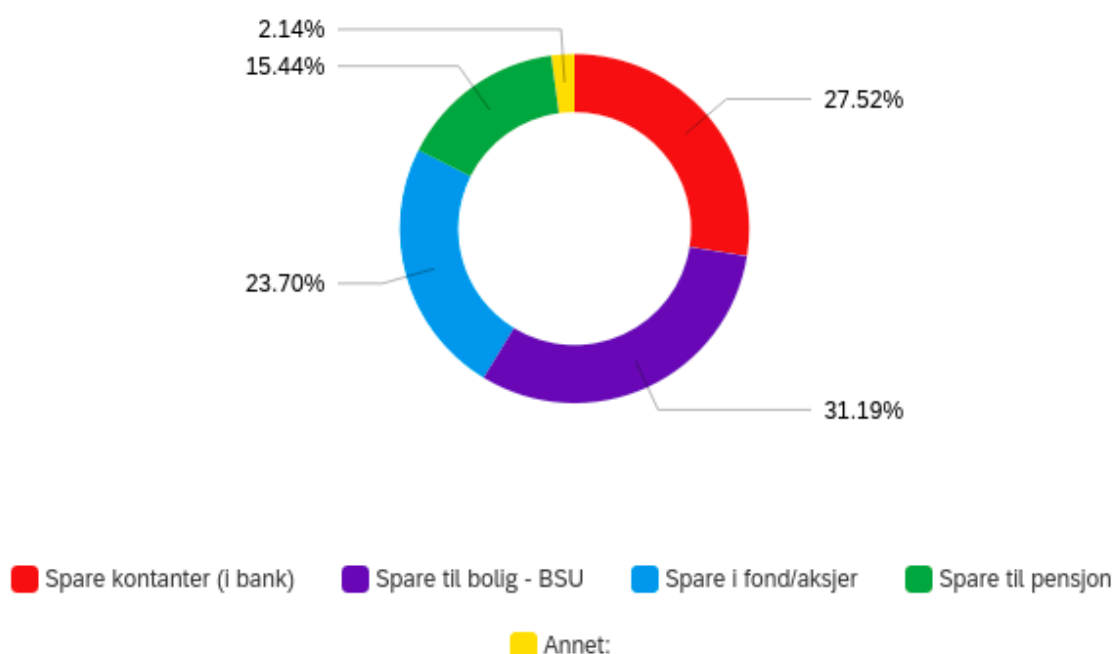
	Aldersgruppe 20 – 25	Aldersgruppe 26 – 30	Aldersgruppe 31 – 35
Banken din	71,42 %	78,08 %	80,76 %
Venner	37,01 %	27,39 %	50 %
Familie	66,88 %	49,31 %	57,69 %
Internett	62,33 %	56,15 %	69,23 %
Tidsskrifter	11,03 %	15,06 %	15,38 %

Tabell 11 - informasjonshenting per aldersgruppe

6. Drøfting

I dette kapittelet drøfter vi resultatet fra undersøkelsen mot de forskjellige spareformene. Drøftelsen er lagt opp til at vi ser på spareform, resultat fra undersøkelsen og bankenes anbefaling og teori.

I undersøkelsen fikk respondentene spørsmål om hva de tenker når de hører ordet sparing. Respondentene kunne velge flere svaralternativer og 39 % brukte muligheten til å gi flere svar. Figur 10 under viser fordeling av svaralternativer.

Figur 10 - Hva tenker du når du hører ordet sparing?

Dette gir totalt 652 svar, der 180 svarer «spare kontanter», 203 «BSU», 154 «fond/aksjer», 101 «pensjon» og 14 «annet». Dette er samlet for alle aldersgrupper.

DNB sin hjemmeside *DNB Nyheter*, er en av nyhetene fra 2020 «Under 30? Slik bør du spare». Sparingen gjelder alderen 18 -29 år. I denne nyhetsartikkelen mener Silje Sandmæl at «... som ung er det tre sparemål du bør ha på plass» (Borchgrevink, 2020), disse er i form av:

- Kortsiktig sparing:
  - o Buffer
- Langsiktig sparing:
  - o Bolig sparing (BSU)
  - o Pensjon

Til Nettavisen Økonomi sier Silje Sandmæl (forbrukerøkonom) at det ikke er overraskende at kvinner tar mindre risiko enn menn. Hun legger til at kvinner bruker gjerne mer penger på barn, ferie og ting her og nå, og utsetter sparingen (Lorvik, 2021).

Som et eksempel fra DNB Ung, viser en artikkel til at atferdspsykologi og hvordan mennesker handler, har en innvirkning på valg av spareform. Forskningen artikkelen henviser seg til, viser at det er hjernen vår som har skyld i dårlige økonomiske avgjørelser og impuls kjøp. Hjernens ønsker ting umiddelbart, som overstyrer det langsiktige og rasjonelle. Asle Fagerstrøm som forsker på atferdspsykologi, mener vi må jobbe mot det vi har fått fra naturens side, da vi enda har «nåtidshjerner» (DNB, u.å. c).

Videre i undersøkelsen vil «spare kontanter (i bank)» bli delt opp i buffer/krisekonto, sparing i mindre kjøp og større kjøp.

6.1. Hva sparer du til?

I undersøkelsen stilte vi spørsmål «hva sparer du til?» og resultatet viser at 26 % sparer til bolig – BSU, 25 % sparer til buffer/krisekonto, 18 % sparer i fond/aksjer, 11 % sparer til pensjon, 11 % sparer til mindre kjøp og 9 % sparer til større kjøp.

6.1.1. Buffer/krisekonto

Ved gjennomgang av bankene og fokus på sparing for unge, se kapittel 2.6 (tabell 1), fokuseres det på å ha en bankkonto som er en bufferkonto/krisekonto. Fem av de syv bankene har bufferkonto/krisekonto som et forslag til sparing, for å sikre at du har økonomi hvis noe uforutsett skulle skje. En bank har ikke dette som fokus på sparing for unge, men har generell informasjon om høyrentekonto (Sparebanken Vest), og en bank fokuserer på mikrospar (Nordea), som er sparing av småbeløp ved bruk av bankkort.

Spørreundersøkelsen viser at 25 % av alle respondentene sparer i buffer/krisekonto. Fordelingen mellom kvinner og menn som har denne spareformen, er 29 % kvinner og 21 % menn. Av aldersgruppene viser den at 22 % i aldersgruppen 20 – 25 har denne spareformen, 30 % i aldersgruppen 26 – 30 og 28 % i aldersgruppen 30 – 35.

I en undersøkelse gjennomført av Sbanken, viser den at 39 % prosent av befolkningen i Norge sparer penger kun på vanlig sparekonto eller høyrentekonto. I tillegg viser undersøkelsen at 48 % kvinner og 31 % menn lar pengene stå på en konto uten særlig avkastning (Lorvik, 2021).

Danske Bank foreslår at en buffer/krisekonto bør bestå av to månedslønner. I artikkel fra media (NRK) sier Hallgeir Kvadsheim og at buffer/krisekonto bør bestå av en til to månedslønner. I undersøkelsen ble respondentene spurt om følgende: «Dersom du kan spare 500 – 1000 kr i måneden, hva ville du prioritert?». Her svarer 35 % at de ville prioritert buffer/krisekonto, som er prioritert nr. 2.

Undersøkelsen viser at 9 % sparer mellom 0 – 500 kroner i måneden, 13 % mellom 501 – 1000 kroner i måneden, 76 % mer enn 1001 kroner måneden, og 2 % ønsker ikke å svare på dette. I spørsmålet om «hva sparer du til?» er BSU første prioritet. Basert på dette kan vi anta at de fleste sparepengene går til BSU. En forutsetning ved sparing i BSU, er at man har inntekt og kan benytte skattefradraget, se kapittel 5.1.2 Boligsparing for unge.

I undersøkelsen stilte vi følgende spørsmål: «Om du sparer i bank til buffer/krisekonto og større innkjøp (klær, ferie, bil, etc.), hva sparer du til?», med muligheten for å velge flere alternativer. 38 % svarer buffer/krisekonto som prioritert nr. 1. 24 % sparer også til friheten til mindre kjøp (klær, ferie, elektronikk, hvitevarer, etc.). 22 % sparer til friheten til større kjøp (bil, båt, etc.) og 16 % sparer til egenkapital til bolig utenom BSU.

Midler som står på buffer/krisekonto er «frie midler», det vil si pengene kan tas ut av konto når som helst. Dersom du sparer på en «høyrentekonto» kan denne ha betingelser på antall uttak per år. Ifølge Pedersen (2004) er tidshorizonten et element som spiller en rolle for midler som står på bankkonto. Midlene på bankkonto er ment for å brukes innen en kort tidshorizont, altså en kortsiktig sparing, i motsetning til langsiktig sparing f.eks. BSU.

Ser vi på spareprosessen (kapittel 2.2) steg 1, sier denne noe om når vi identifiserer et sparebehov og hva vi ønsker å spare til og utgangspunkt vi har å gå fra. Når det gjelder buffer/krisekonto så er dette en kortsiktig spareform, og sparer når man har penger til å sette inn på slik type konto. Man kan ha en strategi om å spare opp til to månedslønner, men dette er ikke en langsiktig strategi for sparing.

Ifølge OECD undersøkelsen (Nyhus & Refvik, 2016) om finansiell kunnskap og økonomisk sårbarhet viser denne til at det finnes en sammenheng mellom finansiell kunnskap og det å ha en bufferkonto. Personer med høy finansiell kunnskap har ofte erfart mangel på penger til livsopphold, og har derfor opparbeidet en høyere bufferkonto. Dette kan føre til at de med mindre kunnskap vil kunne å risikere å ikke ha tilstrekkelig med penger i visse perioder av livet hvor dette kan være nødvendig.

Det er risikofritt å ha penger på sparekonto. Bankenes sikringsfond garanterer for bankinnskudd inntil 2 millioner kroner (Bankenes sikringsfond, u.å.). I disse dager er innskuddsrentene ganske lave, slik at avkastningen er tilsvarende lav.

Ser vi videre på om respondentene følger med på renter for buffer/krisekonto eller BSU, viser den at 55 % av totalen følger med på dette. Det er en liten variasjon i de ulike aldersgruppene, der aldersgruppen 26 – 30 følger mest med på rentenivået. Aldersgruppen 20 – 25 følger like etter, og den eldste aldersgruppen 31 – 35 er de som følger minst med på rentenivået.

Til tross for ulikt antall respondenter i aldersgruppene som svarte på spørsmålet, viser resultatet at ca. 50 % i hver aldersgruppene svarer ja til at de følger med på rentenivå. Rentenivået i de forskjellige bankene kan være viktig å følge med på, da avkastning på renter kan utgjøre en del penger over en lengre tid. Dette kan ha med kunnskap å gjøre, der unge ikke har oversikt over hvilke tilbud andre banker har, noe som kan ende opp med at de setter sparepengene sine på kontoer med lavere renter.

Basert på svarene fra undersøkelsen og fra bankene og enkelte mediers fokus på buffer/krisekonto, kan vi trekke konklusjon at unge lytter til både banker og media. Dette er også basert på spørsmålet fra undersøkelsen om hvor de henter informasjon om sparing, der 30 % svarer at de henter dette fra banken sin og 25 % fra internett.

6.1.2. Boligsparing for unge (BSU)

Bankene har stort fokus på BSU, og har egne sider på sine hjemmesider med informasjon om vilkår.

I undersøkelsen stiller vi spørsmål om hva respondentene sparer til og av 242 respondenter svarer 176 at de sparer i BSU. Av disse sparer 58 % kvinner og 42 % menn. Når vi spør om hvilke spareformer de vil prioritere om du kan spare mellom 500 – 1000 kr måneden, svarer 41 % at BSU vil ha førsteprioritet.

Videre viser undersøkelsen at halvparten følger med på rentenivået man får på BSU og/eller vanlig bankkonto. Årsaken til at bare halvparten følger med på rentenivået på BSU og/eller vanlig bankkonto kan være at banksparing har lav risiko eller ingen risiko. Viktige valg som skal tas kan være knyttet til bolig og boliglån, og da er det behov for trygg plassering av sparepenger. Ifølge OECD undersøkelsen viser den at unge voksne har minst kunnskap om finans og avkastning i f.eks. fondsparing. Mangel på kunnskap kan medføre at mange sparer i egenkapital til bolig i BSU enn alternativt å spare i fond.

Undersøkelsen viser fordeling i alder på sparing i BSU. I aldersgruppen 20 – 25 sparer 71 % i BSU, og i gruppen 26 – 30 sparer 24 % i BSU. I aldersgruppen 31 – 35 er det kun 5 % som sparer i BSU. Dette kan tyde på at den eldste aldersgruppen har eller er i prosess med å kjøpe bolig, mens de to andre aldersgruppene ikke er i kjøpsprosessen enda. Det kan tenkes at mange i de yngste aldersgruppene sparer seg opp egenkapital, da Utlånsforskriften krever at man må ha 15 % egenkapital for kjøp av bolig (Regjeringen, 2021).

Vi har i ettertid sett at det kunne vært ønskelig og tatt med et spørsmål i undersøkelsen om respondentene allerede har benyttet seg av BSU-kontoen sin. Dersom BSU-en er benyttet til boligkjøp, kan ikke ny BSU opprettes. En rimelig antakelse ville vært at flere i aldersgruppen 31- 35 ville sagt at de allerede hadde brukt oppspart BSU. Dette kan også støttes ved at vi ser i undersøkelsen at det er høyest prosent som sparer i BSU i aldersgruppen 20 – 25.

Spareprosessen steg 1 til 3 passer godt til planlegging av boligkjøp. Steg 1 er identifisere sparebehov, som da blir ønske om bolig.

Steg 2 er finansielle tjenester i markedet. Bankene gir som nevnt over, informasjon på egne sider om vilkår for BSU. Bankene har forskjellige rentesatser og varighet på innskuddsrente. Her kan det være en fordel å vurdere flere banker for å finne de beste vilkårene for sin sparing og det kan være til hjelp å oppsøke Finansportalen.no. Forbrukerrådet har ansvar for Finansportalen og alle bankene er pliktige til å rapportere rentesatser og priser til portalen.

I steg 2 må det vurderes avkastning, risiko og likviditet. Avkastningen her er innskuddsrenten på kontoen, samt skattefradraget på 5500 kr per år. Risikoen er at dette er bundne midler, som en ikke kan ta ut til annet enn boligkjøp. Likviditet, altså at du har frie midler til å sette inn på konto, henger sammen med risikoen.

Steg 3 er strategi for sparingen. BSU er langsiktig sparing, der den kan fylles opp til 27 500 kr per år. Sparestrategien vil være å oppnå fullt beløp per år, samt oppnå 15 % egenkapital til kjøp av bolig. Krav til egenkapital henger sammen med kravet i Utlånsforskriften.

Det er risikofritt å ha en BSU-konto, som også dekkes av Bankenes Sikringsfond. Her er det høyere rente enn på vanlig buffer/krisekonto, slik at avkastningen blir bedre. BSU er i utgangspunktet en enkel spareform å forholde seg til. Det som anbefales å sette seg inn i, er innskuddsrente, varighet på innskuddsrente og forståelsen for at BSU er låste midler.

6.1.3. Fond/aksjer

I undersøkelsen svarer totalt 18 % av respondentene at de sparer i aksje/fond. Totalt er andel kvinner og menn 50 % på hver. Her gjør vi oppmerksom på at det er flere kvinner enn menn som har svart på hele undersøkelsen, se kapittel 4.2 Spørreundersøkelsen.

I spørsmålet «sparer du» svarer 95 menn og 146 kvinner at de sparer. Her sparer 61 av 95 menn og 63 av 146 kvinner i fond/aksjer. Resultatet viser at flere menn enn kvinner sparer i fond/aksjer.

I en artikkel fra SpareBank 1 om «Unge kvinner tar styringen på privatøkonomien», viser denne at kvinner sparer mer enn menn i forhold til inntekt, men menn sparer mer i fond og aksjer (Lycke, 2020).

I en artikkel hos Nettavisen Økonomi viser de til DNB som stadig ser at flere kvinner velger å spare i fond. De har sett store endringer de siste to årene, og i 2021 er det så langt en større andel kvinner som er blitt nye fondskunder enn menn (Lorvik, 2021). Det viser seg at halvparten av alle nye fondskunder er nå kvinner, og de sparer gjerne et mindre beløp, men det spares fast mens menn sparer mer totalt sett og på engangsinnskudd (Lorvik, 2021). DNB

forteller og at aksjesparing har blitt mer populært blant kvinner, og hittil i 2021 har DNB like mange nye, aktive kvinner som de fikk i hele 2019 (Lorvik, 2021).

DNB har og et fokus på kvinner og sparing, med navn «hun investerer». Her settes fokus på å få flere kvinner til å investere i sparing. I en artikkel hos DNB Nyheter, fremhever professor og forsker, Ellen K. Nyhus at bankene må bidra til at også kvinner tør å bruke flere sparemåter (Giske, 2019). I en undersøkelse gjennomført i regi av forskningsstiftelsen NORCE (Norwegian Research Centre) kommer det frem at finansiell kunnskap er gjennomgående lavere hos norske kvinner enn menn. I artikkelen nevnes også at kvinner tjener generelt mindre enn menn og vil derfor ikke risikere like mye heller (Giske, 2019).

I kapittel 2.7.5 E24 – Nordmenn går glipp av milliarder, artikkelen at det er langt flere menn (32 %) enn kvinner (24 %) som oppgir at de sparer i aksjefond. Ifølge artikkelen blir aksjefond valgt bort grunnet usikkerhet og mangel på kunnskap rundt spareformen.

En artikkel på Nordea News fra 2019, «slik havner mange i kvinnefella», handler om at kvinner vet mindre enn menn om aksjer og fond. I denne artikkelen viser de til at det kun er en av tre aksjeeiere på børsen som er kvinner. Artikkelen viser til en undersøkelse utført av forskningssenteret NORCE at 70 % av menn svarte riktig på spørsmål om aksjer og fond, mens kun 44 % av kvinnene gjorde det samme. I tillegg viste også undersøkelsen at unge kvinner har lang lavere finansiell kunnskap enn unge menn (Nordea, 2019).

Totalt i vår undersøkelse viser resultatet fra respondentene at kun 18 % sparer i aksje/fond. Fordelt på de ulike aldersgruppene får vi følgende resultat: 72 av 146 (49 %) i aldersgruppen 20 - 25, 35 av 71 (49 %) i aldersgruppen 26 - 30 og 17 av 25 (68 %) i den eldste gruppen sparer til aksje/fond. OECD undersøkelsen sier at generelt er kunnskapen om finans lavere blant de unger 30 år. I vår undersøkelse ser vi at, noe som kan gjenspeile svarene som er funnet i OECD undersøkelsen. Disse svarene viser at de med lavere kunnskap er mindre involvert i aksjemarkedet (Nyhus & Refvik, 2016).

Det vi finner i vår undersøkelse samsvarer med det vi finner i undersøkelser og medier om sparing i fond/aksjer.

Vi stilte spørsmål om: «Vurderer du, eller vil du vurdere å spare i aksjer/fond?». Her svarte 71 % ja, 3 % svarte nei, 6 % har ikke tatt stilling til det og 20 % svarer at de ikke vet nok om aksjer/fond.

Respondentene ble stilt spørsmål om de tenker aksjer/fond er kortsiktig eller langsiktig sparing, hvor 71 % svarer at det er langsiktig og 2 % ser på dette som kortsiktig sparing. 27 % ser på sparing i aksjer/fond som både kortsiktig og langsiktig sparing. 2 % ser på dette som kortsiktig sparing kan ha en sammenheng med lite kunnskap eller er vilje til å ta høy risiko for rask gevinst, se kapittel 2.4 om risiko.

Resultatet viser at å spare i aksje/fond kan være krevende. I den yngste aldersgruppen svarer 23 % at de ikke har nok kunnskap om spareformen. Odin Forvaltning sin artikkel om «Kartlegging av unge sparevaner» finner følgende:

Ut ifra resultatene fra spørreundersøkelsen kan vi se at de fleste av dere er enige i hvilke måter som er best og dårligst. Hvilken sparemåte som er best for deg avhenger som nevnt av om du sparer langsiktig eller kortsiktig. De fleste ser ut til å vite at det ikke er gunstig å sette penger på for eksempel bankkonto dersom du skal spare lenge. Det er ekstremt lave renter, og det ser ut som det er en generell forståelse for at det er viktig å plassere pengene sine på en måte som gir god avkastning og strukturert sparing. (Odin Forvaltning AS, u.å.).

Resultat fra vår undersøkelse viser at i yngste aldersgruppen 20 – 25 er det 49 % som sparer i aksje/fond. Uten å ha bekreftet dette, er det grunn til å tro at noe av dette er gaver. Imidlertid burde undersøkelsen inneholdt spørsmål om hvordan man startet å spare i fond, om det startet med gave eller på eget initiativ.

Tre av de syv valgte bankene har sparing i fond som forslag til unge å spare langsiktig. Fondssparing blir anbefalt dersom du sparer mer enn hva som er maksbeløpet for BSU (Sandnes Sparebank). De anbefaler å begynne med fondssparing dersom du har fylt opp BSU, har en bufferkonto og muligheten for å investere i fond. Dette blir fremstilt som et langsiktig sparingsalternativ (SpareBank 1, u.å. c).

I spareprosessen steg 2, er det dette steget som krever mest vurdering. I dette steget er det fire kriterier som bør evalueres for spareformen. Disse er avkastning, risiko, likviditet og vanskelighetsgrad.

Avkastning viser at de med høyere finanskunnskap er mer involverte i aksjemarkedet enn de med lav finanskunnskap, i henhold til OECD undersøkelsen (Nyhus & Refvik, 2016). Kunnskap er viktig for å kunne oppnå høyere avkastning på sparepenger. I undersøkelsen til OECD forstår mange sammenhengen mellom høy avkastning og høy risiko. Men samtidig er det færre som vet at en kan redusere risiko ved å diversifisere portefølje. Selv om to spareformer har samme forventet avkastning, kan de ha ulik risiko.

Risiko forbundet med sparing i aksjer/fond varierer. Risiko beskrives ofte som en usikkerhet til det forventede utfallet av en fremtidig hendelse. For aksjer kan kursen gå både opp og ned, og begge er et uttrykk for risiko. Innenfor aksjehandelen kalles dette for volatilitet (Warren, 2017).

Som nevnt i kapittel 2.3 Atferdspsykologi sier Ackert & Deaves (2010) at en persons overdreven tro på egne ferdigheter for gjennomføring av oppgaver, defineres som overmot. Overmot er en måte å vurdere risiko, på bakgrunn av lite informasjon om situasjonen og ha tro på at egen informasjon og kunnskap er nok til å konkludere seg til et bedre utfall enn hva som er virkelig.

Døskeland har i sin bok «Personlig finans» definert likviditet som: En investering er likvid hvis vi raskt kan gjøre den om til kontanter uten at dette koster noe særlig (Døskeland, 2014, s. 78). For vanskelighetsgrad, er det her snakk om forståelse for spareformen. Noen spareformer krever at man setter seg inn i hvordan de fungerer, og at man bruker tid på å forstå hva som egentlig foregår. Uten denne forståelsen, kan en tape mye penger uten å skjønne hvorfor (Døskeland, 2014).

De med høyere kunnskap kan forvalte sparepengene sine på en bedre måte enn de med lav kunnskap. De med høyere kunnskap har en større tilbøyelighet til å plassere penger i aksjer eller fond, noe som historisk har gitt dem høyere avkastning enn tradisjonell banksparing. Kunnskapsmangel oppgis å være en av de viktigste grunnene til at ikke flere sparer på denne måten (Nyhus & Refvik, 2016).

6.1.4. Pensjonssparing

På SpareBank 1 sine hjemmesider, finnes det en undersøkelse som viser at de siste årene har det vært en økning av kvinner som oppretter pensjonssparekonto, og i 2020 viste det seg at seks av ti som har opprettet pensjonssparekonto er kvinner. I undersøkelsen tar de for seg de to spareavtalene som finnes for pensjonssparing, IPS og Pensjonssparekonto. For IPS var fordelingen mellom menn og kvinner relativt lik, mens for pensjonssparekonto var det overvekt av kvinner (SpareBank 1, u.å. d).

Econa (2017) viser i sin undersøkelse at pensjon er et område unge ikke fokuserer mest på. Econa sier videre at en grunn for at mange ikke kan nok om temaet, kan være knyttet til at unge tenker at det er langt frem i tid. En fordel med å starte tidlig er at du kan sette av mindre beløp, men likevel sitte igjen med en større sum til slutt. På grunn av at forventet levealder øker, vil trolig en større del av vår livsinntekt være pensjonsutbetaling.

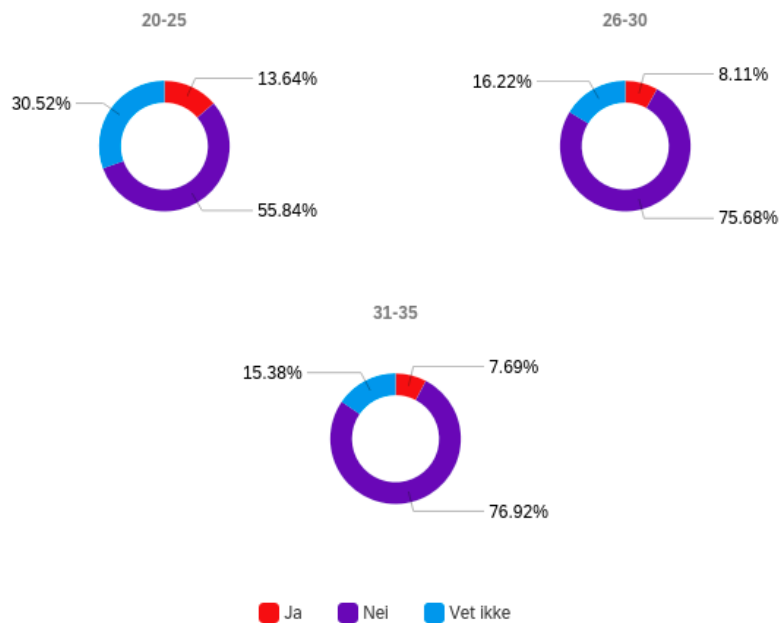
Resultatet i vår undersøkelse basert på alder og antall respondenter i aldersgruppene, får vi følgende resultat: i aldersgruppen 20 – 25 sparer 32 av 146 respondenter (22 %) til pensjon, 32 av 71 (45 %) respondenter sparer til pensjon i aldersgruppen 26 – 30, og 15 av 25 (60 %) respondenter sparer til pensjon i aldersgruppen 31 – 35.

Resultatet totalt i undersøkelsen viser at 79 av 253 sparer til pensjon. Dette tilsvarer omtrent 31 %. For aldersgruppene 20 – 25 og aldersgruppen 26 – 30 sparer 40,5 % til pensjon. I aldersgruppen 31 – 35 sparer 19 % til pensjon.

81 % av den eldste aldersgruppen mener det er viktig hvilken ordning arbeidsgiver har for pensjon. Egen pensjonssparing kommer som nummer tre i spareform for denne aldersgruppen, etter bufferkonto og sparing i aksje/fond.

Vi spurte også om: «tror du at offentlig pensjon vil gi deg nok økonomi til å leve godt når du pensjonerer deg». For de to eldste aldersgruppene mener ca. 77 % at offentlig pensjon ikke vil være tilstrekkelig til en god økonomi som pensjonist. I den yngste aldersgruppen svarte 56 % det samme, men 31 % svarte *vet ikke*. Dette kan ha sammenheng, som nevnt i artikkelen til Econa (2017), at pensjon er langt fram i tid.

Spørsmålet i undersøkelsen vår om «tror du at offentlig pensjon vil gi deg nok økonomi til å leve godt for når du pensjonerer deg?» svarer hele 75 % av aldersgruppene 26 - 30 og 31 - 35 at de ikke tror at offentlige pensjonsordninger vil være nok når de pensjonerer seg. Det kan her trekkes en sammenheng til vurdering om å tegne egen pensjonskonto.

Figur 11 - Vil offentlig pensjon være nok

Basert på tall fra Finans Norge, kommer det frem at flere unge i dagens samfunn sparer til pensjon i motsetning til før (Storebrand, 2020). Disse tallene viser at i 2014 var det ni prosent av de mellom 18 og 29 som sparte seg til fremtidig pensjon. I 2018 viste den en økning opp til 22 prosent. Vi stilte spørsmål om «vurderer du, eller vil du vurdere å tegne egen pensjonskonto?» og resultatet viser at flertallet vurderer eller vil vurderer å tegne egen pensjonskonto. I aldersgruppen 20 – 25 svarte 63 % ja, aldersgruppen 26 – 30 svarte 64 % ja og i aldersgruppen 31 – 35 svarte 62 % ja.

Ved innhenting av informasjon fra de valgte bankene for sparing for unge, var det to av syv banker som hadde informasjon om pensjonssparing for unge. Her ble det gitt generell informasjon om IPS og pensjonssparekonto, og en bank viste også til at sparing til aksjefond var å foretrekke for de under 35 år i forbindelse med pensjonssparing.

Undersøkelsen fra OECD viser at pensjonsordningene gir mindre til neste generasjon enn tidligere og det er derfor nødvendig med egen sparing i pensjon for å opprettholde kjøpekraften. Undersøkelsen utført av Econa viser at fire av ti synes pensjon er et vanskelig tema å forstå (Econa, 2017). Det er ikke nødvendigvis slik at det er kun personer i disse aldersgruppene som synes det er vanskelig, men andre faktorer som enhver persons personlige økonomi som kan påvirke om de sparer til pensjon eller ikke.

Pensjonsrettigheter i folketrygden opparbeides i henhold til arbeidsinntekt (Finans Norge, 2014). Fra 01. februar 2021 kan du selv velge hvor du vil ha din egen pensjonskonto. Dette betyr at forbrukerne må ta stadig større ansvar for egen velferd ved å ta relativt store finansielle beslutninger. Dette betyr at du selv kan undersøke hvor du kan få de beste vilkårene for plassering av egen pensjonskonto (Finansportalen, u.å. a).

Informasjon for OECD undersøkelsen viser at pensjonsordningene har blitt mindre generøse og det er derfor nødvendig å spare selv dersom en vil opprettholde kjøpekraft i pensjonsalderen. Undersøkelsen viser også at de med høyere finansiell kunnskap er de som sparer mer og er bedre forberedt til pensjonsalderen (Nyhus & Refvik, 2016).

Livssyklushypotesen (LSH), se side 8, gir en forklaring på hvorfor individer ønsker å spare. Den viser individers ønske om høyest mulig konsum uten brå endringer, med inntekten som varierer over livsløpet (Døskeland, 2014, s. 16). LSH-figuren viser at ved fokus på sparing og inntekt, ønskes det en jevn flyt med sparing slik at det kan brukes som pensjonist (Døskeland, 2014, s. 42).

Vi ser at undersøkelsen vår burde inneholdt spørsmål om kunnskapsnivå om pensjon. Her burde vi undersøkt om respondentene vet hvilke spareformer som finnes innen pensjon, f.eks. IPS, egen pensjonskonto, vilkår for disse spareformene, osv.

6.1.5. De som ikke sparer

Artikkel fra NRK (Tønset & Brekke, 2020) viser at unge har blitt flinkere til å spare. Åtte av ti unge voksne er opptatt av å spare penger. Unge sparer i forskjellige ting, der det viktigste er bufferkonto. I artikkelen viser det en positiv trend blant unge i forhold til sparing.

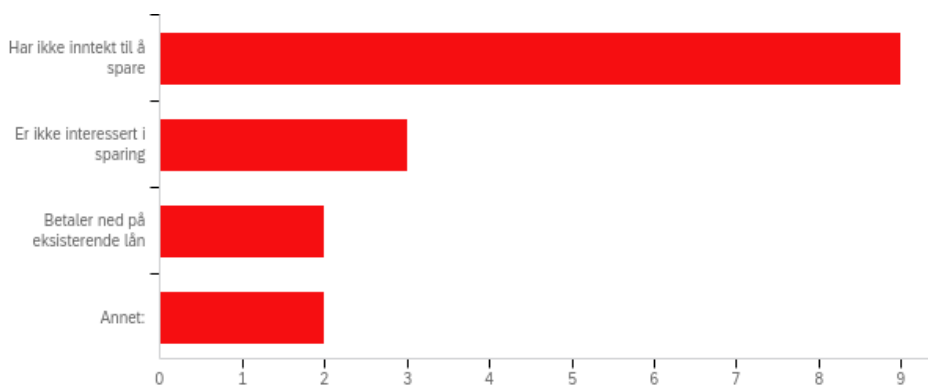

I undersøkelsen svarte 4 % at de ikke sparer. Av de 4 % var 11 respondenter i aldersgruppen 20 - 25, 4 respondenter i aldersgruppen 26 - 30 og 1 respondent i aldersgruppen 31 - 35.

Av de som svarte nei til at de ikke sparer, fikk spørsmål om «hva er årsaken til at du ikke sparer i dag», med mulighet til å velge flere svaralternativer. Her mottok vi seksten svar fra elleve respondenter. Svaralternativene var:

- Har ikke inntekt til å spare
- Er ikke interessert i sparing
- Betaler ned på eksisterende lån
- Annet

69 % svarte på flere alternativer. Totalt svarte 56 % at de ikke hadde inntekt til å spare, 19 % at de ikke er interessert i sparing, 12,5 % at de betaler ned på eksisterende lån og 12,5 % annet.

Figur 112 - Hvorfor sparer du ikke

I aldersgruppen 20 – 25 svarte 55 % at de ikke har inntekt til å spare, 18 % ikke interessert i sparing, 9 % betaler ned på eksisterende lån og 18 % annet. I aldersgruppen 26 – 30 svarte 50 % at de ikke har inntekt til å spare, 25 % ikke interessert i sparing og 25 % betaler ned på eksisterende lån. I aldersgruppen 31 – 35 svarte 100 % har ikke inntekt til å spare. Her er det svar fra kun en respondent. Se kapittel 5. Analyse.

Av de ulike aldersgruppene er høyest prosentandel på svaralternativet «har ikke inntekt til å spare» og dette resultatet kan ha sammenheng med livssituasjon.

Som nevnt i kapittel 4.2 burde undersøkelsen stilt spørsmål om livssituasjon for å få en bedre forklaring på hvorfor noen ikke sparer.

I en artikkel fra Odin Fond (u.d.), viser de til en undersøkelse om «Kartlegging av unge sparevaner» om hvor mye en har i gjennomsnitt mulighet til å spare i måneden. Her viser de til at hvis en kan unngå en del «unødvendige kjøp», som f.eks. brus, take away og kaffe, kan man spare mye. De har tatt utgangspunkt i studenter med stramt budsjett, der en ved å droppe «unødvendige kjøp» kan spare ca. 1000 kr ekstra i måneden.

6.2. Kunnskap om sparing

For å kunne planlegge og gjennomføre spareformer som vil gi det resultatet man forventer seg både på kort og lang sikt, er det nødvendig med kunnskap om finans. Gjennom OECD sin internasjonale kartlegging av finansiell kunnskap viser den en oversikt over hvor mye de ulike aldersgruppene faktisk kan om finans. Undersøkelsen viser at det er unge voksne som kan minst om finans, og i Norge er det særlig de unge og spesielt unge kvinner som har minst kunnskap om området. Kunnskap om finansmarkedet og finansielle tjenester og produkter som for eksempel kunnskap om renter og avdrag, er en forutsetning for relevante finansielle valg (Nyhus og Refvik, 2016).

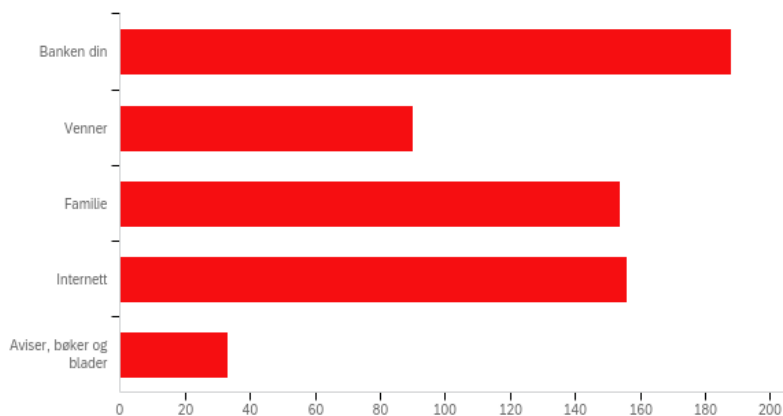
Undersøkelsen fra Odin Forvaltning (u.å.) viser også at de fleste vet at det ikke vil være en fordel å ha penger på bankkonto ved langsiktig sparing. De er bevisst at det er ekstremt lave renter på bankkonto som gir lav avkastning. Det er generell forståelse for at det er viktig å plassere pengene sine der man får god avkastning.

I motsetning til mangel på kunnskap, viser det seg at noen har overmot når det gjelder kunnskap om finans og økonomisk beslutningstaking. Overmot vil være et bevis på at det får folk til å handle for mye, underdiversifisere og ta for mye risiko. Feilkalibrering, eller å tro at ens informasjon og analyser er mer presis enn den egentlig er, kan føre til at folk opplever falske forestillinger om at de kan tømme markedet eller velge neste «hot stocks». Når markedet stiger, vil de fleste aksjene gjøre det også, inkludert de som investorer velger for porteføljene, og de fleste vil ta det som en bekreftelse på deres skarpsindighet. På den annen side, når aksjene faller i pris, vil de generelt skylde det på omstendighetene de ikke hadde kontroll over – for eksempel den generelle tilstanden til markedet eller økonomien (Ackert & Deaves, 2010, s. 115).

Finans Norge har utarbeidet et opplæringsprogram som heter «Personlig økonomi for videregående skole», som inneholder informasjon om sparing og lån, BSU, forsikring, budsjett, osv. Hensikten er å få unge til å forstå finansmarkedet, spareformer og bygge kompetanse rundt dette (Finans Norge, 2014).

Informasjonshenting fra undersøkelsen

I undersøkelsen fikk respondentene spørsmål om dersom de ønsket å spare, hvor hadde de hentet informasjon fra, med mulighet for å velge flere alternativer. Resultatet viser at de fleste hentet informasjon fra banken sin, deretter fra familie og internett. Det tas i betraktning at henting av informasjon fra familie kan være at disse har hentet informasjon fra bank, internett eller har direkte erfaring.

Figur 12 - Informasjonshenting sparing

Ved innhenting av informasjon fra bankene, har disse autoriserte finansielle rådgivere og investeringsrådgivere. FinAut autoriserer rådgivere i finansnæringen og skal sikre at rådgivningen gir god informasjon for forbrukerne både finansiell rådgivning (boliglån, kreditt, osv.) og investeringsrådgivning (aksjer/fond, osv.) (FinAut, u.å.). Finansportalen gir en oversikt over renter, kostnader og vilkår for pensjon, bank, forsikring og fond.

Odin Forvaltning (u.å.) sin artikkel bekrefter at man henter informasjon på nett eller ved hjelp av venner og familie. Samtidig sier de også at unge i stor grad henter hjelp hos de profesjonelle, blant annet hos fondsforvaltere.

Figur 13 viser at det er i sin personlige bank flertallet henter informasjon om hva som er mest lønnsomt for seg selv, som tilsvarer 30 % av respondentene. Dersom en henter informasjon fra sin egen bank, vil man motta ulike sparetilbud, men kun fra denne banken. Benytter man derimot Finansportalen og internettsøk kan man finne andre fordeler hos andre banker. Noe som kan diskuteres som en fordel og ulempe er bankers betalte plassering. Dette kan være en god strategi for bankene, på grunn av at de tiltrekker seg potensielle kunder.

6.3. Banker og atferdspsykologi

Det finnes mye generell informasjon om sparing på bankene sine hjemmesider. I denne oppgaven har vi bevisst søkt etter sparing for unge. Bankene viser til undersøkelser og artikler som gjelder ulike temaer innen økonomi. Bankene vi har tatt utgangspunkt i viser fellestrekk ved spareformer og artikler om sparing for unge.

Eksempelvis har DNB en nyhet fra 2020 med overskriften: «Under 30? Slik bør du spare». Sparebanken Vest har følgende overskrift på en artikkel på hjemmesiden under Sparebanken Vest Nyheter, som handler om «Smarte sparemåter for unge». På Nordea sine hjemmesider, finnes en egen side for «Sparing for deg mellom 18 og 33» og et siste eksempel fra Danske Bank Nyheter er en artikkel for studenter som heter «Dette bør du gjøre med storstipendet».

Fellestrekket ved disse artiklene/nyhetene er at alle legger vekt på hva du *bør gjøre* som ung. Disse artiklene har også til felles at de fokuserer på de samme spareformene for unge, BSU, krise/bufferkonto og aksje/fondskonto.

I andre artikler kan vi se visse atferdstrekk som går igjen. Som et eksempel fra DNB Ung, viser en artikkel, som tidligere nevnt i kapittel 6, side 54, til at atferdspsykologi og hvordan mennesker handler, har en innvirkning på valg av spareform. Her viser de til at vi mennesker tenker kortsiktig, og må utfordre oss selv til å spare mer langsiktig. En undersøkelse gjort av Sbanken sier at vi taper penger ved å ikke tenke langsiktig (Lorvik, 2021). På hjemmesiden til Danske Bank under Nyheter i artikkelen «Derfor bør du ha en bufferkonto», sies det at sparing ikke nødvendigvis er noe du er født god til, men trenger øvelse på for å bli god til. Artikkelen sier videre at man bør starte i det små, da alt hjelper. Dette viser at atferdstrekkene henger sammen med at vi heller sparer kortsiktig enn langsiktig.

Det finnes en del tilgjengelig informasjon på nettet angående sparing, som fører til at det blir for omfattende for personer å gå igjennom alt for å ta rasjonelle valg. Emosjonelle og impulsive valg kan da forekomme og ofte påvirket av heuristikker (læren om hvordan man best oppnår og lagrer kunnskap) (Skard et al., 2018). I tillegg til tilgjengelig informasjon på nett, er også familie og venner en påvirkningsfaktor. Se figur 13 – informasjonsinnhenting.

På bakgrunn av dette bruker banker det de har av informasjon om sine kunder til å tilby og foreslå eksempelvis sparemetoder. Som tidligere nevnt kan riktig spørsmål og analyse gjøre at bankene får en bedre oversikt over kundeatferd. Dette kan styres på bakgrunn av det de vet om inntekt, sparemidler, hvordan vi betaler ned på lån, hvor vi bor og alder. Og det er her dulting og gamification kommer inn i bilde.

Dulting er et virkemiddel som blant annet kan hjelpe kunder til å ta bedre beslutninger. I dulting er det et viktig prinsipp at innblanding ikke skal tvinge kundene i en bestemt retning eller frata dem egne valg. Skard, Løvlie & Thorbjørnsen (2018) sier i sin artikkel at «... Valgsituasjonen skal heller designes på en måte som øker sannsynligheten for at kunden velger det ønskede alternativet». Design av dulting eller valgarkitektur skal bidra bedrifter og banker til å hjelpe kunder å ta bedre valg (Skard et al., 2018).

Et enkelt eksempel på gamification kan være MikroSpar. Ved å ha MikroSpar konkurrerer du mot deg selv om hvor mye du sparer i løpet av en gitt periode, der informasjonen og sparebeløpet er alltid tilgjengelig. Nordea viser et eksempel hvor du kan spare 10 kroner hver gang du trekker kortet. Trekker du kortet 2 ganger om dagen, vil du i løpet av et år kunne spare 7 300 kroner.

Selv om ordet “gamification” gir oss assosiasjoner til spill og morro, handler konseptet i realiteten om å utvikle spill teknikker for å engasjere og motivere en målgruppe med kunder til å ta konkrete valg. Gamification tiltrekker seg naturlig menneskelig atferd og ønsker, som behov for det enkle, morsomme, underholdning, osv. Hvis man samler alle disse fordelene vil kundene tiltrukket av dette og vil engasjere seg i og benytte seg av gamifiserte bankløsninger (Babrovich, 2017).

Det finnes mange artikler om gamification i finans på internett, men det har vært utfordrende å finne gode eksempler på gamification i de bankene vi har hentet informasjon fra.

7. Konklusjon

I denne oppgaven ønsker vi å undersøke hva unge voksne sparer til, og om de benytter seg av informasjon og anbefalinger gitt av banker i Norge. Problemstillingen er: «Hvordan sparer unge voksne (20 -35 år) sett opp mot hvordan banker i Norge foreslår sparemetoder».

Hensikten med denne undersøkelsen er å få en bedre forståelse av hva unge voksne tenker om sparing, hvordan de sparer og hva de sparer i. I tillegg er det interessant å vite om man vurderer vilkår, betingelser og forutsetninger for å spare og har kunnskap om det.

Sparer du?

96 % av respondentene i undersøkelsen svarer at de sparer, og 4 % at de ikke sparer. Vi finner tilsvarende resultat i artikler, blant annet artikkel fra NRK (Tønset & Brekke, 2020) som viser at unge har blitt flinkere til å spare. Åtte av ti unge voksne er opptatt av å spare penger. Unge sparer i forskjellige ting, der det viktigste er bufferkonto. I artikkelen vises det til en positiv trend blant unge i forhold til sparing. Artikkel fra Lånemegleren (Elvestad, 2020) viser at fire av ti har både langsiktig og kortsiktig sparing.

De som sparer fikk spørsmål om hvor mye de sparer i måneden. 81 % av respondentene i undersøkelsen svarer at de sparer mer enn 1000 kroner per måned.

Buffer/krisekonto

Spørreundersøkelsen viser at 25 % av alle respondentene sparer i buffer/krisekonto. Av disse har 38 % buffer/krisekonto som prioritet nr. 1, 24 % sparer også til mindre kjøp, 22 % sparer til større kjøp og 16 % sparer til egenkapital til bolig utenom BSU. Halvparten av respondentene følger med på rentenivået på vanlig bankkonto og/eller BSU.

Fire av bankene har bufferkonto/krisekonto som et forslag til sparing. De anbefaler buffer/krisekonto for å kunne håndtere uforutsette kostnader eller utgifter, med en anbefaling om å ha omtrent en månedslønn på en slik konto. I en undersøkelse gjennomført av Sbanken, viser den at 39 % prosent av befolkningen i Norge sparer penger kun på vanlig sparekonto eller høyrentekonto.

BSU

Resultatene i undersøkelsen viser at det totalt er over 70 % som sparer i BSU. Av de som sparer mer enn 1000 kr er det 136 respondenter av 242, altså over halvparten. Fordeling i alder viser at i aldersgruppen 20 – 25 år sparer 71 %, 26 – 30 år sparer 24 % og 31 – 35 år sparer 5 % i BSU.

Det er risikofritt å ha en BSU-konto, men dette er låste midler som kun kan benyttes til boligkjøp. Undersøkelsen viser her at halvparten følger med på rentenivået på BSU og/eller bankkonto. Mangel på kunnskap kan medføre at mange sparer i egenkapital til bolig i BSU enn alternativt å spare i fond. Ifølge OECD undersøkelsen viser den at unge voksne har minst kunnskap om finans og avkastning i f.eks. fondsparing.

Bankene har stort fokus på BSU, og har egne hjemmesider om BSU med informasjon om vilkår. Når 70 % sparer i BSU kan vi konkludere med at respondentene i samråd med bankenes anbefaling.

Fond/aksjer

Resultatet totalt i undersøkelsen viser at 18 % sparer til fond/aksjer. Av de som sparer mer enn 1000 kroner per måned, sparer 100 respondenter til fond/aksjer. Tre av bankene anbefaler sparing i fond/aksjer som langsiktig sparing etter BSU og buffer/krisekonto.

Undersøkelsen viser at 64 % menn og 43 % kvinner sparer i fond/aksjer. Dette henger sammen med undersøkelser og artikler fra bankene og media om at menn sparer mer enn kvinner i denne spareformen.

Vi stilte spørsmål om: «Vurderer du, eller vil du vurdere å spare i aksjer/fond?». Her svarer 6 % at de ikke har tatt stilling til dette og 20 % svarer at de ikke vet nok om fond/aksjer. Artikler fra media og undersøkelsen fra OECD viser til at kunnskap er viktig og lavere kunnskap gjør at man er mindre involvert i denne spareformen. Artikkelen fra E24 viser til at de vanligste årsakene til at denne spareformen blir valgt bort, er usikkerhet og mangel på kunnskap.

Til tross for en økning av unge som sparer i aksjer/fond, viser E24 til en undersøkelse som sier at den norske befolkning går glipp av milliarder ved at de dropper aksjefond og heller

velger sparekonto for langsiktig sparing. Dersom man skal se hvordan unge forholder seg til sparing i aksjer/aksjefond i forhold til rådene som bankene gir, kan vi konkludere med at mange synes rådet er spennende, men likevel ikke sparer aktivt i denne spareformen.

Pensjon

Resultatet i undersøkelsen viser at 31 % sparer til pensjon i dag. Ser vi på fordelingen i aldersgruppene, ser vi at i aldersgruppen 20 - 25 sparer 32 av 146 respondenter (22 %), i aldersgruppen 26 -30 sparer 32 av 71 (45 %) respondenter, og i aldersgruppen 31 – 35 sparer 15 av 25 (60 %) respondenter til pensjon. Av de som sparer mer enn 1000 kr per måned, sparer 68 respondenter til pensjon.

To av bankene anbefaler pensjonssparing. Disse bankene anbefaler å starte tidlig med sparing i pensjon i form av fond/aksjer. Uten å ha fått dette bekreftet fra bankene, kan ha en sammenheng med at unge voksne forholder seg til at pensjon er langt frem i tid. Resultater fra undersøkelser gjort av medier, skriver at pensjon er et tema som mange sliter med å forstå. Econa (2017) viser i sin undersøkelse at pensjon er et område unge ikke fokuserer mest på og en grunn er at mange ikke kan nok om temaet. Det kan være knyttet til at unge tenker at det er langt frem i tid.

Kunnskap

OECD undersøkelsen viser at det er unge voksne som har minst kunnskap om finans og spesielt unge kvinner. For ulike sparemetoder er kunnskap om finansmarkedet og finansielle tjenester og produkter som for eksempel kunnskap om renter og avdrag, er en forutsetning for relevante finansielle valg.

Resultatet fra vår undersøkelse viser at halvparten av respondentene følger med på betingelser og renter på BSU og buffer/krisekonto. 70 % definerer fond/aksjer som langsiktig sparing, mens 30 % er usikker på om det er kortsiktig eller begge deler.

Når det gjelder pensjon, så sier 70 % at det er viktig å tenke på egen pensjonssparing, mens resterende 30 % vet ikke, eller tenker at dette er for langt frem i tid.

Respondentene i undersøkelsen sparer i alle spareformene, men kunnskapsnivået varierer innenfor vilkår og betingelser knyttet til spareformene som er med i undersøkelsen.

Vi kan konkludere med følgende:

De fleste sparer i enkle spareformer som BSU og buffer/krisekonto og følger bankenes anbefaling på disse spareformene. Selv om de følger bankenes anbefaling viser vår undersøkelse at bare halvparten følger med på rentenivå og andre betingelser.

Bankene anbefaler at en sparer i fond/aksjer, men her er det færre som følger anbefalingen. Årsaken til at færre følger denne anbefalingen kan knyttes til kunnskapsnivå for denne spareformen og i disse aldersgruppene.

Kun to av bankene anbefaler sparing i pensjon for unge voksne som kan ha en sammenheng med at unge voksne fremdeles er i etableringsfasen og at buffer/krisekonto og BSU er i første omgang viktigere enn pensjon. Dette viser også resultatene fra vår undersøkelse da det er færre som sparer til pensjon.

Innhenting om informasjon om spareformer henter respondentene i stor grad fra sin egen bank, 74 %. De to neste kildene for informasjonshenting er familie og internettsøk.

Forslag til videre undersøkelse

Undersøkelsen har gitt svar på det vi spurte om, men vi ser i ettertid at for å gå mer i dybden så burde vi ha stilt flere spørsmål. I starten burde vi har kartlagt hvilken livssituasjon våre respondenter var i, om disse er studenter, arbeidstakere eller arbeidsledige. I spareformen buffer/krisekonto burde vi spurt ca. hvor mye de i snitt har på en slik konto. I spareformen BSU kunne vi tatt med et spørsmål om respondentene allerede har benyttet seg av BSU-kontoen sin, da ny BSU-konto ikke kan opprettes. I forbindelse med fond/aksjer kunne det vært ønskelig å vite kunnskapsnivå og dersom man sparer i fond/aksjer om dette startet som gave eller på eget initiativ. I tillegg burde undersøkelsen også inneholdt spørsmål om kunnskapsnivå om pensjon.

I tillegg ville det vært nyttig å få bekreftet/avkreftet med bankene om det vi fant i undersøkelsen stemmer med virkeligheten.

8. Referanser

Ackert, L. F. & Deaves, R. (2010). *Behavioral Finance: Psykology, decision-making, and markets*. Mason: South-Western Cengage Learning

Askheim, O. G. A., & Grenness, T. (2008). *Kvalitative metoder: for markedsføring og organisasjonsfag*. Oslo: Universitetsforlaget

Bankenes sikringsfond. (u.å.) Bankenes sikringsfond. Hentet 20. april 2021 fra https://www.bankenessikringsfond.no/?lang=no_NO

Babrovich, N. (2017, 10. juli). How to use gamification in banking to engage customers and employees. Hentet fra <https://www.scnsoft.com/blog/gamification-in-banking>

Borchgrevink, P. (2020, 2. september). Under 30? Slik bør du spare. Hentet fra <https://www.dnb.no/dnbnyheter/no/din-okonomi/under-30-slik-bor-du-spare>

CFI (u.å.). Prospect Theory. Hentet 27. mars 2021 fra <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/other/prospect-theory/>

Dalen, J. (2020, 14. februar). Hvorfor er atferdspsykologi så «hot» akkurat nå? Hentet fra <https://www.linkedin.com/pulse/hvorfor-er-atferdspsykologi-s%C3%A5-hot-akkurat-n%C3%A5-j%C3%B8rgen-dalen/?originalSubdomain=no>

Danske Bank. (u.å.). BSU: Opprett boligsparing for ungdom i dag. Hentet 27. mars 2021 fra <https://danskebank.no/privat/sparing-og-investering/sparekonto/bsu>

DNB. (u.å. a) Pensjonssparing: Spar til pensjon - så får du mer å leve av i fremtiden. Hentet 5.april 2021 fra https://www.dnb.no/pensjon/pensjonssparing?WT.mc_id=ppc-google_sparing-brand-pensjon&gclid=CjwKCAjwxuuCBhATEiwAIIIz0TE8edBOfWqns9Z7GBIm1trIxp2AkJsFQZfLHQaQI6Ck39IbOI_KwhoC_f4QAvD_BwE

DNB. (u.å. b) IPS - individuell pensjonssparing: Med IPS kan du spare inntil 40.000 kroner i året til egen pensjon og få utsatt skatt. Hentet 5. april 2021 fra <https://www.dnb.no/pensjon/ips>

DNB. (u.å. c). Nåtidshjernen. Hentet 2021, 9. april. <https://dnbung.no/artikler/natidshjernen>

Døskeland, T. (2014). *Personlig finans*. Bergen: Fagbokforlaget

Econa. (2017, 3. januar). Manglende forståelse og kunnskap om personlig økonomi hos unge, har blitt et samfunnsproblem. Hentet fra <https://www.econa.no/manglende-forstaelse-og-kunnskap-om-personlig-okonomi-hos-unge-har-blitt-et-samfunnsproblem>

Eilertsen, J. M. (2020, 7. desember). Big Data og atferdspsykologi – en lønnsom synergi. Hentet fra <https://medium.com/fremtind/big-data-og-atferdspsykologi-en-l%C3%B8nnsom-synergi-32692313a40a>

Elvestad, T. (2020, 12. mars). Slik forholder unge seg til sparing og fremtiden. Hentet fra <https://www.lånemegleren.no/nyheter/slik-forholder-unge-seg-til-sparing-og-fremtiden>

Finans Norge. (2019, februar). På egne ben. Hentet fra <https://www.finansnorge.no/siteassets/verktoy/ungdom-okonomi-og-skole/pa-egne-ben---web---oppdatert-februar-2019.pdf>

Finans Norge. (2014, oktober). Personlig økonomi for videregående skole. Hentet fra <https://www.finansnorge.no/contentassets/300941a416a9467c98fc93c42b4a3bdb/personlig-okonomi-for-videregaende-skole.pdf>

Finanstilsynet. (2020, 19. november). Boliglånsundersøkelsen. Hentet fra <https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/pressemeldinger/2020/boliglansundersokelsen-2020/>

Finansportalen. (u.å. a). Alle plasseringer – fordeler og ulemper. Hentet 04. mars 2021 fra <https://www.finansportalen.no/plassere-penger/risiko-og-avkastning/>

Finansportalen. (u.å. b). Egen pensjonskonto. Hentet 28. mars 2021 fra <https://www.finansportalen.no/pensjon/egen-pensjonskonto/>

FinAut. (u.å.). FinAut. Hentet 5. april 2021 fra <https://www.finaut.no/>

Giske, M. E. (2019, 7. oktober). Professor: - Bankene må bidra til at også kvinner tør bruke flere sparemåter. Hentet fra <https://www.dnb.no/dnbnyheter/no/din-okonomi/professor-bankene-ma-bidra-til-at-ogsaa-kvinner-tor-ta-i-bruk-flere-sparemater>

Gripsrud, G., Olsson, H. U. & Silkoset, R. (2011). *Metode og dataanalyse: Beslutningsstøtte for bedrifter ved bruk av JMP*. Trondheim: Høyskoleforlaget

Gudmundson, J. & Reiakvam, L. K. (nr.1, 2013). Hentet fra https://norges-bank.brage.unit.no/norges-bank-xmlui/bitstream/handle/11250/2558136/aktuell_kommentar_2013_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kaufmann, G. & Kaufmann, I. (2015). *Psykologi i organisasjon og ledelse*. Bergen: Fagbokforlaget

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2012). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Lorvik, N. (2021, 8. mars). Nesten 40 prosent gjør denne sparetabben: - Du taper penger. Hentet fra <https://www.nettavisen.no/okonomi/nesten-40-prosent-gjor-denne-sparetabben-du-taper-penger/s/12-95-3424098949>

Lycke, R. S. E. (2020, 9. mars). Unge kvinner tar styring på privatøkonomien. Hentet fra <https://www.sparebank1.no/nb/sr-bank/om-oss/nyheter/unge-kvinner-tar-styringen-pa-privatokonomien.html>

Mauseth, S. (2020, 08. mars). Ekspertens 10 beste sparetips til deg som er ung. Hentet fra <https://www.byas.no/aktuelt/i/P9A5Qz/ekspertens-10-beste-sparetips-til-deg-som-er-ung>

Neuman, Lawrence, W. (2014). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. Edinburgh Gate: Pearson Education Limited

Nordea. (u.å.). Sparing for deg mellom 18 og 33. Hentet 26. mars 2021 fra <https://www.nordea.no/privat/vare-produkter/kundekonsepter/student/sparing.html>

Nordea. (2019, 18. november). Slik havner mange i kvinnefella. Hentet fra <https://nordeanews.no/2019/11/slik-havner-mange-kvinnefella/>

Norsk Familieøkonomi. (u.å.) BSU. Hentet mars 2021 fra <https://www.norskfamilie.no/barometre/bsu/>

NOU 1994: 6. (1994). *Private pensjonsordninger*. Hentet 24. januar 2021 fra <https://www.regjeringen.no/>

NOU 1995: 16. (1995). *Fra sparing til egenkapital: Sparing og realinvesteringer*. Hentet 24. januar 2021 fra <https://www.regjeringen.no/>

NTB Kommunikasjon. (2019, 8. mars). Økonomi: 8 punkter der kvinner slår menn. Hentet fra <https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/okonomi-8-punkter-der-kvinner-slar-mannfolka?publisherId=1769158&releaseId=17861602>

Nyhus, E. K. (2019, 3. september). Innskuddskonto. Hentet fra <https://snl.no/innskuddskonto>

Nyhus, E. K. & Refvik, L. (2016). Finansiell kunnskap i Norge: Utvalgte resultater fra den norske undersøkelsen. Hentet fra <https://aksjenorge.no/wp-content/uploads/2016/04/Rapport-Resultater-fra-OECDs-kartlegging-av-Finansiell-Kompetanse-i-Norge-ved-AksjeNorge.pdf?fbclid=IwAR3RsrKGZv5LMCyBStv8jHV9DPeMyZeQ9Rj5eBysFITURd22YtphpgWuY>

ODIN Forvaltning AS. (u.å.) Kartlegging av unge sparevaner. Hentet 20. april 2021 fra <https://odinfond.no/kartlegging-av-unge-sparevaner/>

Pedersen, R. (2004). *Sparing: de beste sparetipsene*. Oslo: Cappelens Forlag AS

Pedersen, R. (2021, 31. januar). Guide til IPS – individuell pensjonssparing. Hentet fra <https://www.smartepenger.no/99-pensjon/504-ips-individuell-pensjonssparing>

Pedersen, R. (u.å.). Høyrentekonto med krav om månedlig sparing. Hentet 28. mars 2021 fra <https://www.smartepenger.no/markedsoversikter/2630-hoyrentekonto-med-krav-om-manedlig-sparing>

Regjeringen.no. (2021, 20. januar). Utlånsforskriften. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/finansmarkedene/utlansforskriften/id2791101/>

Sagmoen, I. (2020, 27. januar). Nordmenn går glipp av milliarder: – Bekymringsverdig. Hentet fra <https://e24.no/privatoekonomi/i/kJGeVB/nordmenn-gaar-glipp-av-milliarder-bekymringsverdig>

Sandnes Sparebank. (2021, 12. april). Fond, BSU eller sparekonto? Hentet fra <https://sandnes-sparebank.no/aktuelt/fond-bsu-eller-sparekonto>

Sandnes Sparebank. (u.å.). Boliglån Ung. Hentet 26. mars 2021 fra <https://sandnes-sparebank.no/lane/blu>

Skard, S., Løvlie, L. & Thorbjørnsen, H. (2018, august). Dulting og tjenstedesign: Dulting for økt produktivitet gjennom kundereisen. Hentet fra <https://www.magma.no/dulting-og-tjenstedesign-dulting-for-okt-produktivitet-gjennom-kundereisen>

Skatteetaten. (2021). BSU – Boligsparing for ungdom. Hentet fra <https://www.skatteetaten.no/person/skatt/hjelp-til-riktig-skatt/bank-og-lan/bsu/>

Skre, I. B. (2018, 26. november). Atferdspsykologi. Hentet fra <https://snl.no/atferdspsykologi>

SpareBank 1. (u.å. a). Sparekonto. Hentet 08. april 2021. <https://www.sparebank1.no/nb/sr-bank/privat/sparing/spare-pa-konto/sparekonto.html>

SpareBank 1. (u.å. b). Hvilke spareprofiler kan jeg velge mellom når jeg sparer til pensjon? Hentet 28. mars 2021 fra <https://www.sparebank1.no/nb/bank/privat/kundeservice/sparing-og-pensjon/hvilke-andre-spareprofiler-kan-jeg-velge-mellom.html>

SpareBank 1.(u.å. c). Usikker på hva du skal spare til? Hentet 26. mars 2021 fra (<https://www.sparebank1.no/nb/bank/privat/tips-og-rad/spareveileder.html#for-deg-under-34-ar>).

SpareBank 1. (u.å. d). Smarte damer fikser pensjonen sin selv. Hentet 26. mars 2021 fra <https://www.sparebank1.no/nb/bank/privat/pensjon/smarte-damer-fikser-pensjonen-sin-selv.html>

Sparebanken Vest. (2019, 26. april). Smarte sparemåter for unge. Hentet fra <https://www.spv.no/om-oss/nyheter/2019/04/hvordan-burde-ungdommen-spare>

Stoltz, G. (2014, 30. mai). Sparing. Hentet fra <https://snl.no/sparing>

Statistisk Sentralbyrå. (u.å.) Forskningsfelt: Sparing. Hentet 24. januar 2021 fra <https://www.ssb.no/forskning/mikrookonomi/sparing>

Storebrand, (2020, 11. juni). I 20-årene? Derfor bør du spare til pensjon. Hentet fra <https://www.storebrand.no/privat/tema/pensjonsoversikt/i-20-arene-derfor-bor-du-spare-til-pensjon>

Tønset, T. S. & Brekke, C. V. (2020, 1. april). Unge har blitt flinkere til å spare. Hentet fra <https://www.nrk.no/osloogviken/unge-har-blitt-flinkere-til-a-spare-1.14887289>

Verdipapirfondenes Forening. (u.å.) Den lille fondshåndboken. Hentet 3. april 2021 fra <https://www.vff.no/fondshandboken>

Økonominettverket, (u.å.). Prospektteorien. Hentet 27. mars 2021 fra <http://www.okonominettverket.no/prospektteorien>

Warren, P. (2017, 21. august). Mange snakker om volatilitet, men.. Hentet fra <https://www.nordnet.no/blogg/mange-snakker-om-volatilitet-men/>

Vedlegg 1 – Dybdeintervju

Dybdeintervju – bachelor økonomi og administrasjon

1. Mann/kvinne?
2. Alder?
3. Hva er din livssituasjon?
4. Hva tenker du når du hører ordet sparing?
5. Hvilke spareområder kjenner du til?
6. Sparer du?

(Dersom ja)

- a. Hvilke spareområder foretrekker du?
  - b. Hvorfor foretrekker du denne/disse spareformene?
  - c. Har du undersøkt om det finnes andre spareformer?
    - i. (dersom ja) Hvorfor har du ikke gjort noe med det?
    - ii. (dersom nei) Hvorfor har du ikke undersøkt om det finnes andre spareformer?
  - d. Hva vet du om avkastning/rentes rente på det du sparer nå?
  - e. Hvor lenge har du spart (år, måneder)?
  - f. Har sparingen endret seg i løpet av de siste årene (f.eks. de siste 10 årene)?
  - g. Hvor mye sparer du hver måned? Eller gjennom et år (prosentandel/beløp)?
  - h. Sparer du et fast beløp eller sparer du det du har til overs?
  - i. Sparer du til noe spesielt?
  - j. Om du kunne valgt en annen sparemetode, hva ville det ha vært?
7. Hva kan du om de forskjellige sparemetodene (fond/aksjer, BSU, banksparing, pensjon)
  8. Har du nok kunnskap om de forskjellige spareområdene?
  9. Har du lært om sparing på skolen?
  10. Har du lært om sparing selv?
  11. Har du lært om sparing hjemme?
  12. Er det noe du har lært om sparing som du ønsker at du hadde lært tidligere?
  13. Vet du hvor du kan finne informasjon om sparing?
    - a. (dersom ja) Hvorfor velger du informasjon herfra?

Vedlegg 2 – Spørreundersøkelsen

Default Report

Spørreundersøkelse angående sparing

April 9, 2021 5:46 AM MDT

Q_RecaptchaScore

#	Field	Minimum	Maximum	Mean	Std Deviation	Variance	Count
1	Q_RecaptchaScore	0.80	1.00	0.95	0.05	0.00	254

QID1 - Mann/Kvinne?

■ Mann ■ Kvinne

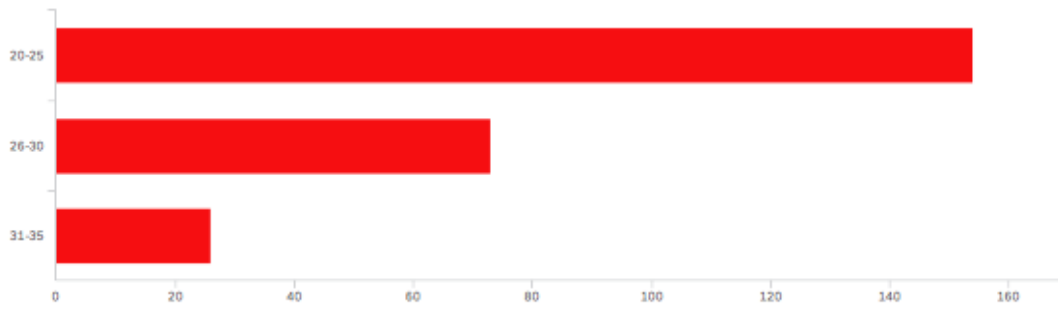
#	Field	Minimum	Maximum	Mean	Std Deviation	Variance	Count
1	Mann/Kvinne?	1.00	2.00	1.61	0.49	0.24	253

#	Field	Choice Count
1	Mann	38.74% 98
2	Kvinne	61.26% 155

253

Showing rows 1 - 3 of 3

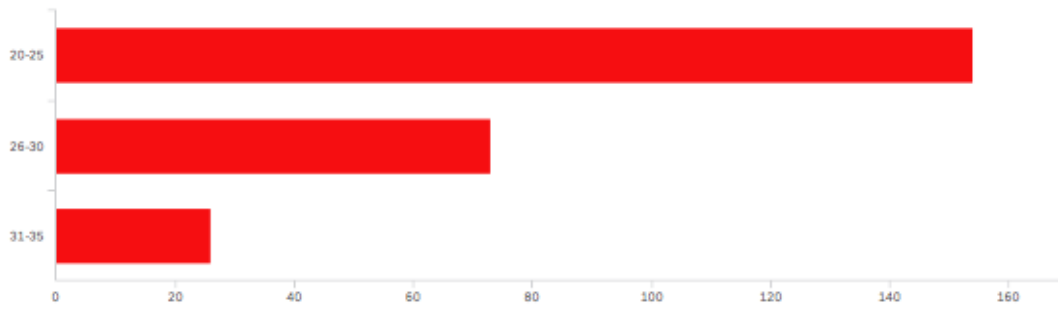
QID2 - Alder?

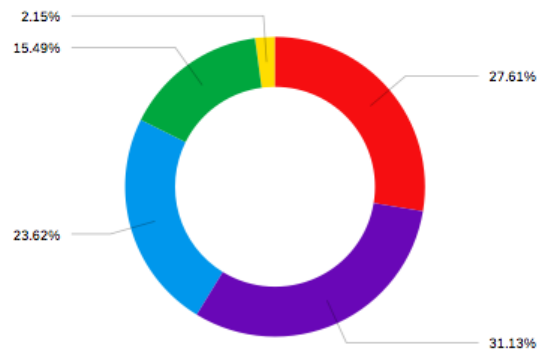
#	Field	Minimum	Maximum	Mean	Std Deviation	Variance	Count
1	Alder?	1.00	3.00	1.49	0.67	0.46	253

#	Field	Choice Count
1	20-25	60.87% 154
2	26-30	28.85% 73
3	31-35	10.28% 26
		253

Showing rows 1 - 4 of 4

QID4 - Hva tenker du på når du hører ordet sparing?(Kan velge flere alternativer)

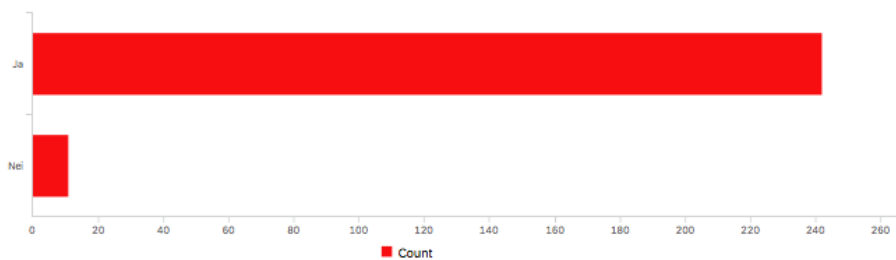

■ Spare kontanter (i bank)
 ■ Spare til bolig - BSU
 ■ Spare i fond/aksjer
 ■ Spare til pensjon
 ■ Annet:

#	Field	Choice Count
1	Spare kontanter (i bank)	27.61% 180
2	Spare til bolig - BSU	31.13% 203
3	Spare i fond/aksjer	23.62% 154
4	Spare til pensjon	15.49% 101
5	Annet:	2.15% 14
		652

Showing rows 1 - 6 of 6

QID3 - Sparer du?

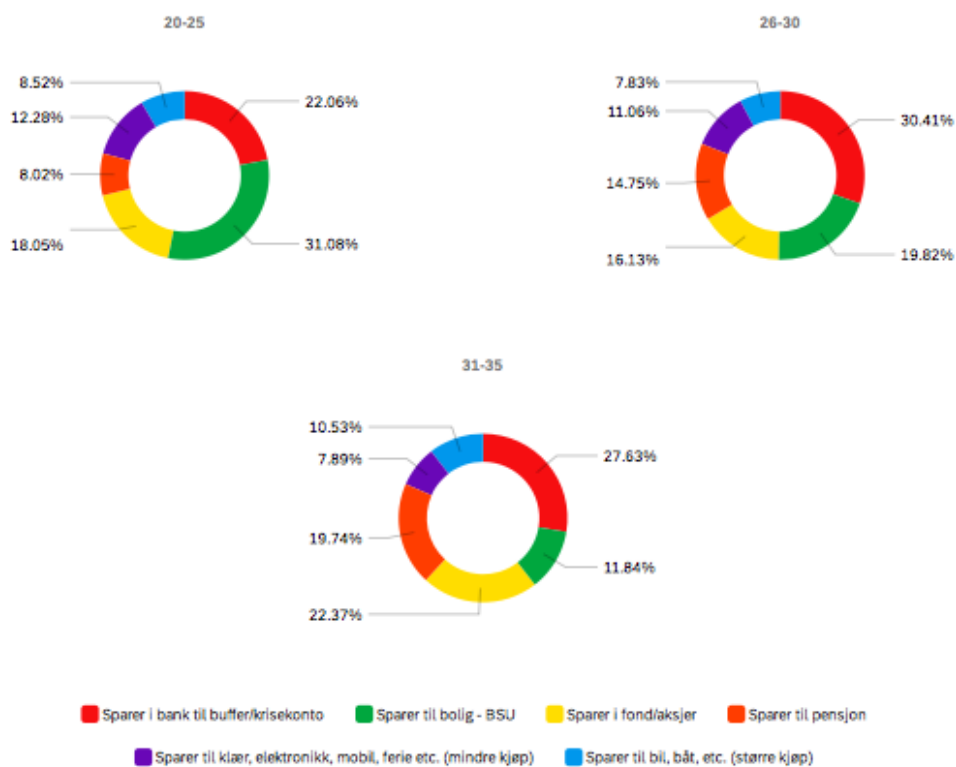
#	Field	Minimum	Maximum	Mean	Std Deviation	Variance	Count
1	Sparer du?	1.00	2.00	1.04	0.20	0.04	253

#	Field	Choice Count
1	Ja	95.65% 242
2	Nei	4.35% 11

253

Showing rows 1 - 3 of 3

QID6 - Hva sparer du til?(Kan velge flere alternativer)

#	Field	Choice Count
1	Sparer i bank til buffer/krisekonto	25.29% 175
2	Sparer til bolig - BSU	25.43% 176
3	Sparer i fond/aksjer	17.92% 124
4	Sparer til pensjon	11.42% 79
6	Sparer til klær, elektronikk, mobil, ferie etc. (mindre kjøp)	11.42% 79
7	Sparer til bil, båt, etc. (større kjøp)	8.53% 59

692

Showing rows 1 - 7 of 7

QID25 - Hvis du spare til buffer/krisekonto eller BSU. Følger du da med på hvor mye

rente du får på innskuddet ditt?

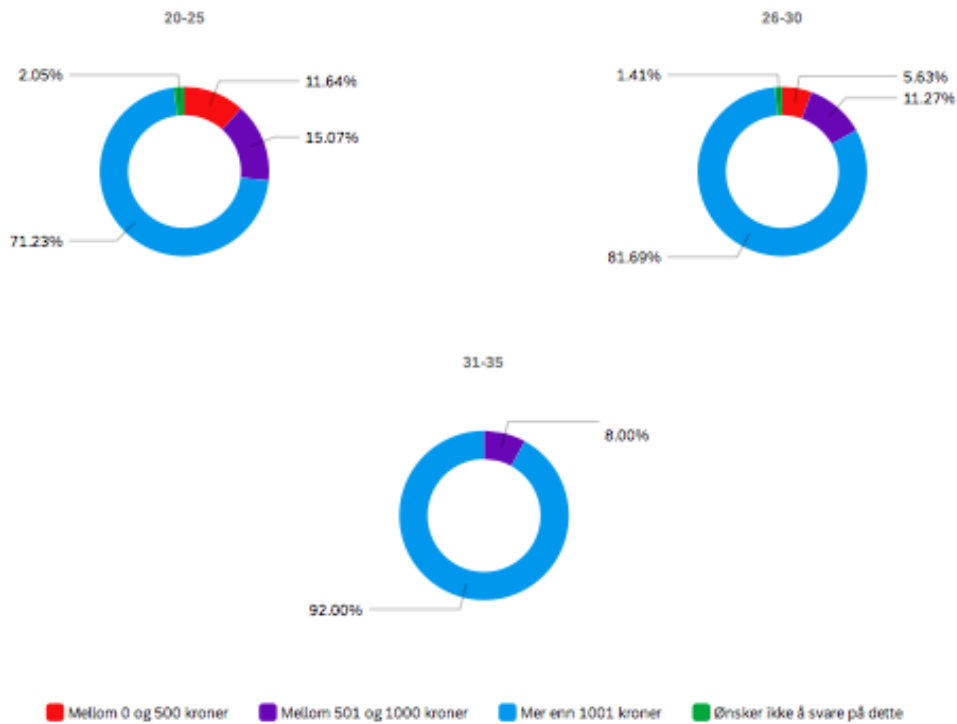

#	Field	Minimum	Maximum	Mean	Std Deviation	Variance	Count
1	Hvis du spare til buffer/krisekonto eller BSU. Følger du da med på hvor mye rente du får på innskuddet ditt?	1.00	2.00	1.45	0.50	0.25	229

#	Field	Choice Count
1	Ja	55.02% 126
2	Nei	44.98% 103
		229

Showing rows 1 - 3 of 3

QID28 - Hvor mye vil du si at du sparer i måneden?

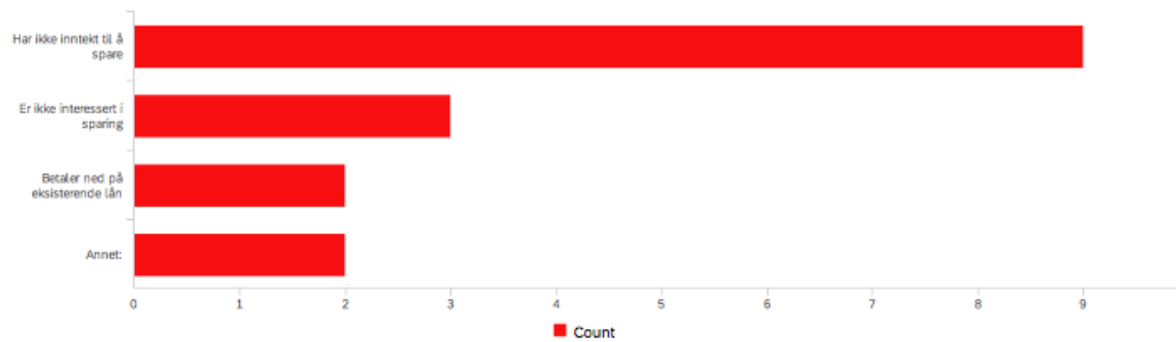

#	Field	Minimum	Maximum	Mean	Std Deviation	Variance	Count
1	Hvor mye vil du si at du sparer i måneden?	1.00	4.00	2.71	0.64	0.41	242

#	Field	Choice Count
1	Mellom 0 og 500 kroner	8.68% 21
2	Mellom 501 og 1000 kroner	13.22% 32
3	Mer enn 1001 kroner	76.45% 185
4	Ønsker ikke å svare på dette	1.65% 4
		242

Showing rows 1 - 5 of 5

QID23 - Hva er årsaken til at du ikke sparer i dag?(Kan velge flere alternativer)

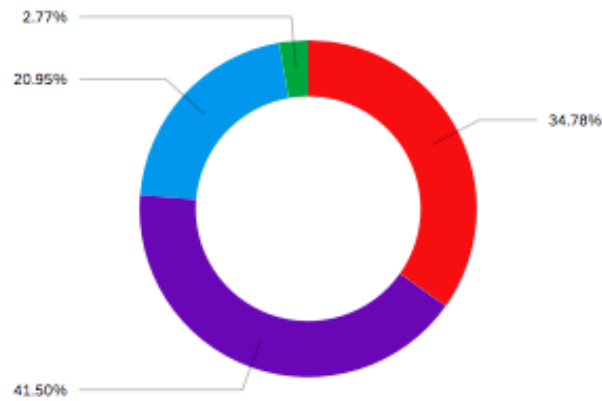
#	Field	Choice Count
1	Har ikke inntekt til å spare	56.25% 9
2	Er ikke interessert i sparing	18.75% 3
3	Betaler ned på eksisterende lån	12.50% 2
4	Annet:	12.50% 2

16

Showing rows 1 - 5 of 5

QID7 - Dersom du kan spare 500-1000kr i måneden, hva ville du prioritert?

■ Spare til buffer/krisekonto og større innkjøp (klær, ferie, bil, etc.)
 ■ Spare til bolig - BSU
 ■ Spare i fond/aksjer
 ■ Spare til pensjon

#	Field	Minimum	Maximum	Mean	Std Deviation	Variance	Count
1	Dersom du kan spare 500-1000kr i måneden, hva ville du prioritert?	1.00	4.00	1.92	0.81	0.66	253

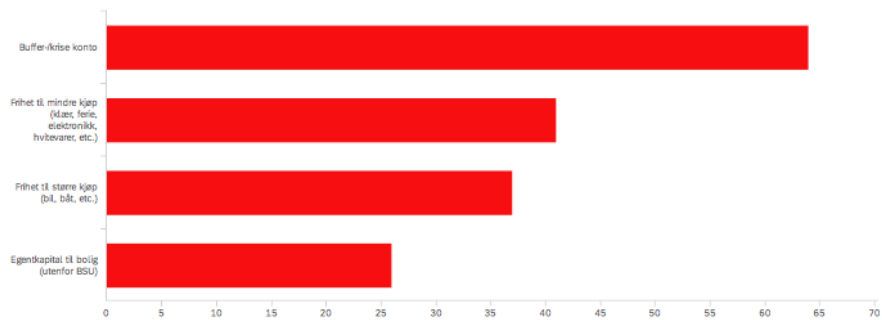
#	Field	Choice Count
1	Spare til buffer/krisekonto og større innkjøp (klær, ferie, bil, etc.)	34.78% 88
2	Spare til bolig - BSU	41.50% 105
3	Spare i fond/aksjer	20.95% 53
4	Spare til pensjon	2.77% 7

253

Showing rows 1 - 5 of 5

QID8 - Om du sparer i bank til buffer/krisekonto og større innkjøp (klær, ferie, bil, etc.),

hva sparer du til?(Kan velge flere alternativer)

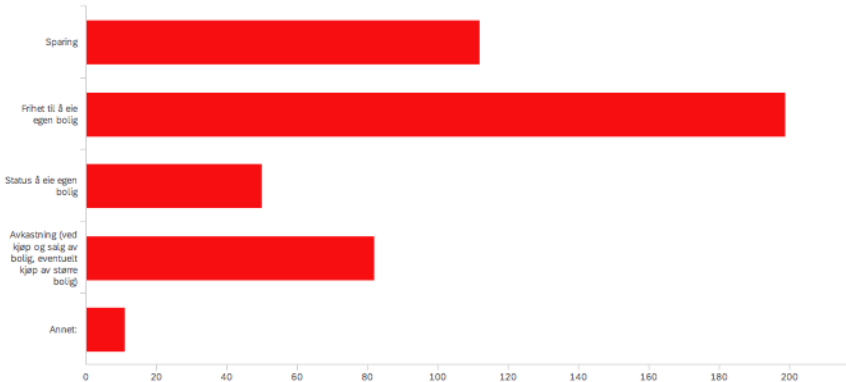
#	Field	Choice Count
1	Buffer-/krise konto	38.10% 64
2	Frihet til mindre kjøp (klær, ferie, elektronikk, hvitevarer, etc.)	24.40% 41
3	Frihet til større kjøp (bil, båt, etc.)	22.02% 37
4	Egentkapital til bolig (utenfor BSU)	15.48% 26

168

Showing rows 1 - 5 of 5

QID9 - Egen bolig - hva tenker du om å ha egen bolig, er dette:(Kan velge flere

alternativer)

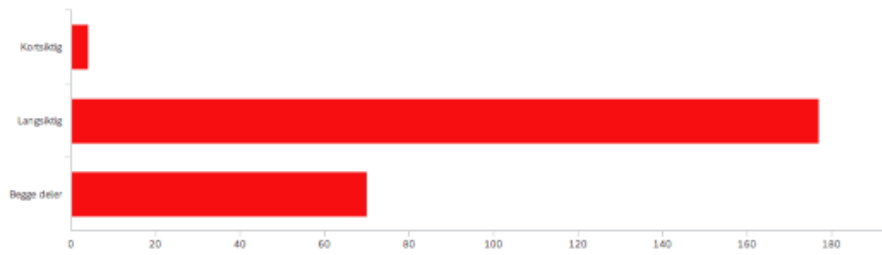

#	Field	Choice Count
1	Sparing	24.67% 112
2	Frihet til å eie egen bolig	43.83% 199
3	Status å eie egen bolig	11.01% 50
4	Avkastning (ved kjøp og salg av bolig, eventuelt kjøp av større bolig)	18.06% 82
5	Annet:	2.42% 11

454

Showing rows 1 - 6 of 6

QID17 - Tenker du at sparing i fond/aksjer er kortsiktig eller langsiktig sparing?

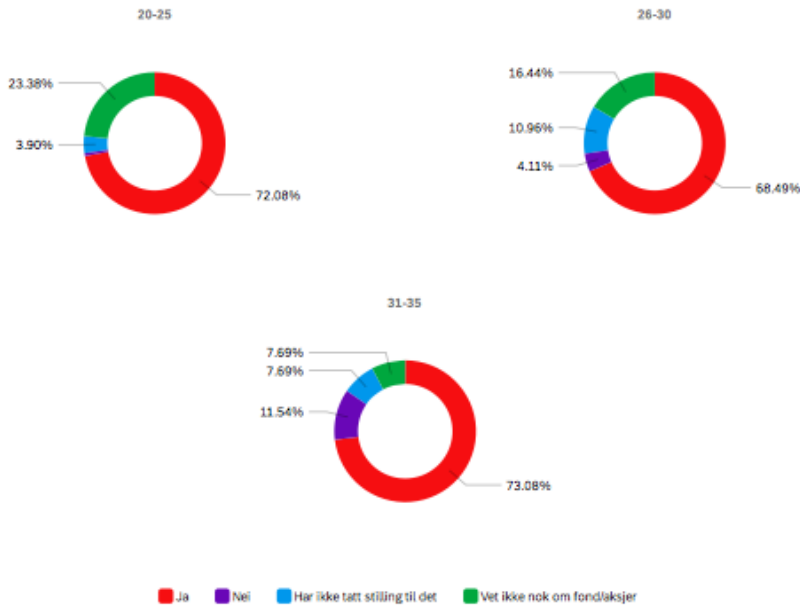

#	Field	Minimum	Maximum	Mean	Std Deviation	Variance	Count
1	Tenker du at sparing i fond/aksjer er kortsiktig eller langsiktig sparing?	1.00	3.00	2.26	0.48	0.23	251

#	Field	Choice Count
1	Kortsiktig	1.59% 4
2	Langsiktig	70.52% 177
3	Begge deler	27.89% 70
		251

Showing rows 1 - 4 of 4

QID18 - Vurderer du, eller vil du vurdere å spare i fond/aksjer?

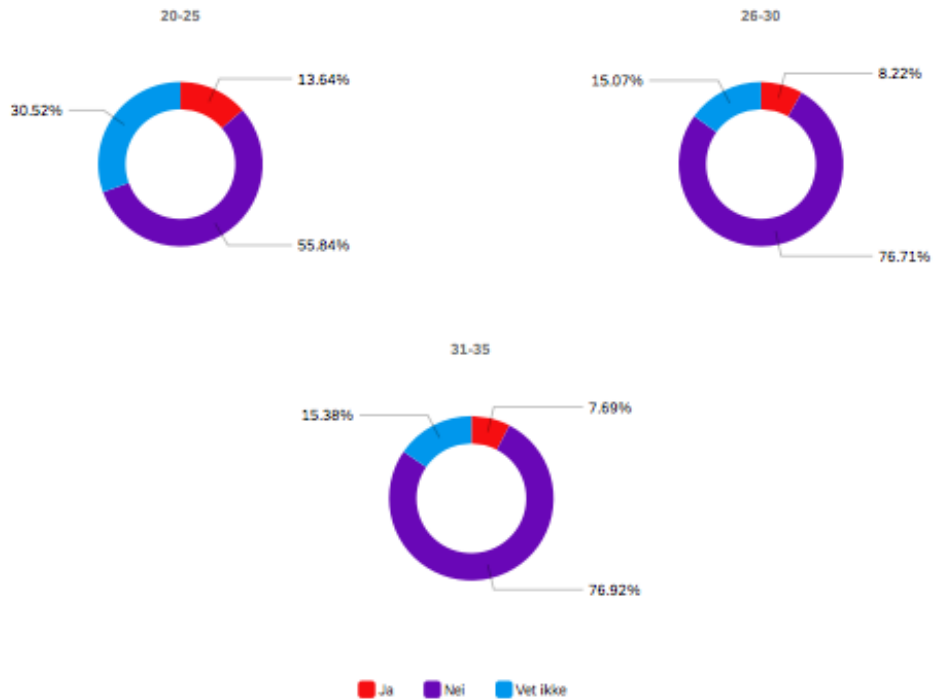
#	Field	Minimum	Maximum	Mean	Std Deviation	Variance	Count
1	Vurderer du, eller vil du vurdere å spare i fond/aksjer?	1.00	4.00	1.75	1.23	1.50	253

#	Field	Choice Count
1	Ja	71.15% 180
2	Nei	2.77% 7
3	Har ikke tatt stilling til det	6.32% 16
4	Vet ikke nok om fond/aksjer	19.76% 50
		253

Showing rows 1 - 5 of 5

QID20 - Tror du at offentlig pensjon vil gi deg nok økonomi til å leve godt for når du

pensjonerer deg?

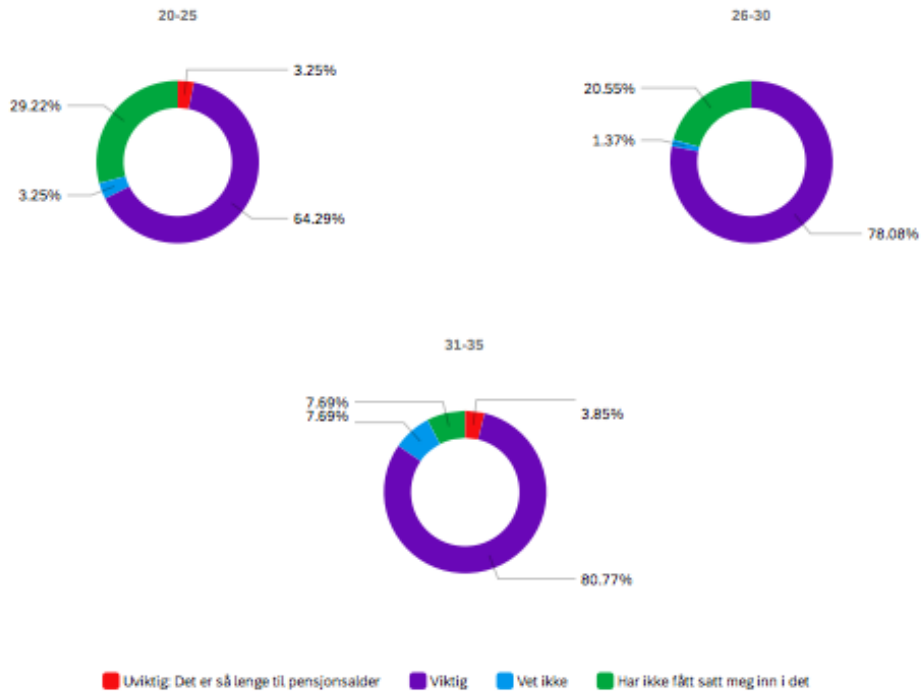
#	Field	Minimum	Maximum	Mean	Std Deviation	Variance	Count
1	Tror du at offentlig pensjon vil gi deg nok økonomi til å leve godt for når du pensjonerer deg?	1.00	3.00	2.13	0.59	0.34	253

#	Field	Choice Count
1	Ja	11.46% 29
2	Nei	64.03% 162
3	Vet ikke	24.51% 62
		253

Showing rows 1 - 4 of 4

QID26 - Bedriftene er pålagt å ha pensjonssparing for sine ansatte: Løsningene kan

varierte. Synes du dette er:

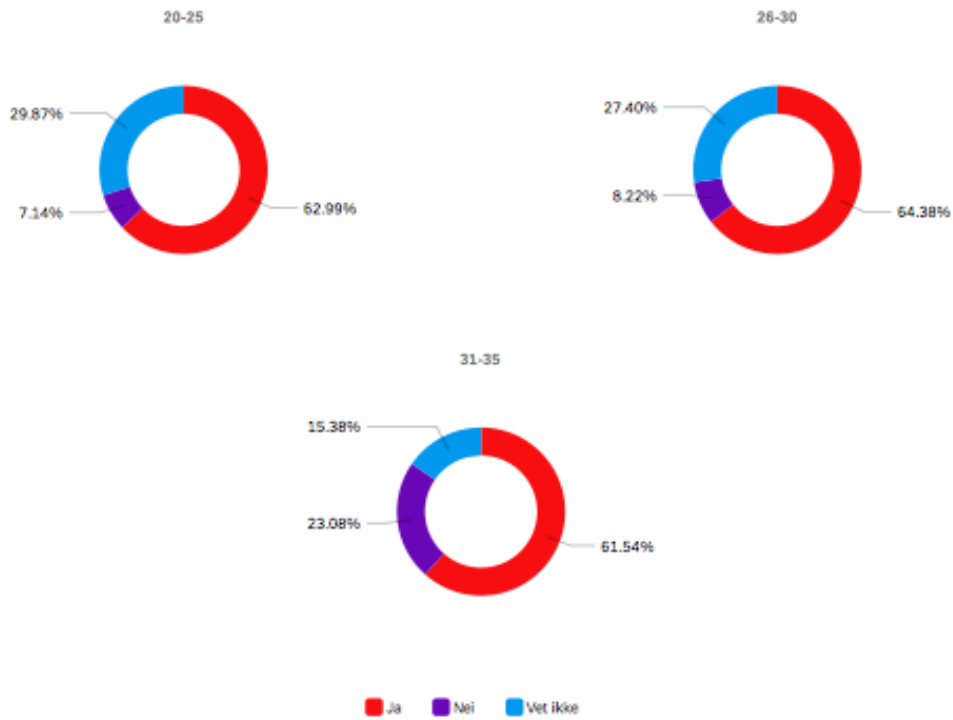
#	Field	Minimum	Maximum	Mean	Std Deviation	Variance	Count
1	Bedriftene er pålagt å ha pensjonssparing for sine ansatte: Løsningene kan varierte. Synes du dette er:	1.00	4.00	2.50	0.89	0.79	253

#	Field	Choice Count
1	Uviktig: Det er så lenge til pensjonsalder	2.37% 6
2	Viktig	69.96% 177
3	Vet ikke	3.16% 8
4	Har ikke fått satt meg inn i det	24.51% 62
		253

Showing rows 1 - 5 of 5

QID21 - Vurderer du, eller vil du vurdere å tegne egen pensjonskonto?

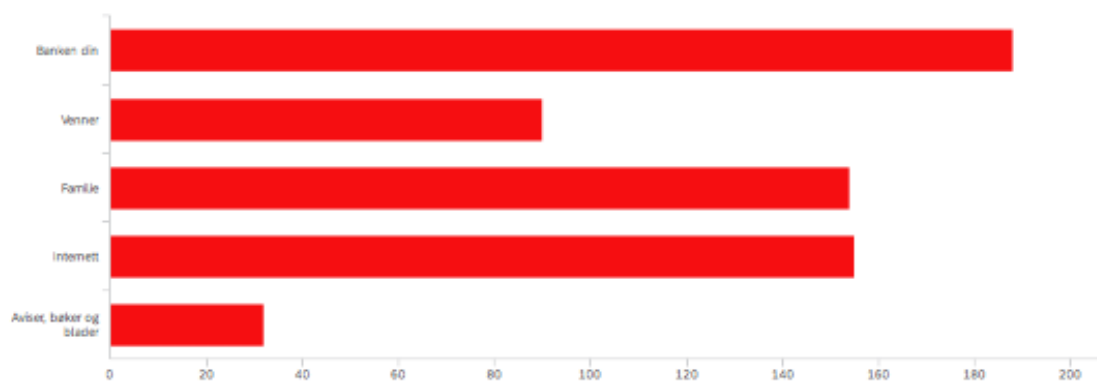

#	Field	Minimum	Maximum	Mean	Std Deviation	Variance	Count
1	Vurderer du, eller vil du vurdere å tegne egen pensjonskonto?	1.00	3.00	1.64	0.88	0.78	253

#	Field	Choice Count
1	Ja	63.24% 160
2	Nei	9.09% 23
3	Vet ikke	27.67% 70
		253

Showing rows 1 - 4 of 4

QID27 - Hvis du sparer eller planlegger å spare. Hvor vil du hente informasjon om hva som kan være mest lønnsomt for deg og din valgte sparemetode og tidshorisont?(Kan velge flere alternativer)

#	Field	Choice Count
1	Banken din	30.37% 188
2	Venner	14.54% 90
3	Familie	24.88% 154
4	Internett	25.04% 155
5	Aviser, bøker og blader	5.17% 32
		619

Showing rows 1 - 6 of 6

End of Report